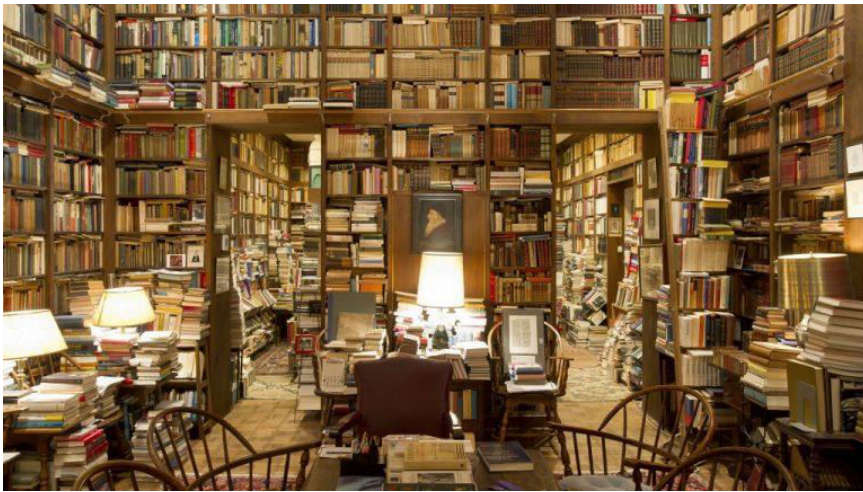

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ
ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΗΛΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΚΑΣΒΙΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Β΄ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΦΛΩΡΙΝΑ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2021

Φύλλο Εξέτασης

1. Επόπτης:

Βαθμός: _____

Υπογραφή: Ημερομηνία:

2. Δεύτερος Βαθμολογητής:

Βαθμός: _____

Υπογραφή: Ημερομηνία:

Γενικός Βαθμός: _____

Ο συγγραφέας Θεολόγος Ηλίας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στις εργασίες τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων.....	3
Περίληψη.....	6
Abstract	7
1. Εισαγωγή	8
2. Ιστορική Κουλτούρα.....	12
3. Δημόσια Ιστορία.....	16
4. Η Διδακτική της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο	20
5. Η έρευνα.....	22
Υποθέσεις έρευνας.....	22
6. Τα αποτελέσματα της έρευνας	23
6.1. Το δείγμα και οι μεταβλητές του	23
Φύλο.....	23
Δημοτικά.....	24
Γυμνάσια	26
6.2. Κύριο σώμα έρευνας - ερωτήσεις.....	31
Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας για κάθε μια ερώτηση.	31
Δημοτικό.....	31
Α1. Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει;.....	31
Α1_1.....	32
Α.2 Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα εύκολο;.....	34
Α2_1.....	35
Α.3 Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα ενδιαφέρον;	37
Α3_1.....	39
Α.4 Το μάθημα της Ιστορίας είναι για εσένα βαρετό;	40
Α4_1.....	41
Α.5 Το μάθημα της Ιστορίας για εσένα δύσκολο;.....	44
Α5_1.....	45
Α.6 Πόσο καλά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;.....	47
Α.7 Πόσο βαρετά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;.....	48
Α.8 Ποιο ήταν Το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ;.....	49
Α8_1.....	51
Α.9 Τι είναι για εσένα η ιστορία;.....	53
Α.10 Επιλέξτε έως 2 από τις παρακάτω προτάσεις.	58

A.11 Πως σου αρέσει να μαθαίνεις ιστορία στο σχολείο;.....	63
A.12 Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο;.....	70
A.13 Πως αρέσει να μαθαίνεις την ιστορία και το παρελθόν, εκτός σχολείου;.....	75
A13_1 Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;.....	75
A13_2 Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;.....	76
A13_3 Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;.....	77
A13_4 Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;.....	78
A13_5 Παίζοντας (Ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;.....	79
A13_6 Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;.....	80
A13_7 Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;.....	81
A.14 Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;.....	82
A.15 Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον για εσένα;.....	84
A15_1.....	85
Συμπεράσματα.....	88
Γυμνάσιο.....	89
A.1 Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει;.....	89
A1_1.....	90
A.2 Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα εύκολο;.....	93
A2_1.....	94
A.3 Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα ενδιαφέρον;.....	96
A3_1.....	97
A.4 Το μάθημα της Ιστορίας είναι για εσένα βαρετό;.....	99
A4_1.....	101
A.5 Το μάθημα της Ιστορίας για εσένα δύσκολο;.....	103
A5_1.....	104
A.6 Πόσο καλά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;.....	106
A.7 Πόσο βαρετά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;.....	107
A.8 Ποιο ήταν το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό;.....	108
A8_1.....	109
A.9 Η ιστορία για εσένα είναι;.....	111
A.10 Επιλέξτε έως 2 από τις παρακάτω προτάσεις.	114
A.11 Πως σου αρέσει να μαθαίνεις ιστορία στο σχολείο;.....	118
A.12 Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο;.....	126

A.13 Πως αρέσει να μαθαίνεις την ιστορία και το παρελθόν, εκτός σχολείου;.....	129
A13_1 Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;	129
A13_2 Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;.....	130
A13_3 Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;.....	131
A13_4 Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;.....	132
A13_5 Παίζοντας (Ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;.....	133
A13_6 Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;.....	134
A13_7 Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;.....	135
A.14 Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;	136
A.15 Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον για εσένα;	137
A15_1.....	138
Συμπεράσματα.....	141
Βιβλιογραφία.....	142
Παράρτημα.....	147

Περίληψη

Η αφορμή για να πραγματοποιηθεί η έρευνα αυτή ήταν το μάθημα «Διδακτική της Ιστορίας» της Β΄ Φάσης της πρακτικής άσκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Μέσα από το μάθημα αυτό γίνεται η προσπάθεια εισαγωγής των μαθητών σε συνθήκες πραγματικής τάξης. Η γνώση των στάσεων των μαθητών απέναντι στο μάθημα της ιστορίας λοιπόν, είναι απαραίτητη.

Επιπλέον, η χρονική συγκυρία της συζήτησης για το νέο πρόγραμμα σπουδών της ιστορίας, που επιχειρεί να φέρει μια αλλαγή σε όσα γνωρίζουμε έως τώρα στην Διδακτική της Ιστορίας στη χώρα μας, αλλά και η πρόσφατη υπογραφή της συμφωνίας των Πρεσπών έδωσαν μια επιπλέον ώθηση στην πραγματοποίηση αυτής της έρευνας.

Η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο την καταγραφή των απόψεων των μαθητών της Στ΄ Δημοτικού, της Α΄ και Β΄ Γυμνασίου, σχετικά με την ιστορική κουλτούρα και εκπαίδευση. Ο πληθυσμός της έρευνας ήταν 500 μαθητές (αγόρια και κορίτσια), που φοιτούσαν στις τάξεις του δημοτικού και γυμνασίου. Το δείγμα ήταν τυχαίο και η έρευνα ήταν ποσοτική και ποιοτική, με τους μαθητές να συμπληρώνουν τα ερωτηματολόγια που τους μοιράστηκαν. Βάση των αποτελεσμάτων παρατηρούμε τις στάσεις των μαθητών απέναντι στο μάθημα της ιστορίας αλλά και την ιστορία αυτή καθ΄ αυτή. Στην αρχή της εργασίας γίνεται μια σύντομη αναφορά στο θεωρητικό πλαίσιο που στηρίχθηκε η εργασία και στην συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση των ευρημάτων του ερωτηματολογίου.

Ευχαριστώ θερμά τον κ. Κασβίκη Κώστα, επιβλέποντα καθηγητή της πτυχιακής εργασίας, ο οποίος πέραν της οργάνωσης της εργασίας, μου μετέδωσε την αγάπη του για την διδασκαλία της Ιστορίας και τις εναλλακτικές Διδακτικές προσεγγίσεις της.

Επίσης, τον κ. Ανδρέου Ανδρέα, που μου μέσα από τα μαθήματα του με έμαθε ότι στην επιστήμη της Ιστορίας πρέπει πάντα να ρωτάω το «γιατί;» και να αμφισβητώ τα φαινομενικά ώστε να ψάχνω πάντα την βαθύτερη αιτία και λόγο.

Τέλος, τους φίλους και την οικογένειά μου, ειδικότερα την μητέρα μου για την ψυχική δύναμη και υποστήριξη και τον πατέρα μου που ήταν ο πρώτος που μου «κόλλησε» το μικρόβιο της Ιστορίας.

Λέξεις – Φράσεις Κλειδιά: Δημόσια Ιστορία, Διδακτική της Ιστορίας, Ιστορική Κουλτούρα, Ιστορική Συνείδηση, Ιστορική Εκπαίδευση.

Abstract

The main reason to do this research was the course of "Didactics of History" of the second phase of my internship at the University of Western Macedonia. Through this lesson, an effort is made to introduce students to real-class conditions. Knowledge of students' attitudes towards the course of history is therefore essential.

Moreover, the timing of the discussion on the new curriculum of history, which attempts to bring a change in what we know so far in the didactics of history, as well as the recent signing of the Prespa Agreement, have given an additional impetus to the realization of this research.

The present research aims to write down the views of students of grades F of Primary and A and B of Junior High School in Greece, regarding the historical culture and education. The sample of the survey was 500 students (boys and girls), who attended the grades of elementary and junior high school mentioned above. The sample was random and the survey was analyzed quantitatively and qualitatively, with the students completing the questionnaires that were given to them. Based on the results, the attitudes of the students towards the course of history and the history itself are observed. At the beginning of the paper, a brief reference is made to the theoretical framework under which the research was based, followed by the analysis of the findings of the questionnaire.

I would like to warmly thank Mr. Kostas Kasvikis, supervising professor of my research, who, in addition to its organization, conveyed to me his love for the Didactics of History and its alternative teaching approaches.

Also, I would like to thank Mr. Andreou Andreas, who taught me through his courses that in the science of History I should always ask the "Why?" and question the phenomena so that I can always look for the deepest cause and reason.

Finally, I would like to thank my friends and my family, especially my mother for her mental support to me and my father who was the first man that "transmitted the germ" of history to me.

Keywords: Public History, Didactics of History, Historical Culture, Historical Consciousness, Historical Education.

1. Εισαγωγή

Η ιστορία μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μέσο επικοινωνίας του ανθρώπου με το πολυδιάστατο και πολύπλοκο ίσως ιστορικό παρελθόν του. Πρόκειται για ένα προϊόν μιας θεμελιώδους διαδικασίας, διαμεσολαβημένης κοινωνικοπολιτικά και ιδεολογικά, μέσα από την οποία γίνονται αντιληπτές οι έννοιες που αφορούν τον χρόνο και την χρονική μεταβολή, καθώς επίσης και πτυχές του χτες που συνδέονται με την κατανόηση των πτυχών του παρόντος, όπως και με τη σχεδιαγράφιση του μέλλοντος. Η αλληλεπίδραση και η αμφίδρομη σχέση του ιστορικού παρελθόντος με το παρόν συμβάλλει στη διαμόρφωση ιστορικών αποφάνσεων και αφηγήσεων, επηρεάζει τη διαμόρφωση των ταυτοτήτων και της ιστορικής συνείδησης των ατόμων, ενώ ορίζει σε μεγάλο βαθμό την εθνική ιδεολογία, την ιστορική διαπαιδαγώγηση και την ιστορική κουλτούρα μέσα σε μια κοινωνία. Όσον αφορά την ιστορική γνώση, την ιστορική κουλτούρα και την πολιτισμική κληρονομιά, πρόκειται για έννοιες οι οποίες επέβαλαν στο πεδίο της ιστορικής εκπαίδευσης μια μετατόπιση του ενδιαφέροντος από το γνωστικό περιεχόμενο της ιστορικής γνώσης προς τις διαδικασίες σχετικά με την πρόσληψη και τη διαμόρφωση της ιστορικής σκέψης. Η περιγραφή των νοητικών σχημάτων και των τρόπων συγκρότησής τους, της ιστορικής κουλτούρας καθώς και της ιστορικής συνείδησης των παιδιών στις τελευταίες τάξεις του δημοτικού, στις πρώτες τάξεις του γυμνασίου που εστιάζει η παρούσα εργασία, αλλά και των νέων γενικότερα, σε συνδυασμό με τον τρόπο προσέγγισης που επιδιώκει η δημόσια ιστορία, αποτελούν διερευνητικά αντικείμενα.

Στη σημερινή εποχή, μέσα σε έναν κόσμο διαρκώς εξελισσόμενο και ραγδαία μεταβαλλόμενο, η νοηματοδότηση του ιστορικού παρελθόντος είναι ρευστή, οι ιστορικές ερμηνείες είναι πολλαπλές, ενώ η ιστορική γνώση (η οποία από τη μία διέπεται από την επιστημολογική πειθαρχία που επιβάλλει η ιστορία ως επιστήμη και από την άλλη από την σχετικοποίηση των ερμηνειών της και της «έκρηξης» της μνήμης) διαμορφώνεται και διοχετεύεται στην κοινωνία τόσο μέσα από θεσμοθετημένους διαύλους, όσο και από μη θεσμοθετημένους φορείς που συναποτελούν τον κοινωνικό ιστό. Οι πολιτικές ταυτότητας που ασκούνται από την κρατική εξουσία μέσω της σχολικής ιστορίας για την καθιέρωση της κυρίαρχης ιδεολογίας και τη δημιουργία ισχυρών συνεκτικών δεσμών, συνυπάρχουν και πολλές φορές αντιπαρατίθενται στο πεδίο της δημόσιας σφαίρας με ιστορικά αφηγήματα και αναγνώσεις του παρελθόντος που προέρχονται από κοινωνικές ομάδες, θεσμούς, κέντρα ιστορικής πληροφόρησης κλπ που έχουν ως σκοπεύουν κατά βάση είτε τη νομιμοποίηση των διεκδικήσεών τους στο παρόν, είτε τη συμβολική επανόρθωση αδικιών και λαθών του παρελθόντος, είτε ακόμα και την ικανοποίηση της πληθωριστικής ζήτησης του κοινού για ιστορία. Επομένως, η ιστορία δεν παράγεται ούτε και διαμεσολαβείται αποκλειστικά και μόνο από τους ιστορικούς, οι οποίοι έχουν πάψει πλέον να θεωρούνται οι μοναδικοί που μπορούν να διαπραγματεύονται τι θα θυμόμαστε το παρελθόν και με ποιον τρόπο, αλλά εν δυνάμει και σε μεγάλο βαθμό από τον οποιονδήποτε επιδιώκει να ασχοληθεί με το παρελθόν.

Το ιστορικό παρελθόν μπορούμε να το συναντήσουμε παντού μέσα στον καθημερινότητα μας. Στην εκπαίδευση, στις κοινωνικές μας επαφές, σε στιγμές διασκέδασης

(κινηματογράφος / θέατρο, μουσική κ.α.) ακόμα και στον οικογενειακό περίγυρο. Οι παραπάνω συνθήκες όμως, αν και εκ πρώτης όψεως φαίνονται διαφορετικές, έχουν κάποια σημεία στα οποία εφάπτονται: αποτελούν έκφραση της ανάγκης των ανθρώπων σχετικά με την ιστορία και το πως αυτή χρησιμοποιείται (Sjöland, 2015). Το πέρασμα από το μονοπώλιο στην ανασύσταση και στην ερμηνεία του παρελθόντος, σαν μοναδικό προνόμιο της σχολικής και ακαδημαϊκής ιστορίας, στη δημιουργία δημόσιων αναπαραστάσεων και χρήσεων του από σύνολο ασύμμετρων παραγόντων (Κόκκινος, 2012: 369), δημιουργεί αφενός νέες συνθήκες για την κατανόηση της ιστορικής γνώσης και αφετέρου στην πρακτική με την οποία διαμορφώνεται η ιστορική παιδεία, η ιστορική κουλτούρα και συνείδηση των ατομικών και συλλογικών υποκειμένων μέσα σε μια κοινωνία. Η επανάσταση της τεχνολογίας και ο συνδυασμός αυτής με την άνοδο των ΜΜΕ επηρεάζει αυξητικά το κοινό κατασκευάζοντας, μια όψη της ιστορίας, διαφορετική σε σχέση με τα πρότυπα της ακαδημαϊκής / διδακτικής προσέγγισης της ιστοριογραφικής επιστήμης (Porret. al, 2015). Η δημόσια ιστορία (public history), έχοντας ως στήριγμα την επιρροή των ΜΜΕ, έχει ως χαρακτηριστικά της την αμεσότητα σχετικά με την μετάδοση του ιστορικού νοήματος. Διακρίνεται ακόμα από την εφήμερη ιδιότητα της, καθώς ένα ιστορικό ζήτημα από την μια στιγμή στην άλλη μπορεί να περάσει από κύριο θέμα της επικαιρότητας στην λήθη της αφάνειας, ενώ έχει μια σχέση διαλόγου με την εκάστοτε επικαιρότητα (Fleischer, 2009) που την εξοπλίζει ανά τακτά χρονικά διαστήματα με ιστορικά ζητήματα, καθώς και αντικρουόμενες εκδοχές του παρελθόντος. Κατά τον Eric Hobsbawm η ιστορία δεν αποτελεί αρχέγονη μνήμη ή συλλογικές παραδόσεις αλλά όσα οι άνθρωποι διδάσκονται από τους ιεροκήρυκες, τους δασκάλους, τους συγγραφείς βιβλίων ιστορίας, τους αρθρογράφους και τους τηλεοπτικούς σχολιαστές (Hobsbawm, 1998), θέλοντας να τονίσει την πολυφωνία στο πεδίο της νοηματοδότησης του παρελθόντος και της παραγωγής ιστορικής γνώσης και της ερμηνείας που προωθούνται μέχρι ενός σημείου από τη δημόσια ιστορία αλλά και από αυτό που η Sabine Moller αποκαλεί «πολιτισμικό πρόγραμμα». Πολιτισμικό πρόγραμμα θεωρείται το σύνολο των μέσων (μουσεία, κινηματογραφικές ταινίες, εφημερίδες, τόποι μνήμης, τραγούδια, φωτογραφίες, φωτογραφικά αρχεία, ιστοσελίδες, μαρτυρίες, κειμήλια, κλπ.) που βοηθούν στη διατήρηση της ατομικής και συλλογικής ιστορικής μνήμης καθώς και στη νοηματοδότηση του ιστορικού χρόνου, συνδέοντας το παρόν με επιλεγμένες όψεις του παρελθόντος συνυφασμένες με φόβους, αβεβαιότητες, εμμονές, προσδοκίες αλλά και ελπίδες των ατόμων (Αποστολόπουλος, 2021).

Βάση του Εθνικού Συμβουλίου Δημόσιας Ιστορίας των Ηνωμένων Πολιτειών (National Council for PublicHistory, NCPH), ο όρος «δημόσια ιστορία» περιγράφει όλους τους τρόπους μέσα από τους οποίους η ιστορία μπορεί να τεθεί σε λειτουργία σε μια κοινωνία. Με την έννοια αυτή, παρουσιάζεται ως η ιστορία που εφαρμόζεται σε ζητήματα του πραγματικού κόσμου, η εφαρμοσμένη ιστορία (Λεμονίδου, 2015). Η Έφη Γαζή υποστηρίζει πως το είδος αυτό της ιστορίας στη δημόσια σφαίρα, είναι η γέφυρα ανάμεσα στην επιστημονικά συγκροτημένη και τεκμηριωμένη γνώση και την βιωμένη εμπειρία των κοινωνικών υποκειμένων, αξιοποιώντας και τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες (Γαζή, 2005). Όπως αναφέρει ο Χάγκεν Φλάισερ, η δημόσια ιστορία περιγράφει όλα εκείνα που μπορούν να αφηγηθούν ένα γεγονός του παρελθόντος, οτιδήποτε «διακυβεύεται σε επίπεδο κοινής γνώμης γύρω από κρίσιμα εθνικά και πολιτικά ζητήματα του παρελθόντος» στην τηλεόραση, σε δημοσιογραφικές έρευνες και στον κινηματογράφο,

στα λογοτεχνικά βιβλία, στα μνημεία και στις επετειακές εκδηλώσεις, ακόμα και στις συζητήσεις με αυτόπτες μάρτυρες, εφόσον μας επιτρέπουν να εξετάσουμε τη σχέση που διατηρεί η σύγχρονη κοινωνία με το παρελθόν (Fleischer, 2008). Γίνεται επομένως κατανοητό ότι πρόκειται για μια αναμόρφωση της ιστορίας που δεν γίνεται για ακαδημαϊκή χρήση, αλλά απευθύνεται στις ανάγκες του γενικού πληθυσμού, των τοπικών κοινοτήτων και των θεσμών (Kean & Martin, 2013). Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο θα μπορούσε να ειπωθεί πως η δημόσια ιστορία, ως πολύπλοκο, πολυδιάστατο, και ακαθόριστο επιστημονικό αντικείμενο, είναι ένα είδος μη ακαδημαϊκής, εκδημοκρατισμένης ακόμη και εκλαϊκευμένης, ως έναν βαθμό, προσέγγισης της ιστορίας που συγκροτείται από διάφορους φορείς και κέντρα εξουσίας στη δημόσια σφαίρα, διαμορφώνεται από κοινού από το ευρύ κοινό και ασκεί επιρροή στην ιστορική του κουλτούρα (Αποστολόπουλος, 2021)..

Μέσα σε ένα τόσο πολυδιάστατο συγκείμενο συγκρότησης ιστορικών αναπαραστάσεων και διάδοσης της ιστορικής γνώσης που χαρακτηρίζεται από νοητικές διαδικασίες και νοητικά σχήματα που περιλαμβάνουν αξιακό και ιδεολογικό περιεχόμενο και πρακτικές πρόσληψης της γνώσης, τα κοινωνικά υποκείμενα είναι αυτά που κατασκευάζουν την ατομική και συλλογική τους ταυτότητα, υιοθετούν στάσεις και αντιλήψεις και δομούν την ιστορική τους συνείδηση και κουλτούρα. Ο Karl-Ernst Jeismann ορίζει την ιστορική συνείδηση ως την εσωτερική συνάφεια της νοηματοδότησης του παρελθόντος, της κατανόησης παρόντος και της προοπτικής του μέλλοντος (Ηλιοπούλου, 2006), υπογραμμίζοντας παράλληλα πως αποτελεί έναν τρόπο μέσω του οποίου το παρελθόν, ως φαντασία και εμπειρία, γίνεται μέρος της δικής μας εποχής. Επίσης, κάνει λόγο για μια «πολυχρονολογική» ικανότητα του ατόμου που του δίνει τη δυνατότητα να συνδέει τις τρεις διαστάσεις του χρόνου. Σύμφωνα με τον Γερμανό θεωρητικό της ιστορίας Jörn Rüsen η ιστορική συνείδηση περιλαμβάνει κάθε μορφή σκέψης για το παρελθόν (Rüsen, 2012), ενώ την χαρακτηρίζει ως μια σύνθεση όλων των διανοητικών διαδικασιών μέσω των οποίων αφενός χρησιμοποιείται το παρελθόν ως ένα εργαλείο προσανατολισμού και αφετέρου ερμηνεύεται για χάρη της κατανόησης του παρόντος και της προσδοκίας του μέλλοντος (Rüsen, 2005). Ξεχωρίζει τέσσερις τύπους ιστορικής συνείδησης οι οποίοι με τη σειρά τους προσδιορίζουν τους τρόπους της ιστορικής νοηματοδότησης: α) τον παραδοσιακό, β) τον παραδειγματικό, γ) τον κριτικό, και δ) τον γενετικό (Rüsen, 2004). Ωστόσο, διαφορετικοί τύποι ιστορικής συνείδησης μπορεί να διαπλέκονται και να συνυπάρχουν στο ίδιο άτομο, γεγονός που το οδηγεί στην εκδήλωση διαφορετικών ιστορικών νοηματοδοτήσεων που εξαρτώνται κάθε φορά από τις περιστάσεις και τις αλλαγές των συνθηκών του παρόντος (Ηλιοπούλου, 2002).

Η διερεύνηση της σχέσης ενός ατόμου με το παρελθόν συνεπάγεται ταυτόχρονα και τη μελέτη της ιστορικής του συνείδησης, η οποία ως συλλογική έννοια σχετίζεται με την ιστορική κουλτούρα (Virta, 2001). Όπως υποστηρίζει και πάλι ο Rüsen, η αποτελεσματική εκδήλωση της ιστορικής συνείδησης στη ζωή μιας κοινωνίας με ποικίλες μορφές και διαδικασίες συνιστά την ιστορική της κουλτούρα (Korte & Pirker, 2011), η οποία περιλαμβάνει τη γνωστική λειτουργία των ιστορικών σπουδών, καθώς επίσης και τις στάσεις που υιοθετεί ο καθένας στο επίπεδο της καθημερινής ζωής για την κατανόηση του παρελθόντος και για την ιστορική θεώρηση της ταυτότητάς του. Σύμφωνα ξανά με τον Rüsen οι διαστάσεις της ιστορικής κουλτούρας είναι τρεις: η αισθητική, η πολιτική και η γνωστική (Rüsen, 2012). Στην ουσία λοιπόν η ιστορική κουλτούρα σχετίζεται με το πώς μια κοινωνία συνδέεται με το παρελθόν της, όπως επίσης και με τον τρόπο που το

ενσωματώνει στο παρόν. Δεν χαρακτηρίζεται από στατικότητα ούτε διακατέχεται από το στοιχείο του τετελεσμένου. Τουναντίον, βασικό της χαρακτηριστικό είναι η μεταβλητότητα, αποτελώντας το προϊόν ενός διαρκούς διαλόγου μεταξύ της κοινωνίας και του παρελθόντος της. Η ιστορική κουλτούρα, ταυτόσημη με τη δημιουργία της ιστορικής αίσθησης στα άτομα, συνδέεται με το σύνολο του πολιτισμικού κεφαλαίου που επικεντρώνεται στο παρελθόν (Κόκκινος κ.ά, 2005). Στο περιεχόμενό της εγκιβωτίζεται όλη εκείνη η ιστορία που παράγεται στο δημόσιο χώρο, αποτελώντας αντικείμενο του επιστημονικού κλάδου της δημόσιας ιστορίας (Αποστολίδου, 2016). Επομένως, η μελέτη της ιστορικής κουλτούρας, έχει να κάνει με το ενδιαφέρον του ατόμου για την κοινωνική παραγωγή της ιστορικής εμπειρίας και την αντικειμενική εμφάνισή της στην κοινωνική ζωή.

Η ιστορική συνείδηση, η ιστορική κουλτούρα και η δημόσια ιστορία αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικές έννοιες για τη Διδακτική της Ιστορίας καθώς βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση μεταξύ τους, επηρεάζοντας καθοριστικά το ιδεολογικό και αξιακό γίνεσθαι των κοινωνιών, καθώς επίσης και τις εξελίξεις στην ιστορική εκπαίδευση. Έτσι, τα νέα δεδομένα στον τρόπο με τον οποίο το παρελθόν γίνεται αντιληπτό διαπερνούν τη σχολική ιστορία, το διδακτικό της περιεχόμενο, τις διδακτικές και τις μεθοδολογικές της προσεγγίσεις από τους εκπαιδευτικούς, καθώς και τους στόχους που θέτει. Η σχολική ιστορία και οι μέθοδοι επεξεργασίας του ιστορικού υλικού της, δεν θα πρέπει να προωθούν τη δημιουργία μιας απλοϊκής εικόνας για τον κόσμο στηριζόμενη σε στερεοτυπικές και μανιχαϊστικές αντιλήψεις (Μαυροσκούφης, 2002) ούτε και να στοχεύουν επιτακτικά σε παραδοσιακές - συμβατικές μορφές απόδοσης ιστορικού νοήματος, στην απλή αφήγηση των πολιτικοστρατιωτικών γεγονότων του παρελθόντος, την εγχάραξη της κυρίαρχης εθνικής ιδεολογίας, τον φρονηματισμό, τη διαμόρφωση παραδειγματικών προτύπων και τη διαμόρφωση μιας μονόπλευρης εθνικής ταυτότητας, προβάλλοντας μία και μοναδική εκδοχή και ερμηνεία των ιστορικών γεγονότων. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της επιστήμης τοποθετούνται ζητήματα που σχετίζονται με το να μπορέσουν οι μαθητές να κατακτήσουν διανοητικές δεξιότητες, να προσεγγίσουν με κριτική ματιά το παρελθόν, οι διαφορετικές ερμηνείες που θα εξάγουν, η διεξαγωγή του μαθήματος με «δημοκρατικότερες» πρακτικές, οι εφορμήσεις τους σχετικά με την διερεύνηση των προκαταλήψεων, στερεότυπων, στάσεων κ.α. Οι εκπαιδευτικοί, που έχουν ρόλο κομιστή για την γνώση της μέσα από το μάθημα του σχολείου, έχουν την ευθύνη της δημιουργίας των συλλογικών μύθων και ιδεών όπως και να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν διανοητικές δεξιότητες. Βέβαια στα παραπάνω δεν μπορούμε να μην λάβουμε υπόψιν τις απόψεις, ιδεολογίες και τις στάσεις των εκπαιδευτικών. Τα λόγια του Marc Ferro που αφορούν την διαμόρφωση της ιστορικής συνείδησης των παιδιών είναι χαρακτηριστικά: «Η ιστορία που ακούμε όταν είμαστε παιδιά, μας σημαδεύει την υπόλοιπη ζωή μας» (Ferro, 2000)(Αποστολόπουλος & Κόκκινος, 2016).

2. Ιστορική Κουλτούρα

Η σχέση της κουλτούρας μιας κοινωνίας με την ιστορία είναι αμφίδρομη. Η κουλτούρα από τη μια σημασιοδοτεί και νοηματοδοτεί αυτό που οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ως ιστορία, ενώ η ιστορία από την άλλη συμβάλλει στην κατηγοριοποίηση των μηνυμάτων και των επιταγών που γίνονται αντιληπτά ως κουλτούρα. Πρόκειται για δυο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες με τις κοινωνίες και τα άτομα που τις απαρτίζουν, όπως επίσης και με τις συνθήκες που τις προσδιορίζουν, καθώς κάθε μεταβολή στα άτομα επιφέρει αλλαγές και στην κουλτούρα και στο περιεχόμενο της ιστορίας (Αποστολόπουλος 2020).

Η κουλτούρα και η ιστορία κατασκευάζονται μέσα σε ανθρώπινες κοινωνίες. Η εκκλησία, το κράτος, το εκπαιδευτικό σύστημα, το δικονομικό σύστημα κλπ συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας κουλτούρας μέσα σε μια κοινωνία, έκφανση της οποίας είναι και η ιστορική κουλτούρα. Επομένως, αν η κουλτούρα με την ευρύτερη έννοια της είναι ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνίες αντιλαμβάνονται, ερμηνεύουν, διαδίδουν και μετασχηματίζουν το παρόν τους, η ιστορική κουλτούρα είναι ένας συγκεκριμένος και ιδιαίτερος τρόπος διασύνδεσης των κοινωνιών και των συλλογικών οντοτήτων με το παρελθόν τους (Αποστολόπουλος, 2020).

Η ιστορική κουλτούρα εμφανίστηκε στο προσκήνιο πρώτη φορά τη δεκαετία του '70, στο πεδίο της γερμανικής διδακτικής της ιστορίας, σε μια περίοδο που υπήρξε έντονα η τάση για την αντιμετώπιση της ιστορίας ως κοινωνικής επιστήμης (Koska, 2010). Μέχρι τότε τα προγράμματα σπουδών της ιστορίας και τα σχολικά εγχειρίδια στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης ήταν δομημένα με βάση την παραδοσιακή αντίληψη ότι η ανασύσταση του παρελθόντος, η παραγωγή και η διάδοση της ιστορικής γνώσης ήταν δουλειά των επαγγελματιών ιστορικών και του ιστοριογραφικού κλάδου. Από τη δεκαετία του '70 και μετά εμφανίστηκε μια νέα γενιά εκπαιδευτικών και ιστορικών, η οποία χαρακτηριζόμενη από μια μεταρρυθμιστική οπτική και χειραφετητική αντίληψη της ιστορίας ως κοινωνικής επιστήμης, προκάλεσε διαμάχες σχετικά με τη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας στο σχολείο και αντιμετώπισε πιο κριτικά τις παγιωμένες επιστημολογικές θεωρίες και προσεγγίσεις. Το βασικό αντικείμενο μελέτης αυτής της νέας γενιάς εκπαιδευτικών και ιστορικών ήταν η εξεύρεση ενός τρόπου συγκρότησης και διάδοσης των ιστορικών γνώσεων μέσα στην κοινωνία, καθώς και η εξέταση του ενδεχομένου της ενοποίησης των σχολικών μαθημάτων της Ιστορίας με την Αγωγή του Πολίτη. Αυτά τα ανακύπτοντα ζητήματα προς διερεύνηση, προσέδωσαν στη διδακτική της ιστορίας την ιδιότητα του ακαδημαϊκού υποκλάδου της ιστοριογραφίας (Lee&Ashby, 2000).

Αργότερα, κατά τη δεκαετία του '80 ιδρύθηκε στη Γερμανία η «Διεθνής Εταιρεία για τη Διδακτική της Ιστορίας»(International Society for History Didactics–ISHD) και υιοθετήθηκε το μοντέλο του κοινωνικού κονστρουκτιβισμού από τους θεωρητικούς του αντικειμένου, ενώ σημειώθηκε μετατόπιση του ενδιαφέροντος της διδακτικής της ιστορίας από τα παραδοσιακά πεδία στη συνεχή διαδικασία κατασκευής και ανακατασκευής των ιστορικών αντιλήψεων, συμπεριλαμβανομένων και των εκπαιδευτικών περιβαλλόντων εκτός της σχολικής αίθουσας (Grever & Adriaansen, 2017). Η Διδακτική της ιστορίας εντάσσει σταδιακά στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα τις ανεπίσημες και άτυπες μορφές σύνδεσης με την ιστορία που παρέχουν πολλοί και ετερόκλητοι φορείς οι οποίοι δεν σχετίζονται με την έννοια της εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο των παραπάνω εξελίξεων στο χώρο της

ιστοριογραφίας και της διδακτικής της ιστορίας εμφανίσθηκε η ιστορική κουλτούρα, η οποία από τη δεκαετία του '90 και εξής αναδείχθηκε σε μια έννοια κομβική για το ερευνητικό πεδίο της διδακτικής της ιστορίας, σχηματίζοντας και δική της μεθοδολογία. Σύμφωνα με τη θεώρηση του Rüsen (2001), η ιστορική κουλτούρα συναρτάται οργανικά με την ιστορική συνείδηση, της οποίας συνιστά αποτελεσματική εκδήλωση στη ζωή μιας κοινωνίας και περιλαμβάνει τόσο τη γνωστική λειτουργία της επιστήμης της ιστορίας, όσο και τις καθημερινές στάσεις και πρακτικές για την κατανόηση του παρελθόντος και τις αντιλήψεις των ατόμων για την ιστορική τους ταυτότητα (Αποστολόπουλος, 2020).

Ο Rüsen επίσης διακρίνει πέντε διαστάσεις στην ιστορική κουλτούρα (Αποστολόπουλος & Κόκκινος, 2016). Πρόκειται για την α) γνωστική, β) αισθητική, γ) πολιτική, δ) ηθική και ε) θρησκευτική (Rüsen, 2001). Πιο συγκεκριμένα:

Α) Η γνωστική διάσταση διαμορφώνεται εντός του πλαισίου της γνώσης και της κατανόησης της εμπειρίας του παρελθόντος, ενώ το κριτήριο του προσδιορισμού της είναι ο βαθμός τεκμηρίωσης των ισχυρισμών για το παρελθόν, βάσει ενός εμπειρικού, θεωρητικού και κανονιστικού περιεχομένου.

Β) Η αισθητική διάσταση συσχετίζεται με την αντίληψη των αποτελούμενων από ετερογενή μέσα αναπαραστάσεων του παρελθόντος και με τη δυνατότητα που αυτές έχουν να καθοδηγήσουν τη σκέψη των ατόμων, οδηγώντας τα στο να τις αφομοιώνουν και να τις εντάξουν στα πλαίσια του προσανατολισμού της καθημερινής ζωής. Το κριτήριο που την προσδιορίζει είναι καθαρά αισθητικό.

Γ) Η πολιτική διάσταση σχετίζεται με το ρόλο που διαδραματίζει η ιστορική σκέψη στις διαμάχες και στους αγώνες για την ανάληψη της εξουσίας, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα μιας κοινωνίας συνδέονται τόσο με τις διαμάχες και τις συγκρούσεις αυτές, όσο και μεταξύ τους. Το κριτήριο προσδιορισμού της πολιτικής διάστασης είναι η ιστορική γνώση και οι ιστορικές αναπαραστάσεις, οποιαδήποτε μορφή κι αν έχουν. Υπάρχει το ενδεχόμενο να εξυπηρετούνται πολιτικές σκοπιμότητες ή αγώνες για την ανάληψη της εξουσίας, ειδικά από τη στιγμή που η ιστορική γνώση μπορεί να καταστεί εν δυνάμει μονόπλευρη ή ιδεολογικά φορτισμένη και η ιστορική αναπαράσταση συνώνυμη προπαγανδιστικής ρητορικής και πρακτικής.

Δ) Η ηθική διάσταση ανάγει την ιστορία σε ένα ζήτημα αξιολογικών κρίσεων με κανονιστικό περιεχόμενο, καθοδηγούμενων από το κριτήριο του "καλού και του κακού", ενώ τα ηθικά κριτήρια και τα γενικότερα ζητήματα ηθικής διαπερνούν την αξιοποίηση και την κατανόηση των εμπειρικών στοιχείων του παρελθόντος.

Ε) Η θρησκευτική διάσταση τέλος, διέπεται σε όλη της την έκταση από το υπερβατικό στοιχείο, ενώ το κριτήριο που προσδιορίζει τη συγκεκριμένη διάσταση είναι η ανθρώπινη λύτρωση, η χειραφέτηση του ανθρώπου από κάθε αρνητική εμπειρία, ακόμη και από την ίδια του τη θνητότητα.

Όλες οι παραπάνω διαστάσεις της ιστορικής κουλτούρας χαρακτηρίζονται από μια εσωτερική, σύνθετη και δυναμική σχέση συνάφειας μεταξύ τους, και παρόλο που πολλές φορές αντιπαρατίθενται μεταξύ τους τα χαρακτηριστικά που καθορίζουν το ιστορικό τους νόημα δεν αλληλοαναιρούνται.

Η δημοφιλία της ιστορικής κουλτούρας ως αντικείμενο μελέτης ενισχύθηκε επίσης από την γενικότερη ιστοριογραφική μετατόπιση που συντελέστηκε τη δεκαετία του '90, η οποία χαρακτηρίζεται από την υιοθέτηση μιας μεταμοντέρνας – μεταστρουκτουραλιστικής σκέψης, την “πολιτισμική στροφή”, αλλά και τους προβληματισμούς για την κατάρρευση των εθνικών μύθων. Σημαντική συμβολή έχει και η μεγάλη μαζικοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών από τη δεκαετία του '90 και εξής, . Η ραγδαία διάδοση του διαδικτύου και του κινητού τηλεφώνου προκάλεσε πολλές αναδιατάξεις στον χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας. Ο μέσος πολίτης απέκτησε πλέον σε καθημερινή βάση τη δυνατότητα να διαμορφώσει τη δική του ιστοσελίδα, το δικό του ιστολόγιο και μέσα από αυτά να αναρτήσει πληροφορίες, να εκφράσει την δική του ιστορική άποψη και να αλληλεπιδράσει με άλλους τέτοιους παρόμοιους ιστοχώρους. Κατά τον τρόπο αυτό όλο και περισσότεροι χρήστες των νέων μέσων άρχισαν να αποκτούν σταδιακά όλο και πιο εύκολη και γρήγορη πρόσβαση σε ιστορικές πληροφορίες, ενώ οι ιδιοκτήτες των ιστοχώρων ξεκίνησαν να απολαμβάνουν την αίσθηση της κυριότητας, της κυριαρχίας και του ελέγχου πάνω στο υλικό που οι ίδιοι δημιουργούν και προωθούν.

Η ιστορική κουλτούρα τόσο σε υλικό όσο σε συμβολικό επίπεδο διαμορφώνει ένα πλαίσιο το οποίο καθορίζει τη σχέση του ατόμου με το παρελθόν στα πλαίσια της καθημερινότητας. Ως εκ τούτου, η ιστορική κουλτούρα δεν βρίσκεται στο περιθώριο της γενικής ιστορίας, αντίθετα μέσω αυτής το άτομο αποκτά ένα σύνολο από εμπειρίες του παρελθόντος, βιώνοντας την ιστορία. Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της, πρόκειται για κάτι περισσότερο από μια απλή καταγραφή του παρελθόντος και του τι είναι διαθέσιμο από αυτό. Περιλαμβάνει τα υλικά και συμβολικά στοιχεία του παρελθόντος, τις αναφορές σε αυτό και τα πολλά διαθέσιμα μέσα που καθιστούν εφικτή τη διασύνδεση των ατόμων με το ιστορικό παρελθόν. Επιπλέον, η ιστορική κουλτούρα δεν αφορά μια στατική διαδικασία παρουσίασης της ιστορίας, =ούτε εμπεριέχει το στοιχείο του οριστικού, αντίθετα χαρακτηρίζεται από την έννοια της διαρκούς μεταβολής που παράγει η διαρκής διαπραγμάτευση και επαναδιαπραγμάτευση των ανθρώπων με το παρελθόν τους (Αποστολόπουλος& Κόκκινος, 2016).

Η ιστορική κουλτούρα αποτελεί μια διαδικασία δυναμικού κοινωνικού διαλόγου, που χαρακτηρίζεται από πλουραλισμό εργαλείων παρουσίασης και μετάδοσης ενός συνόλου ιστορικών αφηγήσεων και ερμηνειών του παρελθόντος (Ribbens, 2007). Αυτό που έχει μεγάλη σημασία είναι ότι οι ερμηνείες για το παρελθόν γίνονται αντικείμενο δημόσιας συζήτησης (Kansteiner, 2002), ενώ η υλική διάσταση της ιστορικής κουλτούραεπιδρά αποφασιστικά στους τρόπους μέσα από τους οποίους μια κοινωνία προσλαμβάνει και αντιμετωπίζει το παρελθόν της και το ενσωματώνει στο παρόν της. Άλλωστε, σύμφωνα και με την Δρουμπούκη υπάρχει μια τάση της ιστορικής κουλτούρας να ανακαλύπτει διαρκώς νέους τρόπους που διαμορφώνουν τους όρουςμέσα από τους οποίους παράγονται οι αντιλήψεις ιστορικοποίησης του παρελθόντος (Δρουμπούκη, 2014). Σύμφωνα με τον Γ. Κόκκινο, Π. Κιμουρτζή και Μ. Ματούση η ιστορική κουλτούρα συναρτάται με το σύνολο του πολιτισμικού κεφαλαίου που εστιάζει στο παρελθόν (Κόκκινος κ.ά, 2005) και στο περιεχόμενό της εγκολλιώνεται η ιστορία που παράγεται στο δημόσιο χώρο, η οποία αποτελεί το ερευνητικό αντικείμενο του κλάδου της δημόσιας ιστορίας (Αποστολίδου, 2016).

Η ιστορική κουλτούρα των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των μελλοντικών εκπαιδευτικών έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο (π.χ. Κόκκινος κ.ά., 2005) με στόχο την ανάλυση της ιστορικής τους κουλτούρας και της επίδρασή

τους στη διδακτική τους πράξη και τη σχολική ιστορία μέσα από την ανίχνευση των στάσεων, αντιλήψεων, πρακτικών και προσλήψεων τους αναφορικά με τους τρόπους σύνδεσης του παρόντος με το ιστορικό παρελθόν γενικότερα στην καθημερινή τους ζωή. Άλλωστε ο Topolski έχει τονίσει τη σημασία που έχει για την εξέλιξη της διδακτικής της Ιστορίας η συστηματική ανάλυση της πρακτικής των εκπαιδευτικών που τη διδάσκουν, η οποία προϋποθέτει το να εξετασθεί η δομή και η λειτουργία της ιστορικής αφήγησης (Topolski, 1998). Η περιγραφή και η ερμηνεία τόσο των αφηγηματικών σχημάτων των εκπαιδευτικών, όσο και των προσληπτικών σχημάτων των μαθητών, στον πυρήνα των οποίων μπορούμε να διακρίνουμε συγκεκριμένες αναγνώσεις της ιστορικής πραγματικότητας, αφηγηματικές δομές που παραπέμπουν σε κοσμοθεωρητικά, ιδεολογικά και επιστημολογικά συστήματα, θεωρείται αναγκαία (Κόκκινος κ.α., 2005).

Η ανασύσταση της ιστορικής πραγματικότητας στη μεταμοντέρνα εποχή και η αφηγηματική της αποτύπωση, δεν διαμορφώνεται όπως αναφέρθηκε παραπάνω αποκλειστικά από τους επαγγελματίες ιστορικούς ούτε και ακολουθεί αυστηρά τις επιστημολογικές επιταγές τους. Αντίθετα, δέχεται τις επιδράσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στους ιστορικούς και στο ευρύτερο κοινό στη δημόσια σφαίρα. Η αλληλεπίδραση αυτή έχει ως το αποτέλεσμα να επηρεάζεται καθοριστικά το σημείο της διασύνδεσης των ατόμων με το ιστορικό παρελθόν, και η ιστορική κουλτούρα τους και τις εκδηλώσεις της στο παρόν και το μέλλον.

Στην περίπτωση της ελληνικής ιστορικής κουλτούρας μπορεί να βρει κανείς αμέτρητα παραδείγματα «πολέμων για την Ιστορία» που δεν είναι εφικτό να αναλυθούν στην παρούσα έρευνα, αλλά γίνεται αντιληπτό πως ιχνηλατούν όψεις της παραγωγής του παρελθόντος στα ψηφιακά συμφραζόμενα της σύγχρονης Ελλάδας. Σε μια αρκετά γενικόλογη προοπτική, καλείται, όποιος εμπλέκεται με ιστορικά ζητήματα, να εξετάσει τις διαδικασίες νοηματοδότησης του παρελθόντος ως αναπόσπαστα μέρη ενός ιστορικού σκηνικού. «Εκτεθειμένα πάνω σε αυτό το σκηνικό, τα ίχνη του παρελθόντος δείχνουν να υποβάλλονται σε νέες κατηγορικές προσταγές: να είναι ανοιχτά, με διαπερατά μορφολογικά και σημασιολογικά όρια, να διαδόσιμα και επικοινωνήσιμα» (Μπιλάλης, 2014).

3. Δημόσια Ιστορία

Η όρος Δημόσια Ιστορία είναι σχετικά νέος στη βιβλιογραφία. Σύμφωνα με τον Thomas Caubin, ο όρος «Δημόσια Ιστορία» έγινε δημοφιλής όταν το δημόσιο ιστορικό κίνημα εμφανίστηκε με σαφήνεια στις Ηνωμένες Πολιτείες τη δεκαετία του 1970 (Παναγιωταράς, 2019) ενώ τόσο στις Η.Π.Α. όσο και στην Ευρώπη και σε άλλες ηπείρους εμφανίστηκαν πολλές και διαφορετικές συλλογιστικές και εφαρμογές της δημόσιας ιστορίας από τότε. Πρόκειται για την ιστορία που παράγεται, καταναλώνεται και μελετάται εκτός ακαδημαϊκών χώρων, όπως για παράδειγμα στην τέχνη (λογοτεχνία, κινηματογράφος, εικαστικά κλπ), στα μουσεία, σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, σε μνημεία, στα ΜΜΕ κλπ. Δηλαδή, περιλαμβάνει ότι παράγεται για το ευρύτερο κοινό και διαχέεται σε γραπτή, οπτική, ακουστική, ψηφιακή μορφή στο δημόσιο χώρο. Η Δημόσια Ιστορία αποτελείται από τις μορφές άσκησης της ιστορίας, αλλά παράλληλα είναι και ένα πεδίο μελέτης αυτής της διαδικασίας αυτής καθαυτής. Η Δημόσια Ιστορία αναδεικνύει ως αντικείμενο μελέτης και στοχασμού έννοιες όπως η εξουσία, η τραυματική μνήμη, η συλλογική μνήμη και η σχέση της με την ταυτότητα μιας κοινωνία, η ιστορική αφήγησης (Ανδρέου, Κακουριώτης, Κόκκινος κ.α. 2015). Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι πέρα από τους χώρους παραγωγής της δημόσιας ιστορίας που αναφέρθηκαν παραπάνω, μπορεί να αναδειχτεί και στο πλαίσιο της καθημερινής ζωής, όπως για παράδειγμα μέσα από τις προφορικές ιστορίες που πολλές φορές διηγούνται οι γηραιότεροι στους νεότερους, τις διάφορες ιστοσελίδες ιστορικού περιεχομένου, αλλά και από την τοπική ιστορία όπως διαμορφώνεται στη μικροκλίμακα της περιφέρειας, της πόλης και της γειτονιάς. Η δημόσια ιστορία αποτελεί δομικό στοιχείο της ιστορικής κουλτούρας μέσα σε μια κοινωνία, όπως ήδη σχολιάσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, και για το λόγο αυτό έχει καταστεί αυτόνομο αντικείμενο μελέτης και πεδίο επιστημονικής εξειδίκευσης. Είναι απαραίτητο οι ιστορικοί προκειμένου να προσεγγίσουν το ευρύτερο κοινό, πέρα από την ακαδημαϊκή τους εκπαίδευση για το επιστημολογικό και μεθοδολογικό πλαίσιο της επιστήμης της ιστορίας, να είναι καταρτισμένοι και για ζητήματα δημόσιας ιστορίας.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι είναι δύσκολο να διατυπωθεί ένας τελικός ορισμός για τη δημόσια ιστορία, καθώς το εύρος της είναι μεγάλο, αλλά και με βάση το γεγονός ότι δεν χαρακτηρίζεται αποκλειστικά από το ενδιαφέρον για το ιστορικό παρελθόν, όπως για παράδειγμα η κοινωνική ή η πολιτισμική ιστορία, αλλά επικεντρώνει το ενδιαφέρον της περισσότερο στη σχέση που αναπτύσσει με το παρόν, και πολύ λιγότερο με το παρελθόν, όσο και στις πολλαπλές ομάδες του κοινού που υπερτερεί αριθμητικά αυτή των ιστορικών (Εξερτζόγλου, 2020). Εντούτοις, η δημόσια ιστορία αφορά και πτυχές της κοινωνικής - πολιτισμικής ιστορίας στο βαθμό που φέρνει στο προσκήνιο ανάμεσα σε άλλα τις αποσιωπημένες φωνές όσων αγνοήθηκαν από την ακαδημαϊκή ιστορία. Η δημόσια ιστορία μπορεί να συμπεριλάβει πολλές ομάδες αποκλεισμένες από τις επίσημες ιστορικές αφηγήσεις, για παράδειγμα η εργατική τάξη και τα λαϊκά στρώματα, οι μειονότητες, οι εθνοτικές ομάδες.

Στα πλαίσια της Δημόσιας Ιστορίας μπορούν να συμπεριληφθούν και οι τρόποι με τους οποίους το σύνολο των ανθρώπων σχετίζεται με το παρελθόν, ενδιαφέρεται, συζητά ή και συγκρούεται γι' αυτό, ή ακόμα περισσότερο επιχειρεί να το αναπαραστήσει ή ακόμα και να το «βιώσει». Φυσικά όταν μιλάμε για το παρελθόν αναφερόμαστε σε κάτι που έχει παρέλθει οριστικά, όμως στη δημόσια ιστορία το παρελθόν που ενδιαφέρει δεν είναι

γενικό αλλά πάντοτε συγκεκριμένο (Εξερτζόγλου, 2020). Το συγκεκριμένο αυτό παρελθόν μπορεί να απασχολεί και τους επαγγελματίες ιστορικούς, οπότε πολύ συχνά παρατηρείται ότι υπάρχουν πολλές πτυχές της δημόσιας ιστορίας που εντάσσονται οργανικά στην ακαδημαϊκή ιστορία και έρευνα. Πάντως τα όρια μεταξύ της δημόσιας και της ακαδημαϊκής ιστορίας είναι πολλές φορές ασαφή αν αναλογιστεί κανείς πόσοι άλλοι πέραν των ιστορικών μπορεί να ασχοληθούν με τη μελέτη ή την παρουσίαση του παρελθόντος μέσα από τις δικές τους οπτικές (καλλιτέχνες, μουσειολόγοι, συλλέκτες, δημοσιογράφοι, πολιτικοί, συγγραφείς, σκηνοθέτες κ.α.). Σε αυτούς μπορεί να προστεθεί και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Ένα ιδιαίτερα σημαντικό σημείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη, είναι η σχέση της δημόσιας ιστορίας με το κοινό στο πλαίσιο της καθημερινότητάς του. Η εμπλοκή του κοινού με συγκεκριμένα πεδία και γεγονότα του παρελθόντος παράγει και διαμορφώνει αυτό που ορίζουμε ως δημόσια ιστορία, η οποία και δεν υφίσταται χωρίς αυτή τη συγκεκριμένη προϋπόθεση. Αυτή η εμπλοκή δεν είναι μόνο γνωστική αλλά και συναισθηματική, η οποία μπορεί να προκαλείται μέσα από ποικίλες μορφές κατανάλωσης και επιτέλεσης του παρελθόντος (επισκέψεις σε μουσεία, συμμετοχή σε δρώμενα, τελετές μνήμης), από την πολιτική δράση, ή την ενεργοποίηση στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Εξερτζόγλου, 2020).

Τα κίνητρα ενασχόλησης του κοινού με το παρελθόν μπορεί να είναι τα ενδιαφέροντα, η ταυτότητα ακόμα και το συμφέρον, αλλά μπορεί επίσης να πυροδοτηθεί από τους τρόπους με τους οποίους το παρελθόν παρουσιάζεται σε μια μουσειακή έκθεση, ένα σχολικό εγχειρίδιο, ένα κινηματογραφικό έργο κλπ. Αυτό προφανώς συνδέεται και με το γεγονός ότι η δημόσια ιστορία αναπτύσσεται μέσα από διαφορετικά μέσα επικοινωνίας και έτσι συνδέεται όχι μόνο με «συμβατικές» μορφές ιστορικής αναπαράστασης, αλλά και από σύγχρονες τεχνολογικά μορφές όπως πχ οι ιστότοποι στο διαδίκτυο, οι ψηφιακές εφαρμογές, η εικονική / επαυξημένη πραγματικότητα. Η χρήση τέτοιων εργαλείων ιστορικής αναπαράστασης διευκολύνει την εμπλοκή του κοινού με τις διάφορες αναπαραστάσεις του παρελθόντος, και δημιουργεί δυνατότητες για να τις συζητήσει, να τις υπερασπιστεί ή να τις αμφισβητήσει, να τις ερμηνεύσει ή και να τις επαναανοηματοδοτήσει. Αντίθετα η ακαδημαϊκή ιστορία χρησιμοποιεί σχεδόν αποκλειστικά έντυπα μέσα για να αναπαραστήσει το παρελθόν. Συνεπώς η δημόσια ιστορία αποτελεί μια μορφή επικοινωνίας και ταυτόχρονα προϋποθέτει μέσα επικοινωνίας προσβάσιμα στο κοινό.

Η αναφορά στα μέσα αναπαράστασης δεν είναι τυχαία και έχει μεγάλη σημασία. Οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν ότι η μορφή με την οποία αλληλεπιδρούν με μια πληροφορία είναι ουδέτερη, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν ισχύει στην πραγματικότητα. Τα μέσα αναπαράστασης επιδρούν και διαμορφώνουν το νόημα που επιθυμούμε να προβληθούν. Αυτό προφανώς εμπεριέχει περιορισμούς στο βαθμό που η χρήση των μέσων αυτών εμπλέκει επιλογές για το τι επιτρέπεται να «ειπωθεί» και τι να αποκλειστεί (Εξερτζόγλου, 2020). Για παράδειγμα οι περιορισμοί και οι δυνατότητες μια ιστορικής ταινίας μυθοπλασίας είναι διαφορετικές συγκριτικά με ένα μουσείο ως προς το πώς αναπαριστούν το παρελθόν.

Η δημόσια ιστορία επομένως αφορά τη σχέση με το «κοινό» και οργανώνεται στη βάση των αναπαραστατικών μέσων. Όμως το κοινό δεν αποτελεί μια ομοιογενή ομάδα ανθρώπων που με παθητικό τρόπο καταναλώνει την ιστορία αλλά μια «ενεργητική δύναμη» αλληλεπίδρασης με το παρελθόν.

Η έννοια του «κοινού» είναι ιδιαίτερα γενική και με μεγάλο εύρος, καθώς το κοινό ποτέ δεν είναι ενιαίο και ομοιογενές, αντίθετα χωρίζεται σε διαφορετικές ομάδες κοινού με διαφορετικά χαρακτηριστικά, στόχους, κίνητρα και επιδιώξεις. Η Δημόσια Ιστορία αποτελεί πεδίο συγκρούσεων έντασης και ανταγωνισμού. Αυτοί που την επικαλούνται σκοπό έχουν την επίτευξη των επιδιώξεων τους. Οι επιδιώξεις αυτές μπορεί να είναι πολιτικές (ακροδεξιές φωνές στήριξαν την ύπαρξη τους στον «αγώνα» ενάντια στο βιβλίο της Στ' Δημοτικού της ομάδας Ρεπούση), θρησκευτικές (Κρυφό Σχολείο), εθνοτικής (μακεδονικό ζήτημα), έμφυλης ταυτότητας κ.α. Οι παραπάνω, μπορούν σε πολλές φορές να συνδυαστούν (Εξερτζόγλου, 2020)..

Επιπρόσθετα, η δημόσια ιστορία αποτελεί μέρος της δημοφιλούς κουλτούρας και συνδέεται με όψεις της όπως η λογοτεχνία, ο κινηματογράφος, η μουσική, η τηλεόραση, το διαδίκτυο κλπ. Από αυτή τη σχέση προκύπτει η διαδικασία της «κατανάλωσης» του παρελθόντος τόσο με οικονομικούς όρους, όσο και με την έννοια της πρόσληψης της ιστορίας από το κοινό, το οποίο επεξεργάζεται διανοητικά και με τους δικούς του όρους το Ιστορικό «προϊόν» (Εξερτζόγλου, 2020). Επομένως, η δημόσια ιστορία δεν αφορά αποκλειστικά τη τοπική διάσταση, αλλά την εθνική, την υπερ-εθνική και την παγκόσμια, όχι γιατί απλά ιστορικά θέματα δεν αφορούν μόνο τα εθνικά όρια (για παράδειγμα οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι ή τα θρησκευτικά ζητήματα) όσο και γιατί η δημοφιλής κουλτούρα με την οποία συνδέεται η δημόσια ιστορία, διαδίδεται μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις νέες τεχνολογίες.

Δύο σημαντικές πτυχές της συνύφανσης δημόσιας ιστορίας και δημοφιλούς κουλτούρας αποτελούν τα ζητήματα των ταυτοτήτων και της μνήμης. Οι πολλαπλές ταυτότητες των ανθρώπων (εθνικές, τοπικές, του φύλου, κοινωνικές, ταξικές, ερωτικές, πολιτισμικές) διαμορφώνονται με πολλούς τρόπους, ανάμεσά τους σε σχέση με την ιστορία και το χρόνο. Με βάση τη σύγχρονη συζήτηση οι ταυτότητες δεν είναι απαραίτητα βιολογικές, αλλά επινοημένες, εύπλαστες, και κατασκευασμένες σε συγκεκριμένα κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια επομένως είναι πολιτισμικά και ιστορικά διαμεσολαβημένες (Εξερτζόγλου, 2020). Στα πλαίσια αυτής της διαρκούς διαδικασίας πραγμάτευσης και επαναπραγμάτευσης των ταυτοτήτων μας η ιστορία έχει ουσιαστικό ρόλο ως καθοριστικό πεδίο τοποθέτησης του εαυτού σε σχέση με τα κυρίαρχες, εναλλακτικές, ανταγωνιστικές, περιθωριοποιημένες ή και αποκλεισμένες ιστορικές αφηγήσεις τις οποίες στη σύγχρονη εποχή δεν παρέχει μόνο η ακαδημαϊκή αλλά και η δημόσια ιστορία.

Πέραν των ταυτοτήτων, η μνήμη είναι αυτή που αποτελεί ίσως τον βασικότερο πυλώνα της Δημοσίας Ιστορίας, που χωρίς την ύπαρξή της ουσιαστικά η Δημόσια Ιστορία δεν υπάρχει. Η δυναμική εμφάνιση της Δημοσίας Ιστορίας έχει ακόμα οδηγήσει και σε νέες συζητήσεις για τις σχέσεις μεταξύ ιστορίας και μνήμης. Ήδη από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, οι ιστορικοί συμμετείχαν σε δημόσιες συζητήσεις για ιστορικά ζητήματα, όταν η ιστορία συγκροτούνταν ακόμα σε επιστήμη. Μέσα από τη Δημόσια Ιστορία η μνήμη βρίσκει ένα καινούργιο δρόμο έκφρασης. Γιατί ενώ η επίσημη κρατική μνήμη, παρουσιάζει πολλά μορφές έκφρασης μέσα από τους επίσημους κρατικούς θεσμούς, η ατομική ή συλλογική μνήμη ατόμων και κοινωνικών, εθνικών και άλλων πληθυσμιακών ομάδων για χρόνια βρίσκονταν στην αφάνεια, χωρίς να έχουν καμία δυνατότητα έκφρασης. Η εξέταση του ρόλου των ιστορικών που ασχολούνται με τη δημόσια ιστορία, σε κοινωνικές ομάδες που αντιμάχονται μέσα στην ίδια την κοινωνία απαιτεί έναν έντονο προβληματισμό σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ ιστορίας και συγκρουόμενων αναμνήσεων. Είναι σημαντικό να διερευνηθεί με ποιον τρόπο οι ιστορικοί αντιμετωπίζουν τις αντιφατικές αφηγήσεις, μέσα

από τις έννοιες της ιστορίας και της μνήμης. Κατά πρώτον, στην ακαδημαϊκή και θεωρητική συζήτηση οι σχέσεις ιστορίας και μνήμης τείνουν να θεωρηθούν αντιθετικές. Ωστόσο, αυτό άλλαξε με την ανάδειξη της δημόσιας, τοπικής και προφορικής ιστορίας ως ιστοριογραφικών ειδών, με αποτέλεσμα οι μνήμες να επανεξετάζονται σε μια προσπάθεια των ιστορικών να κατανοήσουν καλύτερα το παρελθόν.

Οι δημόσιοι ιστορικοί δεν μπορούν να μη λάβουν υπόψη τους τις δημόσιες αναμνήσεις, διότι οι ερμηνείες που δίδονται, διαφέρουν από αυτές της ακαδημαϊκής ιστοριογραφίας. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι μελέτες μνήμης και η δημόσια ιστορία αναδύθηκαν ταυτόχρονα κατά τις δεκαετίες του '70 και του '80. Από τη δεκαετία του '80 και μετά, οι διαρκώς αυξανόμενοι εορτασμοί επετείων έδωσαν πολλές ευκαιρίες στους ιστορικούς να συμμετάσχουν σε δημόσιες συζητήσεις. Σε αντίθεση με την ακαδημαϊκή ιστοριογραφία, η δημόσια ιστορία τείνει να μην βλέπει αντιθετικά την ιστορία και τη μνήμη, καθώς μέσα από δημόσιες συμμετοχικές πρακτικές παρέχεται ένας νέος χώρος για ατομικές και συλλογικές αναμνήσεις και στην παραγωγή ιστορικών αφηγήσεων (Παναγιωταράς, 2019). Η Δημόσια Ιστορία είναι ένα παράδειγμα του πώς η ιστορία και η μνήμη μπορούν να επηρεάσουν η μία την άλλη. Η δημόσια κατανόηση του παρελθόντος είναι μια διαδικασία πιο περίπλοκη από την αντίθεση ανάμεσα στην ιστορία και τη μνήμη (Εξερτζόγλου, 2020).

Τέτοιου είδους χρήσεις του παρελθόντος είναι ιδιαίτερα εμφανείς σε συγκρουόμενες κοινωνικές ομάδες ακόμα και μέσα στην ίδια κοινωνία, όπου το παρελθόν γίνεται συστατικό στοιχείο αυτών των αντιπαραθέσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η διαμάχη για τα σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας στην Ελλάδα και σε ένα γενικότερο πλαίσιο αυτό που ονομάζεται «Οι πόλεμοι για την Ιστορία». Σύμφωνα με τον Χάρη Αθανασιάδη: «εντάχτηκε στη συνέχεια στο ευρύτερο φάσμα των πρακτικών που καλύπτει ο όρος Δημόσια Ιστορία» (Αθανασιάδης, 2015). Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους δημόσιους ιστορικούς να ασχολούνται με τις αντιφατικές μνήμες και ερμηνείες του παρελθόντος για να δώσουν χώρο για συζήτηση, ωστόσο η κύρια πρόκληση είναι να αποφευχθεί η απλή αντιπαραθέση των δημόσιων αναμνήσεων. Τα τελευταία πενήντα περίπου χρόνια, οι διάφορες χρήσεις του παρελθόντος αποτελούν τον πυρήνα αυτού που ονομάζεται «Δημόσια Ιστορία». Η Γενική Ιστορία λειτουργεί ως ισχυρό εργαλείο για την ανάλυση σύγχρονων θεμάτων και κοινωνικών ανησυχιών, ενώ η Δημόσια Ιστορία ενθαρρύνει το κοινό να εμπλακεί με την Ιστορία και συχνά βοηθά τους ανθρώπους να κατανοήσουν τις πολλές και διαφορετικές έννοιες και ερμηνείες του παρελθόντος.

Συμπερασματικά λοιπόν, οι δημόσιοι ιστορικοί που ασχολούνται με διάφορες αντικρουόμενες κοινωνικές ομάδες μπορούν να συμβάλλουν στον επαναπροσδιορισμό των δεσμών μεταξύ ιστορίας και μνήμης.

4. Η Διδακτική της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο

Ήδη από το 1970 ξεκίνησαν να εμφανίζονται στη Δυτική Ευρώπη νέες διδακτικές αντιλήψεις σχετικά με τη διδασκαλία της Ιστορίας, οι οποίες συγκρότησαν τη Νέα Ιστορία (New History) (Μαστραπάς, 2013: 165). Οι συγκεκριμένες αντιλήψεις εμφανίζονται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ιδιαίτερα αργοπορημένα, καθώς μόλις τα τελευταία χρόνια έγινε η προσπάθεια δημιουργίας ενός εκσυγχρονισμένου πλαισίου για τη διδασκαλία της Ιστορίας στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Μαυροσκούφης, 2006: 19).

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών της Ιστορίας του 2018-2019, σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η καλλιέργεια ιστορικής σκέψης και η διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης. Έτσι, το συγκεκριμένο Πρόγραμμα Σπουδών (2018: 3) *«χωρίς να παραβλέπει τη γνώση περιεχομένου, εστιάζει στη διαδικασία της μάθησης, επιδιώκει την καλλιέργεια γνωστικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών δεξιοτήτων, αφήνει στον εκπαιδευτικό περιθώρια επιλογής, προσαρμογής και αναμόρφωσης ανάλογα με το περιβάλλον της σχολικής τάξης και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών/τριών του, ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση και προκρίνει ποιοτικές μεθόδους αξιολόγησης τόσο του εκπαιδευτικού έργου όσο και των μαθητών και των μαθητριών».*

Αντίθετα με την αφηγηματική, δασκαλοκεντρική και ως επί το πλείστον γεγονοτολογική προσέγγιση της Ιστορίας, που εφαρμόζεται συστηματικά μέχρι και σήμερα στη σχολική τάξη (Αθανασοπούλου, 2006), οι σύγχρονες αντιλήψεις για τη Διδακτική της Ιστορίας, που εκφράζονται μέσα από το συγκεκριμένο Πρόγραμμα Σπουδών (2018: 8), τονίζουν την ενθάρρυνση των μαθητών/τριών *«ώστε να διαμορφώσουν ένα λειτουργικό πλαίσιο ιστορικής γνώσης αλλά και να αναπτύξουν τις δεξιότητες επεξεργασίας ιστορικών στοιχείων προκειμένου να καταστούν ικανοί/ές να αντιλαμβάνονται τον τρόπο συγκρότησης της κοινωνίας στην οποία ζουν και, γενικότερα βεβαίως, τις ποικίλες αιτίες που συντέλεσαν στη δημιουργία του σύγχρονου κόσμου».*

Η σχολική ιστορία, όμως, δεν είναι σε θέση να απομακρυνθεί αυθαίρετα από τη μετωπική αφήγηση και τη στείρα αποστήθιση, παρά μόνο όταν επαναπροσδιοριστεί βάσει νέων και σύγχρονων θεωριών μάθησης. Σύμφωνα με μία από αυτές θεωρείται σκόπιμο να αξιοποιείται συστηματικά εποπτικό υλικό και να αναπτύσσονται βιωματικές δραστηριότητες, όπως κατασκευή χαρτών, ιστορικών χρονογραμμών, παιχνίδι ρόλων, κτλ., τα οποία *«εμπλέκουν ενεργητικά το σύνολο των μαθητών/τριών της τάξης περιορίζοντας σημαντικά αποκλεισμούς από την εκπαιδευτική διαδικασία και περιθωριοποιήσεις, που οφείλονται σε ποικίλες παραμέτρους»* (Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, 2018: 12 – 13).

Επιπρόσθετα, άξια αναφοράς είναι και τα ιδιαίτερα κομβικά ζητήματα για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στο σχολείο. Πρώτο και βασικότερο ίσως είναι οι ιστορικές πηγές. Αντίθετα με τις παραδοσιακές διδακτικές πρακτικές από τις οποίες απουσιάζουν συστηματικά, χρησιμοποιούνται σε ευρεία κλίμακα από τους νεότερους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι ακολουθούν κατά κόρον πιο εκσυγχρονισμένες διδακτικές πρακτικές και προσεγγίσεις. Ωστόσο, η χρήση των ιστορικών πηγών και μόνο, δεν είναι αρκετή για να μετατρέψει ως δια μαγείας μια διδασκαλία από παραδοσιακή σε μοντέρνα. Είναι ιδιαίτερα

σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια της έκτασης μιας πηγής, της καταλληλότητας για διδασκαλία μέσα σε μια σχολική αίθουσα, της σωστής ενσωμάτωσης μιας πηγής στη ροή της διδακτικής διαδικασίας και της γλωσσικής, γνωστικής και εννοιολογικής ανταπόκρισής της στο γλωσσικό και γνωστικό υπόβαθρο των μαθητών. Χωρίς τα κριτήρια αυτά οι ιστορικές πηγές δεν μπορούν να αποτελέσουν τον παιδαγωγικό (ακόμα και επιστημονικό) σκοπό τους, ο οποίος δεν είναι άλλος από το να καλλιεργηθούν εκείνες οι δεξιότητες που θα επιτρέψουν στους μαθητές να αποκτήσουν ιστορική γνώση και συνείδηση.

Δεύτερο ζήτημα αποτελεί η χρήση των νέων τεχνολογιών, οι οποίες θα ήταν σοφό να μην εξισώνονται με τα τεχνικά μέσα (π.χ. διαφανειοσκόπιο, Η/Υ κλπ), αλλά να χρησιμοποιούνται με τους νέους τρόπους που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση, στην οργάνωσή της και στην εκπόνηση μιας πραγματικά εκσυγχρονισμένης διδασκαλίας του μαθήματος της ιστορίας. Η διδασκαλία με τη χρήση νέων τεχνολογιών έχει εκ φύσεως έναν πιο “ελεύθερο” και “ανοιχτό” χαρακτήρα που οδηγεί σε μια πιο πολυδιάστατη προσέγγιση του μαθήματος και ερμηνεία της πραγματικότητας, πολύ περισσότερο όμως πρέπει να στοχεύει στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών στην ανακάλυψη και απόκτηση της νέας γνώσης, βάσει των αρχών του εποικοδομητισμού.

Τέλος, κρίσιμη τόσο σε επίπεδο ιστορικής γνώσης, όσο και μεθοδολογίας, είναι η ιστορική κουλτούρα των μαθητών και τη συμβολή της δημόσιας ιστορίας στη σχολική ιστορία.

Η ιστορική αφήγηση και οι διδακτικές προσεγγίσεις είναι στενά συνδεδεμένες με την ιστορική κουλτούρα των εκπαιδευτικών, της οποίας αποτελούν συνιστάμενες. Τα νοητικά σχήματα τα οποία προσδιορίζουν την ιστορική κουλτούρα επηρεάζουν και μορφοποιούν τις μεθοδολογικές και διδακτικές προσεγγίσεις της διδακτικής της Ιστορίας στο σχολείο, όπως επίσης και τον τρόπο που αρθρώνεται μέσω της αφήγησης της ιστορικής πραγματικότητας (Αποστολόπουλος, 2017).

5. Η έρευνα

Τα αποτελέσματα της έρευνας που θα παρουσιαστούν παρακάτω περιλαμβάνουν τις απόψεις των μαθητών σχετικά με το μάθημα της ιστορίας, τον τρόπο της διδασκαλίας του, τα σχολικά εγχειρίδια, τις αντιλήψεις τους για το μάθημα αυτό καθαυτό και την στάση τους απέναντι στις εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις της διδακτικής της ιστορίας.

Η διερεύνηση της υπό διαμόρφωση ιστορικής κουλτούρας των μαθητών είναι ένα σημαντικό ζητήματα που πραγματεύεται η παρούσα έρευνα, ώστε να διαπιστωθεί η διάθεση τους για την αποδοχή της αλλαγής στον τρόπο διδασκαλίας αλλά και την ικανότητα τους να την διαχειριστούν. Στις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί για την ιστορική εκπαίδευση, η ιστορία δεν αποτελεί ένα εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής ταυτότητας αλλά ένα μέσο για την δημιουργία πολιτών με ιστορική σκέψη και συνείδηση που μέσα από την ιστορία θα αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα ώστε να αποτελέσουν τους πολίτες των σύγχρονων δημοκρατιών (Barton & Levstic, 2008). Η εξέταση επομένως των αντιλήψεων των μαθητών για το μάθημα της ιστορίας και την ευρύτερη τους ιστορική κουλτούρα μπορεί να συμβάλει στην κατεύθυνση της ανανέωσης του μαθήματος.

Η έρευνα έγινε με την χρήση της Περιγραφικής Στατιστικής (Descriptive Statistics). Το δείγμα ήταν αντιπροσωπευτικό, γιατί θεωρήθηκε ως προτιμότερη τεχνική η επισκόπηση με την χρήση δομημένων ερωτηματολογίων. Χρησιμοποιήθηκαν δύο ερωτηματολόγια, ένα για τους μαθητές του Δημοτικού και ένα για τους μαθητές του Γυμνασίου (βλέπε Παράρτημα). Η παραπάνω επιλογή έγινε γιατί δίνει την δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης όλων όσων συμμετέχουν στην έρευνα, τον λίγο χρόνο που απαιτείται για την συμπλήρωση του, της ανωνυμίας των ατόμων που απαντούν στην έρευνα και την ευκολία συμπλήρωσης τους. Επίσης, η μη άσκηση επιρροής από τον ερευνητή στις απαντήσεις, η γρήγορη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων και η καταγραφή των ερευνώμενων ζητημάτων στον ελάχιστο δυνατό χρόνο σε συνάρτηση με το χαμηλό κόστος για τον ερευνητή συντέλεσαν στην επιλογή (Kerlinger, 1979)

Το δείγμα ήταν αντιπροσωπευτικό, με το εργαλείο μέτρησης να είναι το δομημένο ερωτηματολόγιο με την δυνατότητα στους μαθητές να εκφράσουν την άποψη τους μέσα από ανοιχτές ερωτήσεις (ποιοτικές). Επίσης, υπήρχαν ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής καθώς και βαθμονομημένες ερωτήσεις κλίμακας (Likert). Επιπλέον, για την διευκόλυνση της εξαγωγής συμπερασμάτων οι ανοιχτές ερωτήσεις κατηγοριοποιήθηκαν από τον ερευνητή.

Τέλος τα συμπεράσματα αναλύθηκαν με την χρήση της εφαρμογής SPSS 26.

Υποθέσεις έρευνας

- Η ιστορία είναι ένα μάθημα που δεν αρέσει στους μαθητές και το θεωρούν βαρετό.
- Οι μαθητές θα ήθελαν να εφαρμοστούν νέοι τρόποι διδασκαλίας στο μάθημα της Ιστορίας.
- Οι μαθητές αναπτύσσουν μια εθνοκεντρική αντίληψη για το παρελθόν μέσα από το μάθημα αυτό.
- Ο όγκος των πληροφοριών και του υλικού στο πλαίσιο της διδασκαλίας κουράζει τους μαθητές.

- Οι μαθητές πιστεύουν στην αυθεντία και την μοναδική αλήθεια του σχολικού εγχειριδίου.

6. Τα αποτελέσματα της έρευνας

6.1. Το δείγμα και οι μεταβλητές του

Φύλο

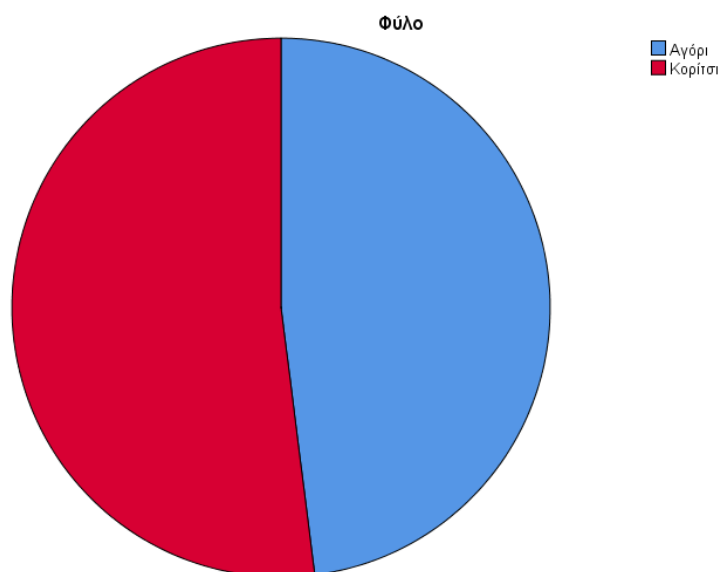
Statistics

Φύλο

N	Valid	500
	Missing	0
Mode		1,00

Φύλο

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Αγόρι	240	48,0	48,0	48,0
	Κορίτσι	260	52,0	52,0	100,0
	Total	500	100,0	100,0	

Στη έρευνα συμμετείχαν 500 παιδιά του Δημοτικού (Στ' τάξη) και του Γυμνασίου (Α' και Β' τάξη)

- ❖ Τύπος γραφήματος: Πίτα
- ❖ Αριθμός τιμών: Δύο (2)
  - Με τον αριθμό 0 τα αγόρια
  - Με τον αριθμό 1 τα κορίτσια
- ❖ Σε πληθυσμό (N) 500 ατόμων η επικρατούσα τιμή Mode είναι η 1 (κορίτσια)
- ❖ Το ποσοστό (σχετική συχνότητα) των αγοριών ανέρχεται σε 48%, δηλαδή 240 και των κοριτσιών 52%, δηλαδή 260.
- ❖ Η πραγματική σχετική (Valid Percent) συχνότητα παραμένει η ίδια.

Ακολουθεί η παρουσίαση της γεωγραφικής προέλευσης των μαθητών του δείγματος του Δημοτικού και του Γυμνασίου:

Δημοτικά

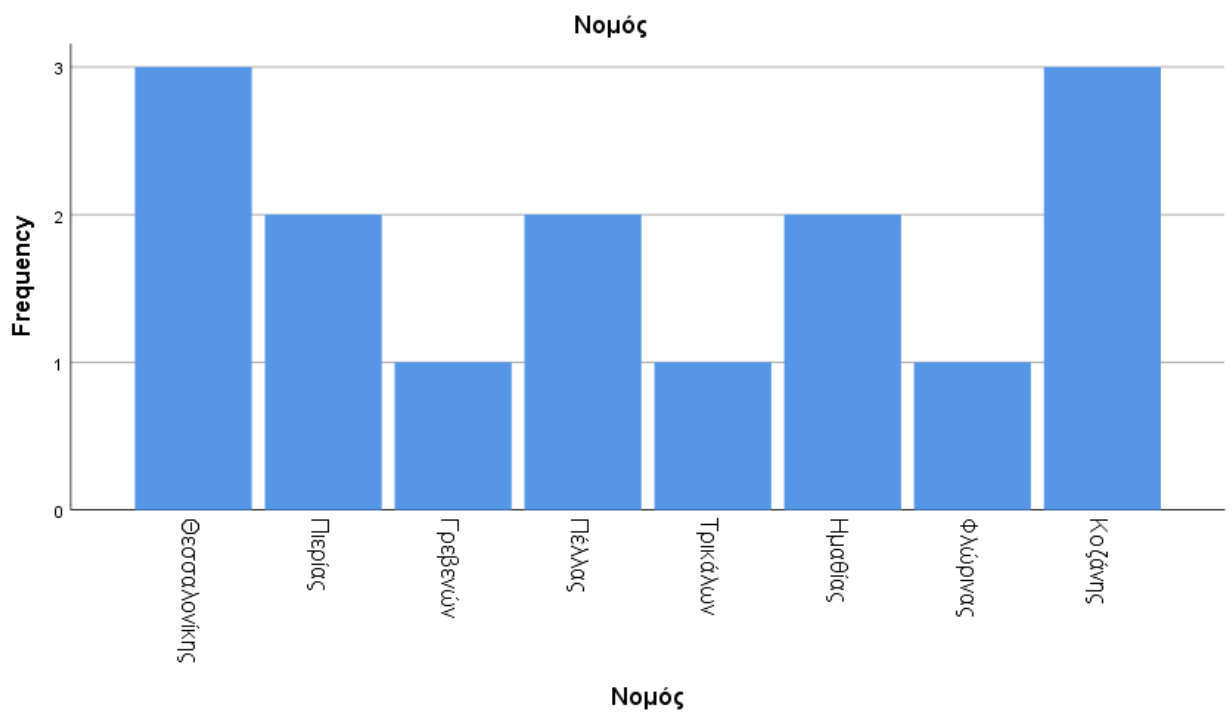
Νομός

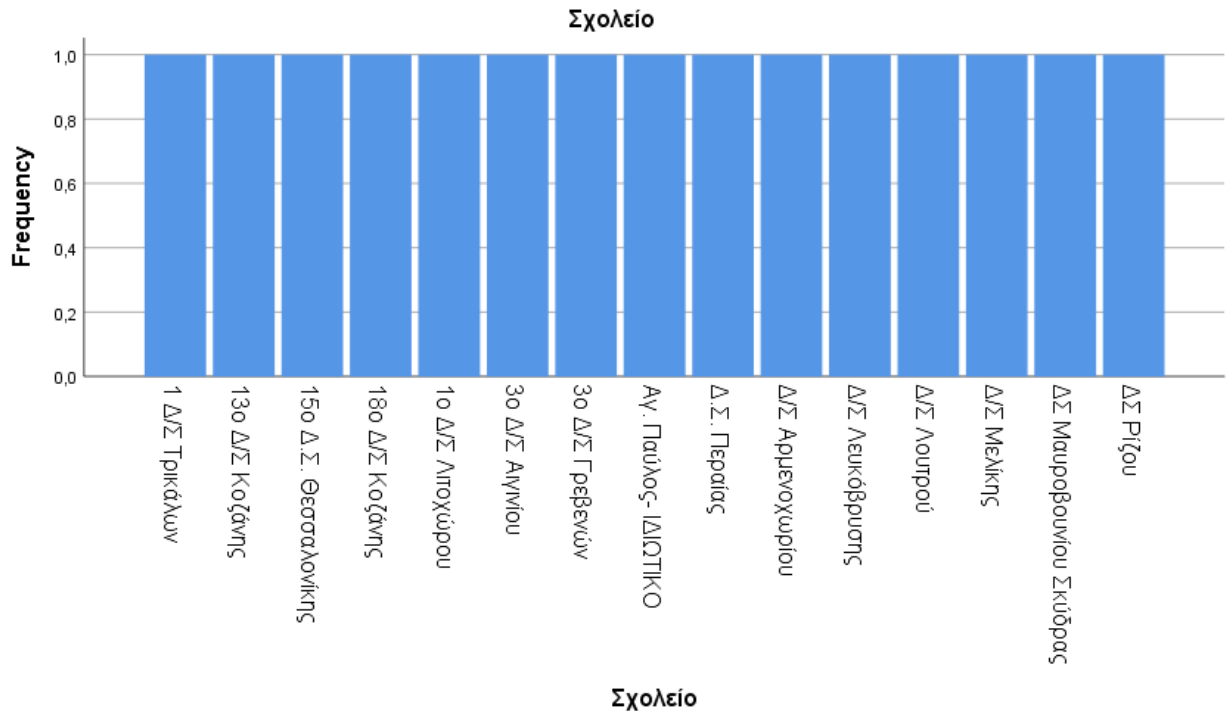
		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Θεσσαλονίκης	3	20,0	20,0	20,0
	Πιερίας	2	13,3	13,3	33,3
	Γρεβενών	1	6,7	6,7	40,0
	Πέλλας	2	13,3	13,3	53,3
	Τρικάλων	1	6,7	6,7	60,0
	Ημαθίας	2	13,3	13,3	73,3
	Φλώρινας	1	6,7	6,7	80,0
	Κοζάνης	3	20,0	20,0	100,0
	Total	15	100,0	100,0	

Σχολείο

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	1 Δ/Σ Τρικάλων	1	6,7	6,7	6,7
	13ο Δ/Σ Κοζάνης	1	6,7	6,7	13,3

15ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης	1	6,7	6,7	20,0
18ο Δ/Σ Κοζάνης	1	6,7	6,7	26,7
1ο Δ/Σ Λιτοχώρου	1	6,7	6,7	33,3
3ο Δ/Σ Αιγινίου	1	6,7	6,7	40,0
3ο Δ/Σ Γρεβενών	1	6,7	6,7	46,7
Αγ. Παύλος- ΙΔΙΩΤΙΚΟ	1	6,7	6,7	53,3
Δ.Σ. Περαιάς	1	6,7	6,7	60,0
Δ/Σ Αρμενοχωρίου	1	6,7	6,7	66,7
Δ/Σ Λευκόβρυσης	1	6,7	6,7	73,3
Δ/Σ Λουτρού	1	6,7	6,7	80,0
Δ/Σ Μελίκης	1	6,7	6,7	86,7
ΔΣ Μαυροβουνίου Σκύδρας	1	6,7	6,7	93,3
ΔΣ Ρίζου	1	6,7	6,7	100,0
Total	15	100,0	100,0	

Γυμνάσια

Τάξη ανά σχολείο

Statistics

		Σχολείο	Τάξη
N	Valid	11	11
	Missing	0	0

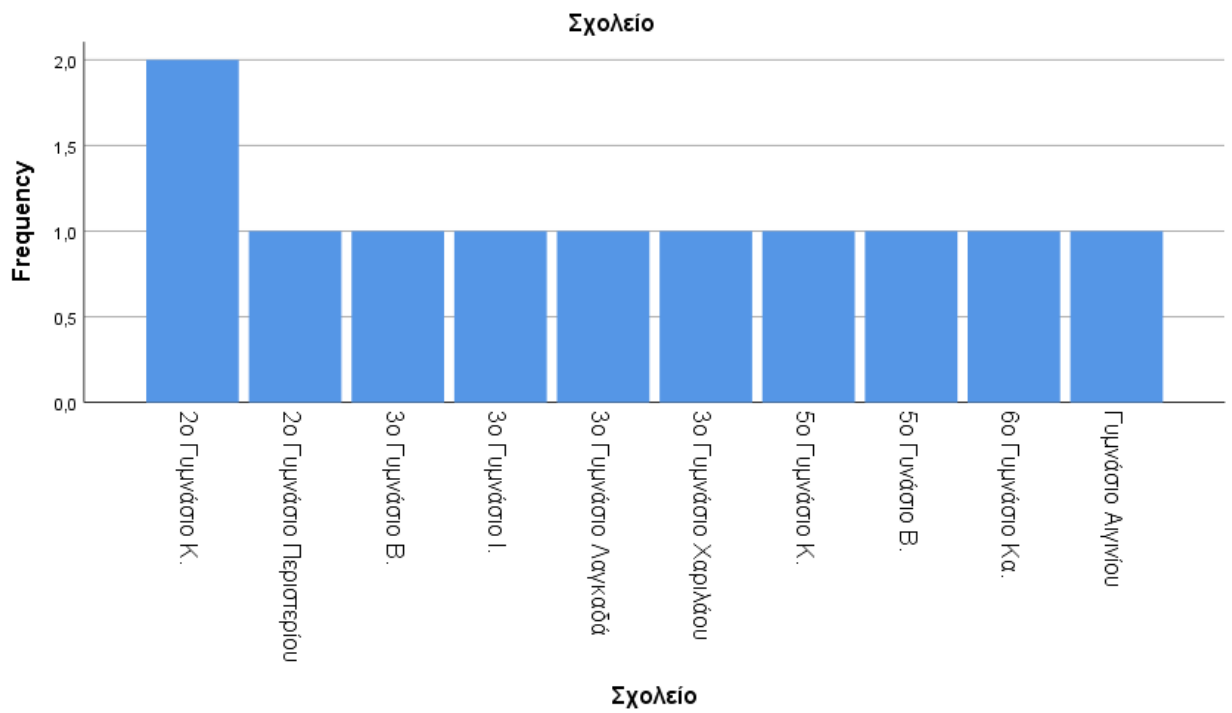
Σχολείο

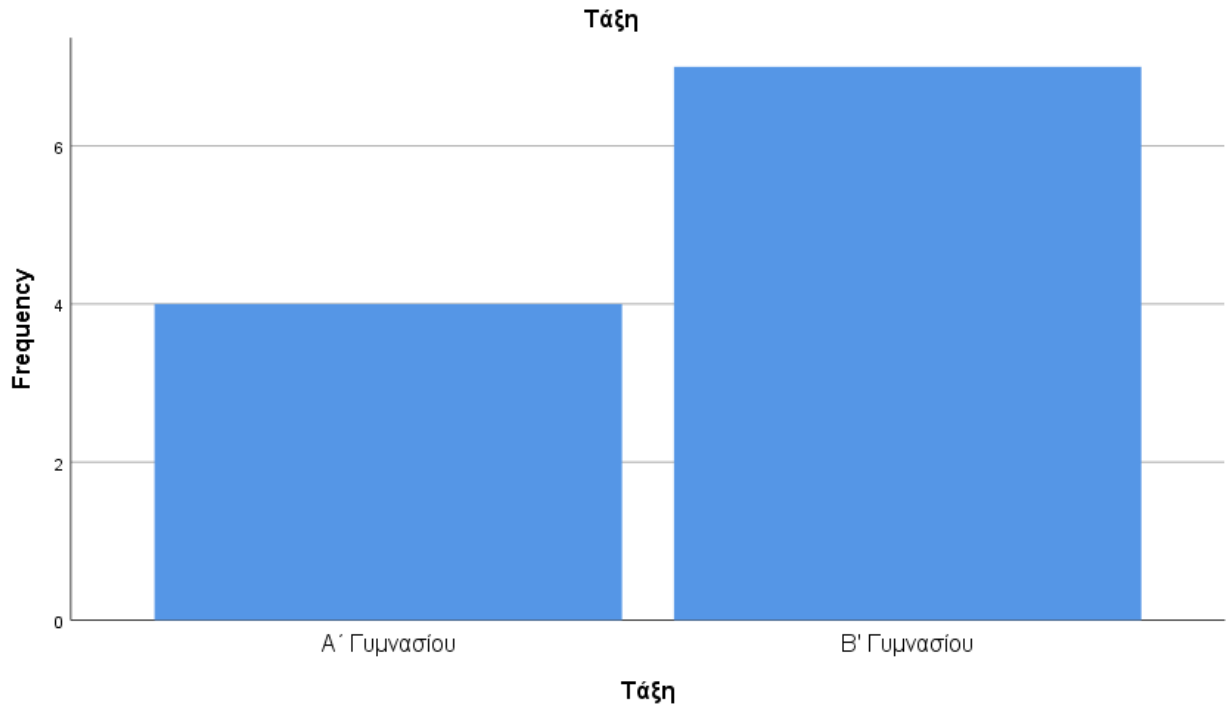
		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	2ο Γυμνάσιο Κ.	2	18,2	18,2	18,2
	2ο Γυμνάσιο Περιστερίου	1	9,1	9,1	27,3
	3ο Γυμνάσιο Β.	1	9,1	9,1	36,4
	3ο Γυμνάσιο Ι.	1	9,1	9,1	45,5

3ο Γυμνάσιο Λαγκαδά	1	9,1	9,1	54,5
3ο Γυμνάσιο Χαριλάου	1	9,1	9,1	63,6
5ο Γυμνάσιο Κ.	1	9,1	9,1	72,7
5ο Γυμνάσιο Β.	1	9,1	9,1	81,8
6ο Γυμνάσιο Κα.	1	9,1	9,1	90,9
Γυμνάσιο Αιγινίου	1	9,1	9,1	100,0
Total	11	100,0	100,0	

Τάξη

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Α' Γυμνασίου	4	36,4	36,4	36,4
	Β' Γυμνασίου	7	63,6	63,6	100,0
	Total	11	100,0	100,0	

Σχολείο ανά νομό

Statistics

		Σχολείο	Νομός
N	Valid	11	11
	Missing	0	0

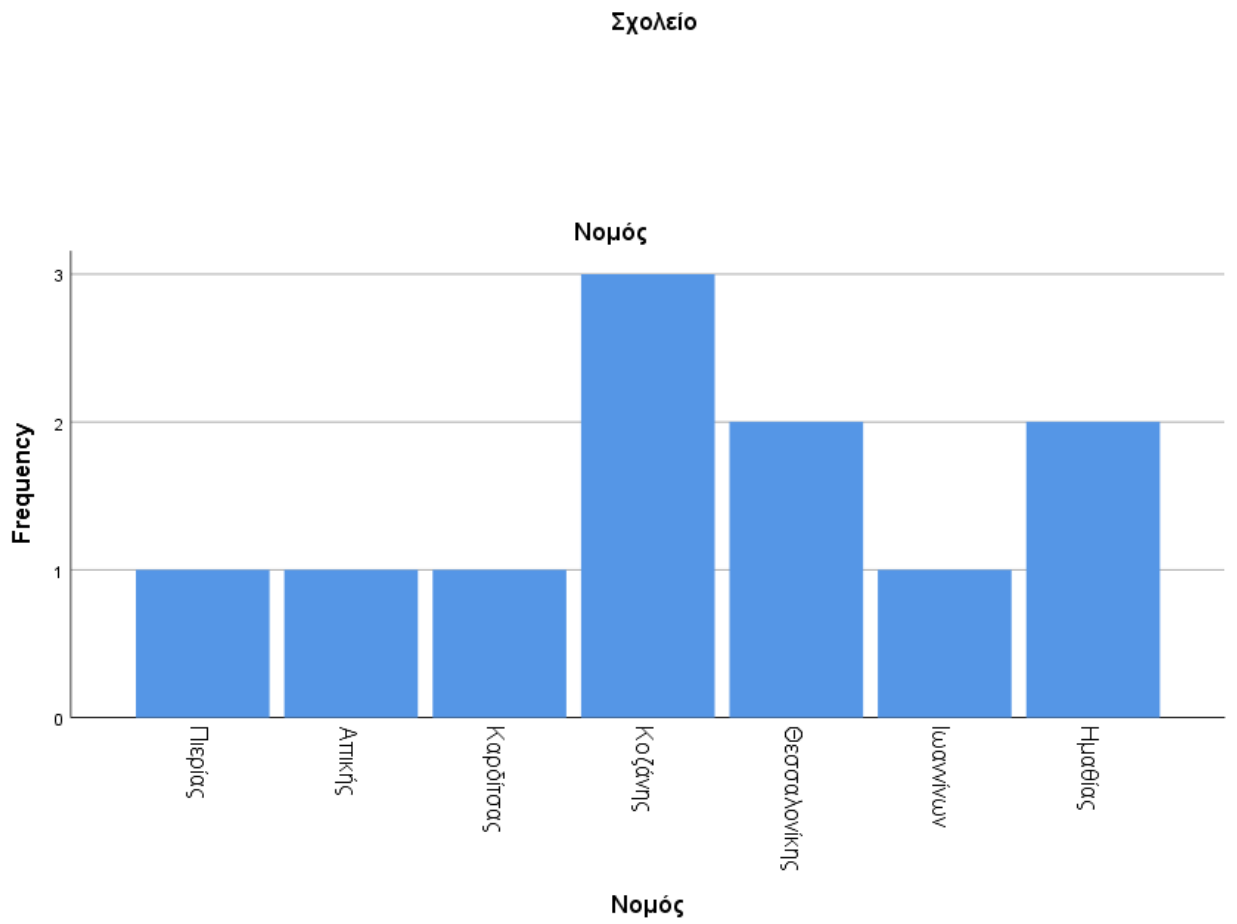
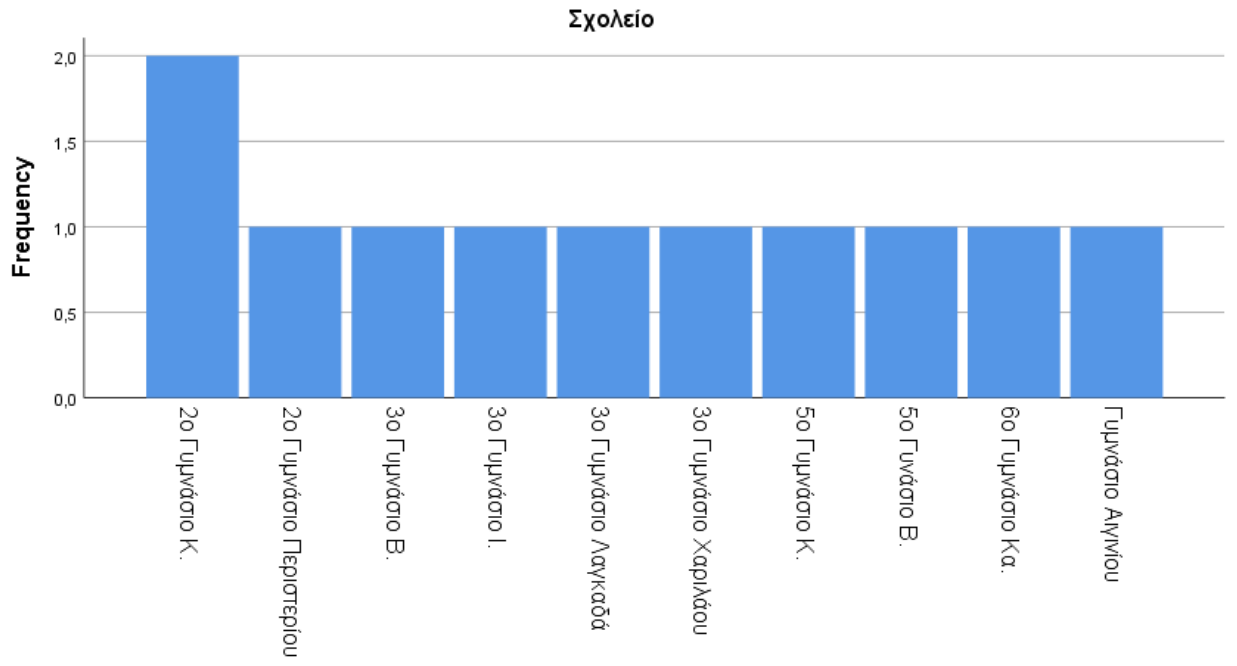
Σχολείο

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	2ο Γυμνάσιο Κ.	2	18,2	18,2	18,2
	2ο Γυμνάσιο Περιστερίου	1	9,1	9,1	27,3
	3ο Γυμνάσιο Β.	1	9,1	9,1	36,4
	3ο Γυμνάσιο Ι.	1	9,1	9,1	45,5
	3ο Γυμνάσιο Λαγκαδά	1	9,1	9,1	54,5
	3ο Γυμνάσιο Χαριλάου	1	9,1	9,1	63,6

5ο Γυμνάσιο Κ.	1	9,1	9,1	72,7
5ο Γυμνάσιο Β.	1	9,1	9,1	81,8
6ο Γυμνάσιο Κα.	1	9,1	9,1	90,9
Γυμνάσιο Αιγινίου	1	9,1	9,1	100,0
Total	11	100,0	100,0	

Νομός

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πιερίας	1	9,1	9,1	9,1
	Αττικής	1	9,1	9,1	18,2
	Καρδίτσας	1	9,1	9,1	27,3
	Κοζάνης	3	27,3	27,3	54,5
	Θεσσαλονίκης	2	18,2	18,2	72,7
	Ιωαννίνων	1	9,1	9,1	81,8
	Ημαθίας	2	18,2	18,2	100,0
	Total	11	100,0	100,0	

6.2. Κύριο σώμα έρευνας - ερωτήσεις

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας για κάθε μια ερώτηση.

Δημοτικό

A1. Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει;

Στην ερώτηση αυτή οι μαθητές είχαν μάλλον θετική ή η μέτρια στάση απέναντι στο μάθημα της ιστορίας. Οι κύριες απαντήσεις στην δική τους αιτιολόγηση ήταν ότι του αρέσει να διαβάζουν ιστορία, κυρίως να διαβάζουν την ιστορία της χώρας τους και στον αντίποδα οι αρνητικές στάσεις συγκεντρώνονται στις απαντήσεις σχετικά με την δυσκολία του μαθήματος και της μη συμπάθειας για το περιεχόμενο του.

Statistics

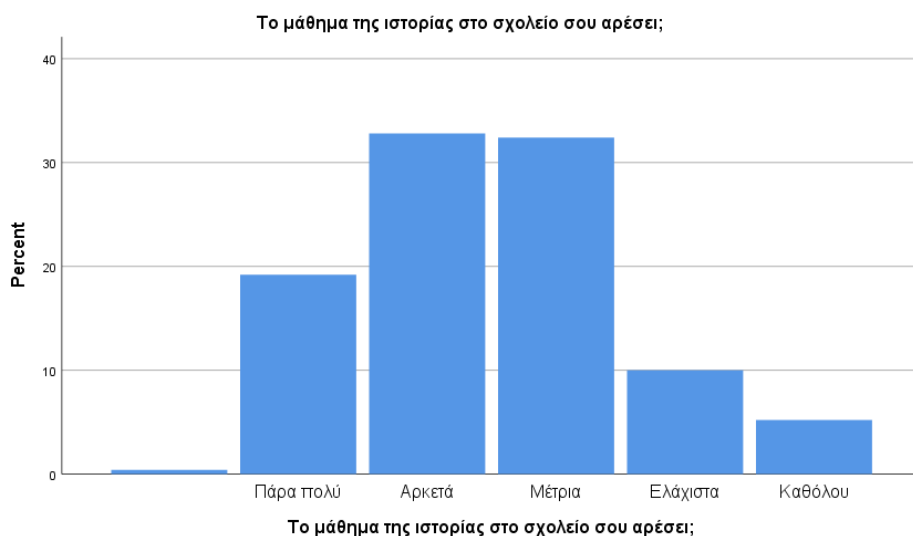
Το μάθημα της ιστορίας στο
σχολείο σου αρέσει;

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Validλη	1	,4	,4	,4
Πάρα πολύ	48	19,2	19,2	19,6
Αρκετά	82	32,8	32,8	52,4
Μέτρια	81	32,4	32,4	84,8
Ελάχιστα	25	10,0	10,0	94,8
Καθόλου	13	5,2	5,2	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A1_1

Statistics

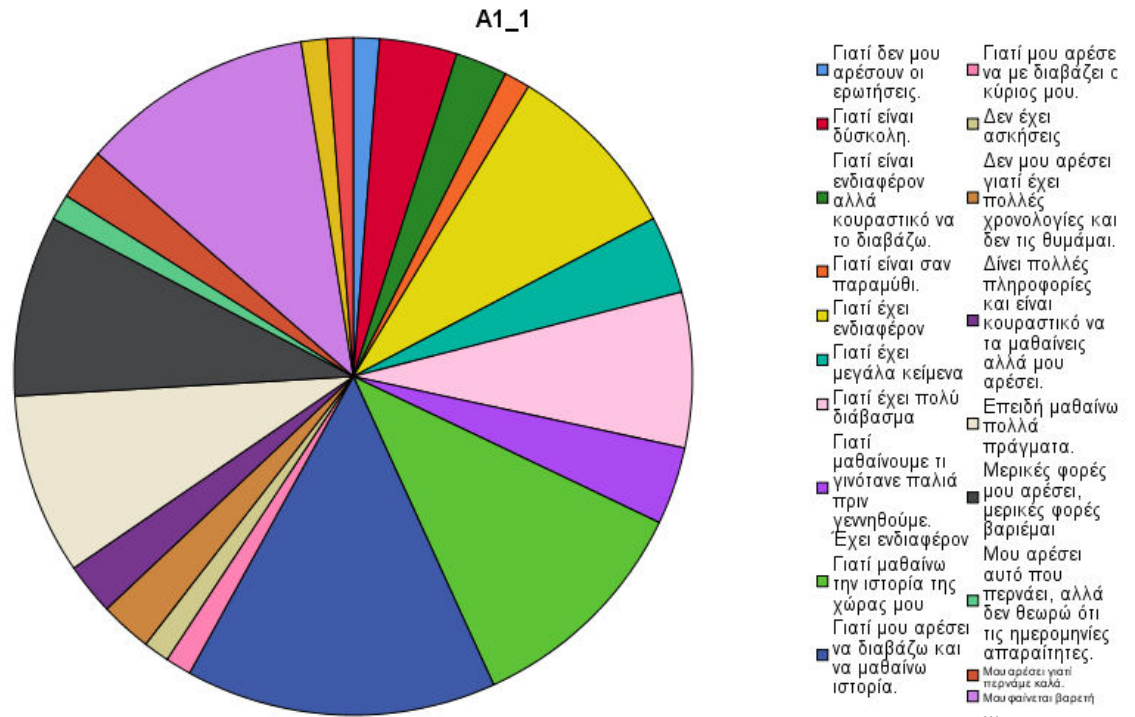
A1_1

N	Valid	81
	Missing	0

A1_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid				
Γιατί δεν μου αρέσουν οι ερωτήσεις.	1	1,2	1,2	1,2
Γιατί είναι δύσκολη.	3	3,7	3,7	4,9
Γιατί είναι ενδιαφέρον αλλά κουραστικό να το διαβάζω.	2	2,5	2,5	7,4
Γιατί είναι σαν παραμύθι.	1	1,2	1,2	8,6
Γιατί έχει ενδιαφέρον	7	8,6	8,6	17,3
Γιατί έχει μεγάλα κείμενα	3	3,7	3,7	21,0
Γιατί έχει πολύ διάβασμα	6	7,4	7,4	28,4

Γιατί μαθαίνουμε τι γινότανε3 παλιά πριν γεννηθούμε. Έχει ενδιαφέρον		3,7	3,7	32,1
Γιατί μαθαίνω την ιστορία9 της χώρας μου		11,1	11,1	43,2
Γιατί μου αρέσει να διαβάζω12 και να μαθαίνω ιστορία.		14,8	14,8	58,0
Γιατί μου αρέσει να με1 διαβάζει ο κύριος μου.		1,2	1,2	59,3
Δεν έχει ασκήσεις 1		1,2	1,2	60,5
Δεν μου αρέσει γιατί έχει2 πολλές χρονολογίες και δεν τις θυμάμαι.		2,5	2,5	63,0
Δίνει πολλές πληροφορίες2 και είναι κουραστικό να τα μαθαίνεις αλλά μου αρέσει.		2,5	2,5	65,4
Επειδή μαθαίνω πολλά7 πράγματα.		8,6	8,6	74,1
Μερικές φορές μου αρέσει,7 μερικές φορές βαριέμαι		8,6	8,6	82,7
Μου αρέσει αυτό που1 περνάει, αλλά δεν θεωρώ ότι τις ημερομηνίες απαραίτητες.		1,2	1,2	84,0
Μου αρέσει γιατί περνάμε2 καλά.		2,5	2,5	86,4
Μου φαίνεται βαρετή 9		11,1	11,1	97,5
Ο δάσκαλος λέει βλακείες 1		1,2	1,2	98,8
Ο κύριος Μίλτος μας το1 κάνει σαν παιχνίδι.		1,2	1,2	100,0
Total	81	100,0	100,0	

A.2 Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα εύκολο;

Σε αυτό το ερώτημα οι απαντήσεις κινούνται προς την θετική κατεύθυνση με τους μαθητές να αιτιολογούν τις απαντήσεις τους λέγοντας πως δεν δυσκολεύονται να την μάθουν ή πως τους βοηθούν τα σχεδιαγράμματα. Οι αρνητική διάθεση προς το μάθημα αιτιολογείται με απαντήσεις που σχετίζονται με την δυσκολία του μαθήματος και το πλήθος των πληροφοριών.

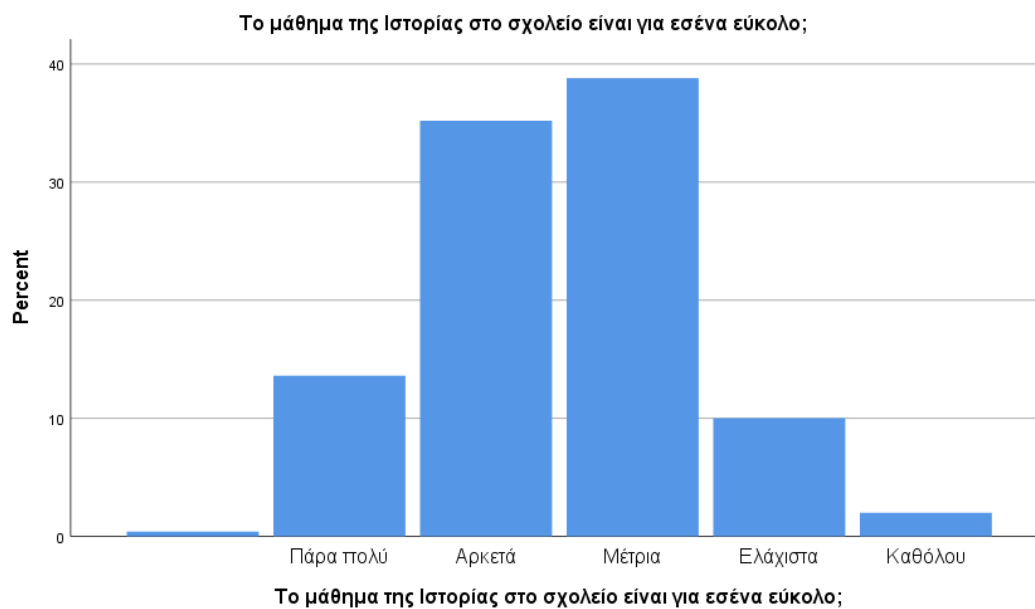
Statistics

Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα εύκολο;

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα εύκολο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	1	,4	,4	,4
Πάρα πολύ	34	13,6	13,6	14,0
Αρκετά	88	35,2	35,2	49,2
Μέτρια	97	38,8	38,8	88,0
Ελάχιστα	25	10,0	10,0	98,0
Καθόλου	5	2,0	2,0	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A2_1

Statistics

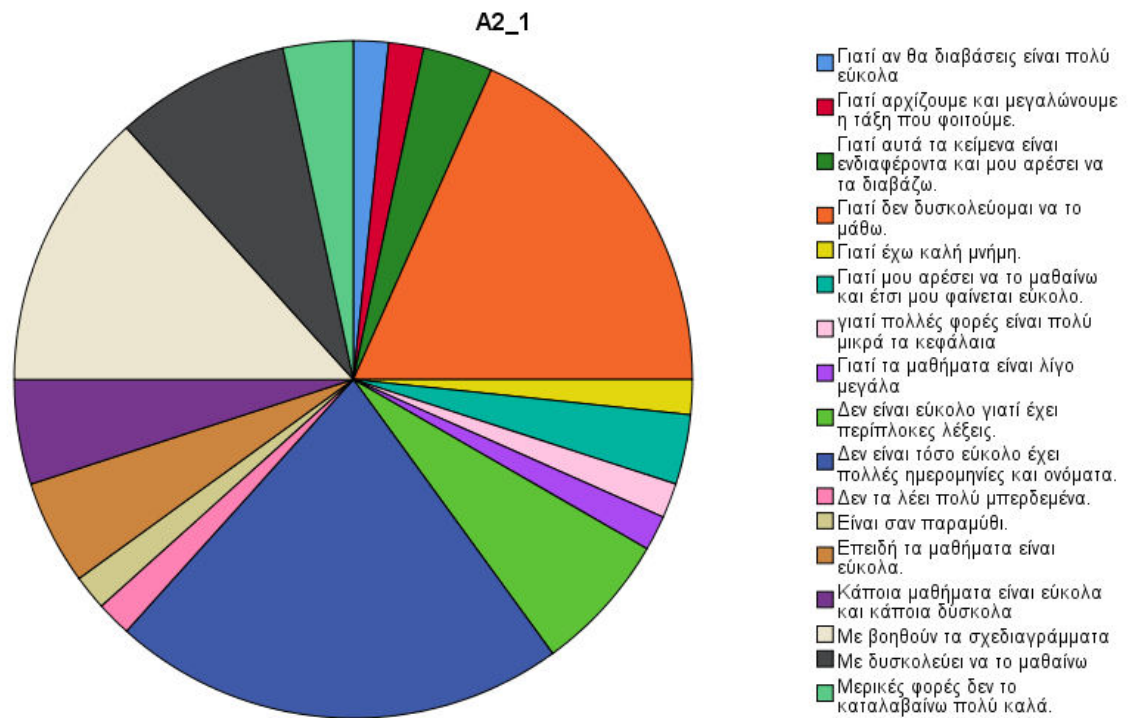
A2_1

N	Valid	60
	Missing	0

A2_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Γιατί αν θα διαβάσεις είναι1 πολύ εύκολα	1,7	1,7	1,7
	Γιατί αρχίζουμε και1 μεγαλώνουμε η τάξη που φοιτούμε.	1,7	1,7	3,3
	Γιατί αυτά τα κείμενα είναι2 ενδιαφέροντα και μου αρέσει να τα διαβάζω.	3,3	3,3	6,7
	Γιατί δεν δυσκολεύομαι να11 το μάθω.	18,3	18,3	25,0
	Γιατί έχω καλή μνήμη. 1	1,7	1,7	26,7
	Γιατί μου αρέσει να το2 μαθαίνω και έτσι μου φαίνεται εύκολο.	3,3	3,3	30,0
	γιατί πολλές φορές είναι1 πολύ μικρά τα κεφάλαια	1,7	1,7	31,7
	Γιατί τα μαθήματα είναι λίγο1 μεγάλα	1,7	1,7	33,3
	Δεν είναι εύκολο γιατί έχει4 περίπλοκες λέξεις.	6,7	6,7	40,0
	Δεν είναι τόσο εύκολο έχει13 πολλές ημερομηνίες και ονόματα.	21,7	21,7	61,7
	Δεν τα λείει πολύ1 μπερδεμένα.	1,7	1,7	63,3
	Είναι σαν παραμύθι. 1	1,7	1,7	65,0
	Επειδή τα μαθήματα είναι3 εύκολα.	5,0	5,0	70,0
	Κάποια μαθήματα είναι3 εύκολα και κάποια δύσκολα	5,0	5,0	75,0
	Με βοηθούν τα8 σχεδιαγράμματα	13,3	13,3	88,3

Με δυσκολεύει να το μαθαίνω	5	8,3	8,3	96,7
Μερικές φορές δεν καταλαβαίνω πολύ καλά.	2	3,3	3,3	100,0
Total	60	100,0	100,0	

A.3 Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα ενδιαφέρον;

Οι απαντήσεις στο ερώτημα αυτό μας έδειξαν πως το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών βρίσκει ενδιαφέρον το μάθημα της ιστορίας. Οι αιτιολογήσεις σχετίζονται με το ενδιαφέρον των μαθητών να μάθουν για την ζωή των ανθρώπων στο παρελθόν. Επίσης, ένα σημαντικό εύρημα που προκύπτει από τις απαντήσεις αιτιολόγησης είναι η σύνδεση της ιστορίας μόνο με αυτή της Ελλάδας και των προγόνων των μαθητών. Τα ευρήματα φανερώνουν επίσης ότι το ενδιαφέρον για την ιστορία συνδέεται, ως ένα βαθμό με μια εθνοκεντρική αντίληψη που καλλιεργείται από την σχολική ιστορία (Πρόγραμμα Σπουδών, σχολικάεγχειρίδια) και τη δημόσια ιστορία (ιστορική κουλτούρα, αντιλήψεις από το οικογενειακό περιβάλλον).

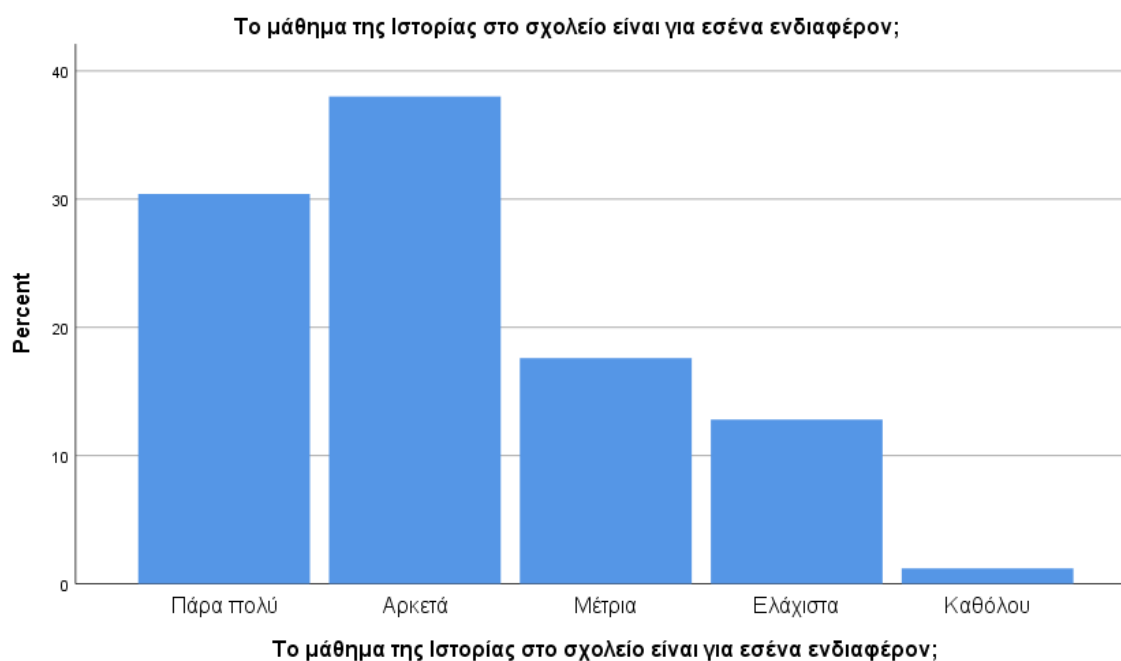
Statistics

Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα ενδιαφέρον;

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα ενδιαφέρον;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	76	30,4	30,4	30,4
	Αρκετά	95	38,0	38,0	68,4
	Μέτρια	44	17,6	17,6	86,0
	Ελάχιστα	32	12,8	12,8	98,8
	Καθόλου	3	1,2	1,2	100,0
	Total		250	100,0	100,0

A3_1

Statistics

A3_1

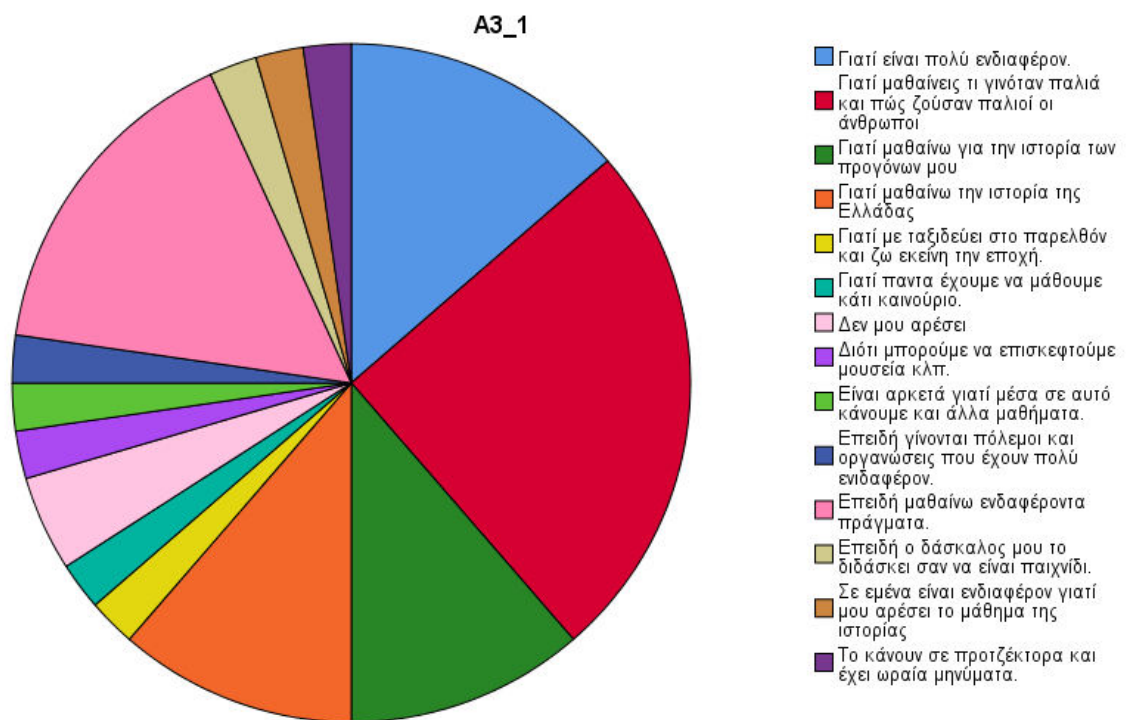
N	Valid	44
	Missing	0

A3_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Γιατί είναι πολύ ενδιαφέρον.	6	13,6	13,6
	Γιατί μαθαίνεις τι γινόταν παλιά και πώς ζούσαν παλιοί οι άνθρωποι	11	25,0	38,6
	Γιατί μαθαίνω για την ιστορία των προγόνων μου	5	11,4	50,0
	Γιατί μαθαίνω την ιστορία της Ελλάδας	5	11,4	61,4
	Γιατί με ταξιδεύει στο παρελθόν και ζω εκείνη την εποχή.	1	2,3	63,6
	Γιατί πάντα έχουμε να μάθουμε κάτι καινούριο.	1	2,3	65,9
	Δεν μου αρέσει	2	4,5	70,5
	Διότι μπορούμε να επισκεφτούμε μουσεία κλπ.	1	2,3	72,7
	Είναι αρκετά γιατί μέσα σε αυτό κάνουμε και άλλα μαθήματα.	1	2,3	75,0
	Επειδή γίνονται πόλεμοι και οργανώσεις που έχουν πολύ ενδιαφέρον.	1	2,3	77,3
	Επειδή μαθαίνω ενδιαφέροντα πράγματα.	7	15,9	93,2

Επειδή ο δάσκαλος μου το1 διδάσκει σαν να είναι παιχνίδι.	2,3	2,3	95,5
Σε εμένα είναι ενδιαφέρον1 γιατί μου αρέσει το μάθημα της ιστορίας	2,3	2,3	97,7
Το κάνουν σε προτζέκτορα1 και έχει ωραία μηνύματα.	2,3	2,3	100,0
Total	44	100,0	100,0

A.4 Το μάθημα της Ιστορίας είναι για εσένα βαρετό;

Όπως ήταν λογικό οι μαθητές απάντησαν αντίθετα με το προηγούμενο ερώτημα φανερώνοντας την προσοχή που έδειξαν για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου με τις περισσότερες απαντήσεις να έχουν αρνητικό πρόσημο. Οι αιτιολογήσεις σχετίζονταν κατά κύριο λόγο με την αντιπάθεια προς το μάθημα καθώς και την δυσκολία των μαθητών να «μάθουν το μάθημα» λόγω των μεγάλων κειμένων και του μεγάλου αριθμού πληροφοριών που καλούνταν να απομνημονεύσουν.

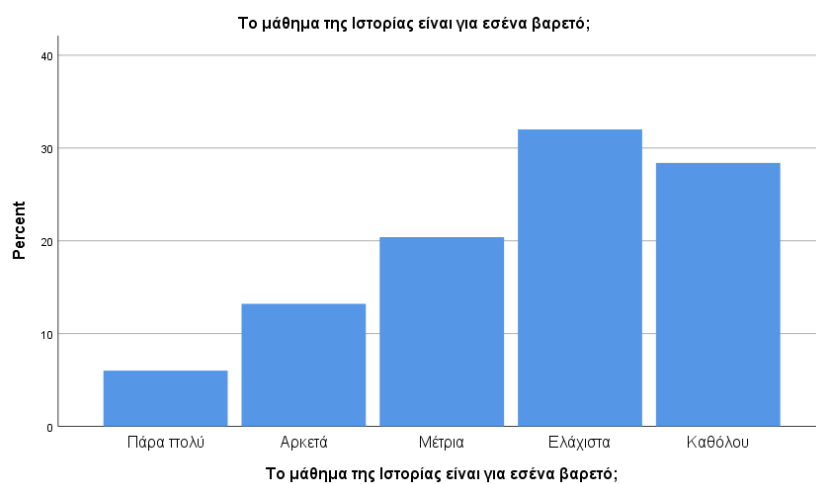
Statistics

Το μάθημα της Ιστορίας είναι για εσένα βαρετό;

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της Ιστορίας είναι για εσένα βαρετό;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	15	6,0	6,0	6,0
	Αρκετά	33	13,2	13,2	19,2
	Μέτρια	51	20,4	20,4	39,6
	Ελάχιστα	80	32,0	32,0	71,6
	Καθόλου	71	28,4	28,4	100,0
	Total		250	100,0	100,0

A4_1

Statistics

A4_1

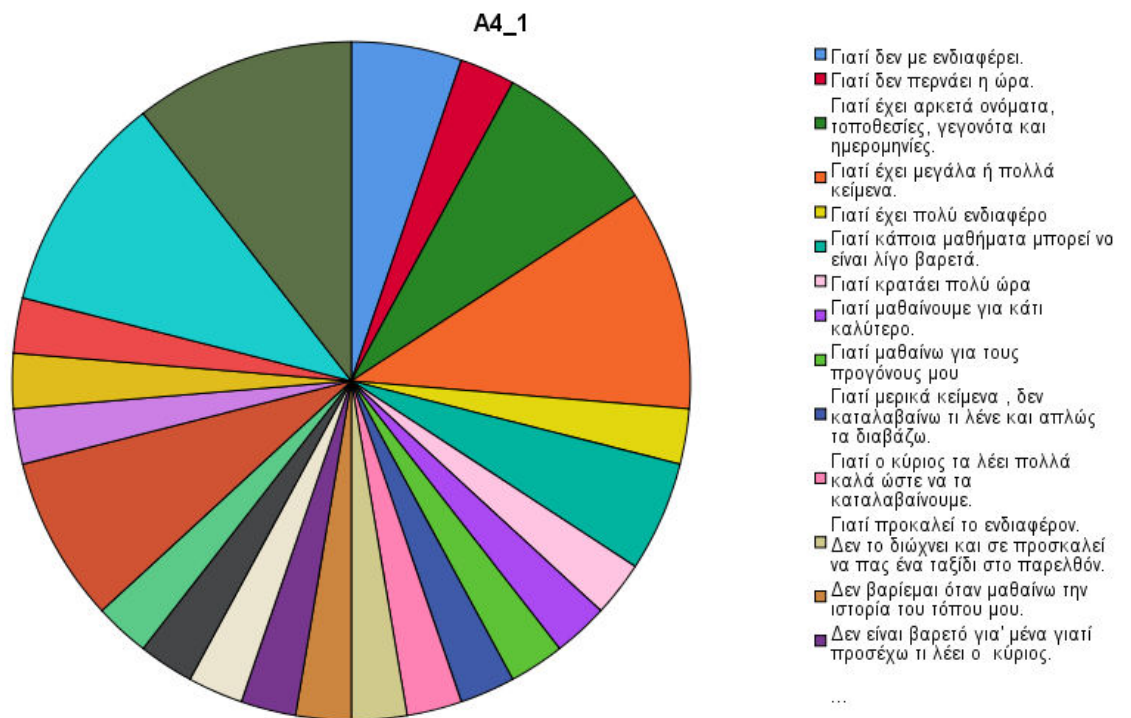
N	Valid	38
---	-------	----

Missing 0

A4_1

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Γιατί δεν με ενδιαφέρει.	2	5,3	5,3	5,3
	Γιατί δεν περνάει η ώρα.	1	2,6	2,6	7,9
	Γιατί έχει αρκετά ονόματα,3 τοποθεσίες, γεγονότα και ημερομηνίες.	3	7,9	7,9	15,8
	Γιατί έχει μεγάλα ή πολλά4 κείμενα.	4	10,5	10,5	26,3
	Γιατί έχει πολύ ενδιαφέρον	1	2,6	2,6	28,9
	Γιατί κάποια μαθήματα2 μπορεί να είναι λίγο βαρετά.	2	5,3	5,3	34,2
	Γιατί κρατάει πολύ ώρα	1	2,6	2,6	36,8
	Γιατί μαθαίνουμε για κάτι καλύτερο.	1	2,6	2,6	39,5
	Γιατί μαθαίνω για τους1 προγόνους μου	1	2,6	2,6	42,1
	Γιατί μερικά κείμενα , δεν1 καταλαβαίνω τι λένε και απλώς τα διαβάζω.	1	2,6	2,6	44,7
	Γιατί ο κύριος τα λέει πολλά1 καλά ώστε να τα καταλαβαίνουμε.	1	2,6	2,6	47,4
	Γιατί προκαλεί το1 ενδιαφέρον. Δεν το διώχνει και σε προσκαλεί να πας ένα ταξίδι στο παρελθόν.	1	2,6	2,6	50,0
	Δεν βαριέμαι όταν μαθαίνω1 την ιστορία του τόπου μου.	1	2,6	2,6	52,6
	Δεν είναι βαρετό για' μένα1 γιατί προσέχω τι λέει ο κύριος.	1	2,6	2,6	55,3

Δεν είναι βαρετό, διότι μαθαίνουμε πράγματα από άλλους αιώνες.	1	2,6	2,6	57,9
Δεν είναι για να βαριέσαι	1	2,6	2,6	60,5
Είναι βαρετό αρκετά γιατί δεν καταλαβαίνω τις περισσότερες λέξεις.	1	2,6	2,6	63,2
Κάποιες φορές είναι.	3	7,9	7,9	71,1
Με κάνει να κοιμάμαι.	1	2,6	2,6	73,7
Μερικά πράγματα έχουν λίγο ενδιαφέρον ενώ άλλα έχουν πολύ ενδιαφέρον.	1	2,6	2,6	76,3
Μόνο όταν δεν είναι για βαρετά κεφάλαια.	1	2,6	2,6	78,9
Ο κύριος μας το κάνει πολύ βαρετό.	4	10,5	10,5	89,5
Το μάθημα της ιστορίας για εμένα δεν είναι τόσο βαρετό.	4	10,5	10,5	100,0
Total	38	100,0	100,0	

A.5 Το μάθημα της Ιστορίας για εσένα δύσκολο;

Στο συγκεκριμένο ερώτημα οι μαθητές απάντησαν πως το μάθημα της ιστορίας δεν τους φαίνεται ιδιαίτερα δύσκολο. Οι περισσότερες αιτιολογήσεις εδώ, σχετίζονται με την διάθεση των μαθητών να περιγράψουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στο μάθημα. Αντίθετα, οι μαθητές που δεν θεωρούν το μάθημα δύσκολο δεν έδειξαν ιδιαίτερη διάθεση να περιγράψουν την άποψη τους. Έτσι οι απαντήσεις επικεντρώθηκαν στους λόγους δυσκολίας του μαθήματος, στις πολλές πληροφορίες και στον τρόπο διδασκαλίας των εκπαιδευτικών.

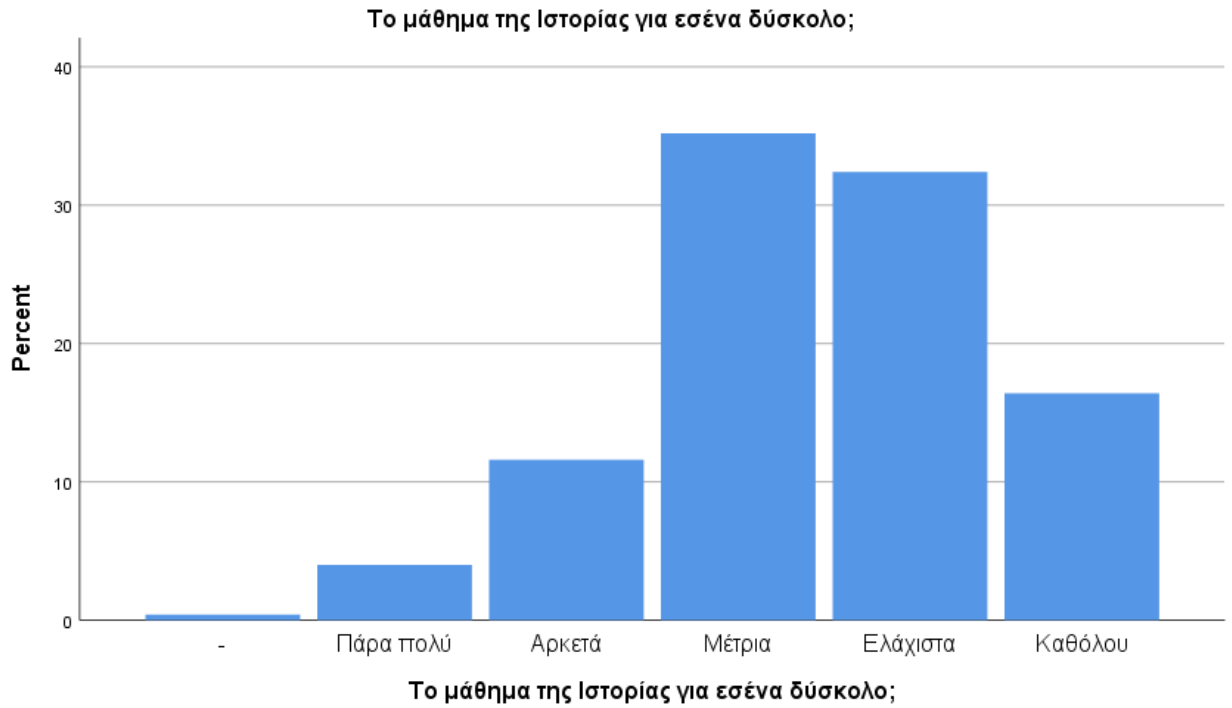
Statistics

Το μάθημα της Ιστορίας για εσένα δύσκολο;

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της Ιστορίας για εσένα δύσκολο;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	-	1	,4	,4	,4
	Πάρα πολύ	10	4,0	4,0	4,4
	Αρκετά	29	11,6	11,6	16,0
	Μέτρια	88	35,2	35,2	51,2
	Ελάχιστα	81	32,4	32,4	83,6
	Καθόλου	41	16,4	16,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A5_1

Statistics

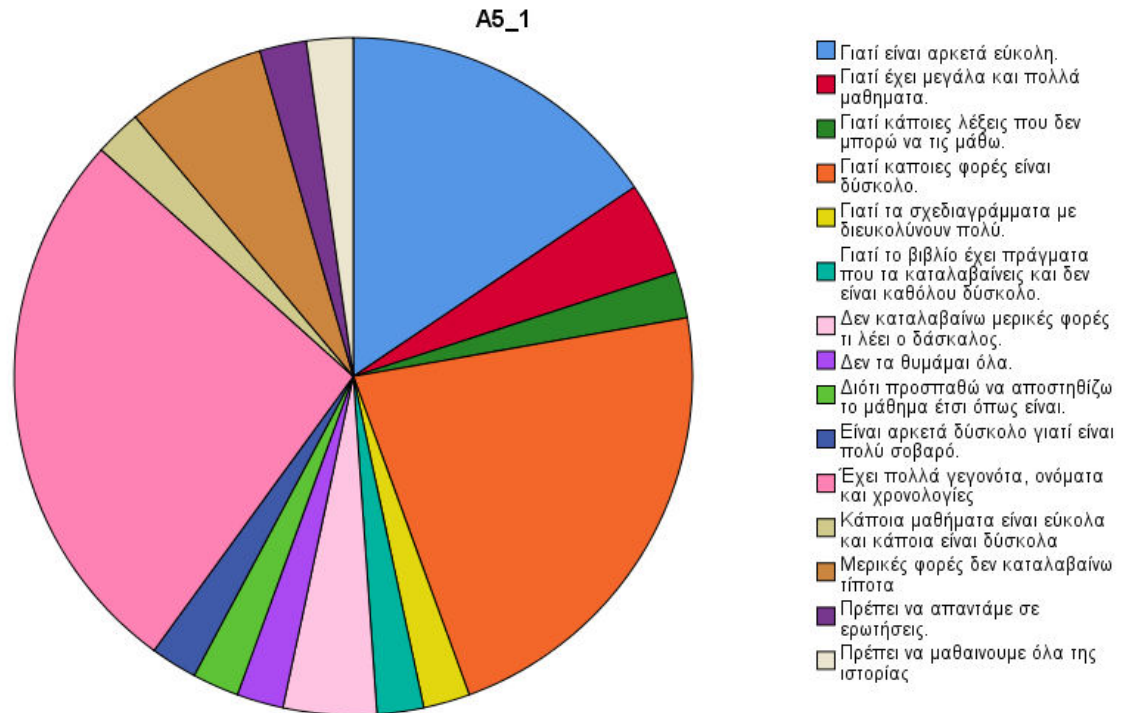
A5_1

N	Valid	45
	Missing	0

A5_1

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Γιατί είναι αρκετά εύκολη.	7	15,6	15,6	15,6
	Γιατί έχει μεγάλα και πολλά μαθήματα.	2	4,4	4,4	20,0
	Γιατί κάποιες λέξεις που δεν μπορώ να τις μάθω.	1	2,2	2,2	22,2
	Γιατί κάποιες φορές είναι δύσκολο.	10	22,2	22,2	44,4

Γιατί τα σχεδιαγράμματα με1 διευκολύνουν πολύ.		2,2	2,2	46,7
Γιατί το βιβλίο έχει1 πράγματα που τα καταλαβαίνεις και δεν είναι καθόλου δύσκολο.		2,2	2,2	48,9
Δεν καταλαβαίνω μερικές2 φορές τι λέει ο δάσκαλος.		4,4	4,4	53,3
Δεν τα θυμάμαι όλα.	1	2,2	2,2	55,6
Διότι προσπαθώ να1 αποστηθίζω το μάθημα έτσι όπως είναι.		2,2	2,2	57,8
Είναι αρκετά δύσκολο γιατί1 είναι πολύ σοβαρό.		2,2	2,2	60,0
Έχει πολλά γεγονότα,12 ονόματα και χρονολογίες		26,7	26,7	86,7
Κάποια μαθήματα είναι1 εύκολα και κάποια είναι δύσκολα		2,2	2,2	88,9
Μερικές φορές δεν3 καταλαβαίνω τίποτα		6,7	6,7	95,6
Πρέπει να απαντάμε σε1 ερωτήσεις.		2,2	2,2	97,8
Πρέπει να μαθαίνουμε όλα1 της ιστορίας		2,2	2,2	100,0
Total	45	100,0	100,0	

A.6 Πόσο καλά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

Η ερώτηση αυτή μας δείχνει την πεποίθηση των μαθητών πως τα βιβλία της ιστορίας είναι κατά βάση από πολύ καλά, έως μέτρια. Η επιλογή αυτή των μαθητών, μπορούμε να υποθέσουμε πως πηγάζει από την εμπιστοσύνη που εμπνέουν τα σχολικά εγχειρίδια ως μορφές επιστημονικής αυθεντίας και στην περίπτωση της ιστορίας ως πηγές της μοναδικής ιστορικής αλήθειας.

Statistics

Πόσο καλά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

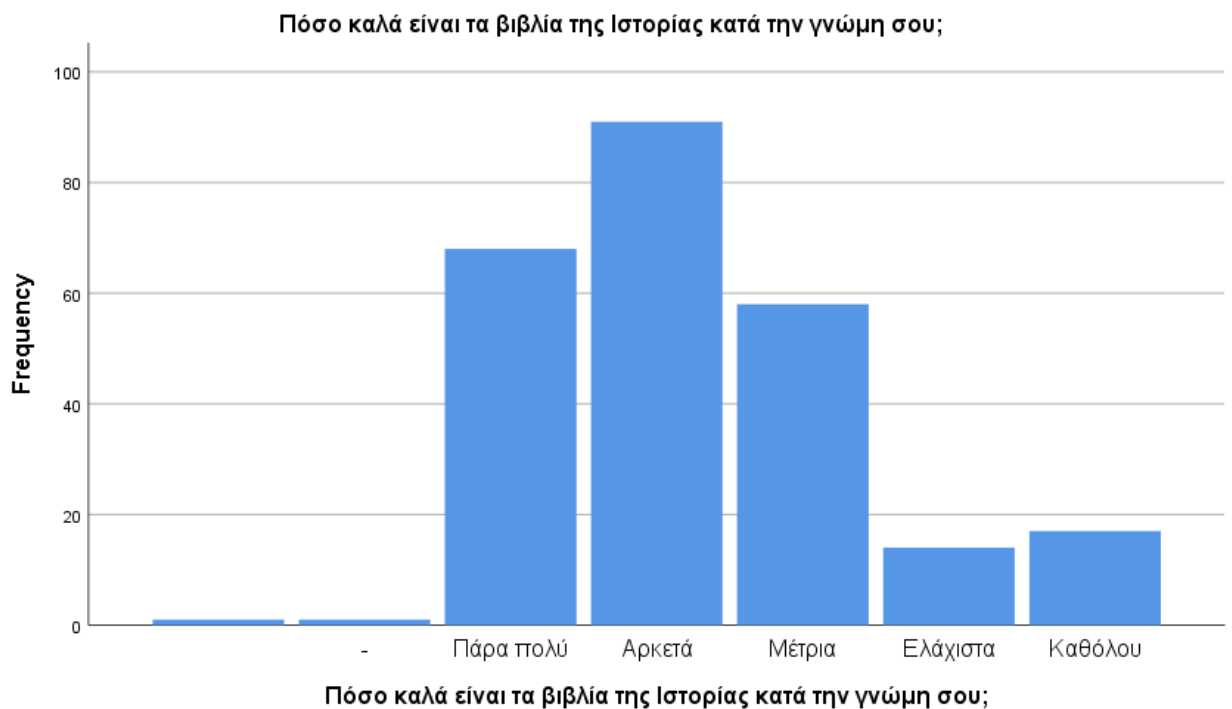
N	Valid	250
	Missing	0

Πόσο καλά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	1	,4	,4	,4
-	1	,4	,4	,8
Πάρα πολύ	68	27,2	27,2	28,0
Αρκετά	91	36,4	36,4	64,4

Μέτρια	58	23,2	23,2	87,6
Ελάχιστα	14	5,6	5,6	93,2
Καθόλου	17	6,8	6,8	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A.7 Πόσο βαρετά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

Οι απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση έρχονται σε αντιδιαστολή με την προηγούμενη έως έναν βαθμό αλλά υπογραμμίζουν και την υποβόσκουσα δυσφορία για την πλήθος και την ποσότητα των πληροφοριών που περιέχουν τα σχολικά βιβλία, όπως αυτή καταγράφηκε σε προηγούμενες ανοικτές ερωτήσεις.

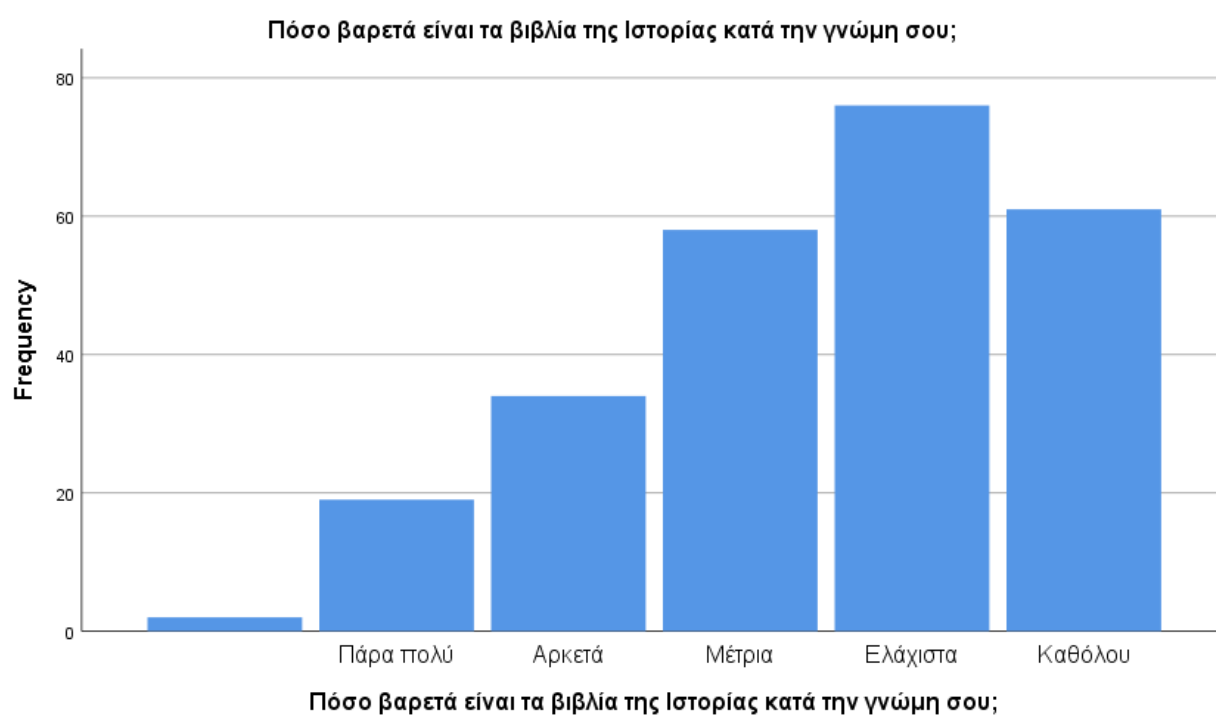
Statistics

Πόσο βαρετά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

N	Valid	250
	Missing	0

Πόσο βαρετά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	2	,8	,8	,8
Πάρα πολύ	19	7,6	7,6	8,4
Αρκετά	34	13,6	13,6	22,0
Μέτρια	58	23,2	23,2	45,2
Ελάχιστα	76	30,4	30,4	75,6
Καθόλου	61	24,4	24,4	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A.8 Ποιο ήταν το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ;

Στην ερώτηση σχετικά με το ποιο σχολικό εγχειρίδιο άρεσε πιο πολύ στους μαθητές την μερίδα του λέοντος καταλαμβάνει το βιβλίο της Γ' Δημοτικού λόγω κυρίως της ευκολίας του αλλά και της μορφής παραμυθιού του μυθολογικού του περιεχομένου. Στην συνέχεια ακολουθεί το βιβλίο της Ε' Δημοτικού και δικαιολογείται ενδεχομένως με την λαμπρότητα που απέπνεε το περιεχόμενο του βιβλίου για τον Βυζαντινό πολιτισμό και την άμεση σύνδεση του με την σύγχρονη Ελλάδα (τρίσημο σχήμα της ελληνικής ιστορίας όπως το παρουσιάζει ο Παπαρρηγόπουλος για το αδιάσπαστο του ελληνικού πολιτισμού). Αμέσως

μετά βλέπουμε το βιβλίο της Στ' Δημοτικού και τέλος το βιβλίο της Δ' Δημοτικού με τις αιτιολογήσεις του δείγματος να έχουν δύο βασικούς κατευθύνσεις: την σημαντικότητα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και τη ζωή των ανθρώπων στην αρχαιότητα.

Statistics

Το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ήταν της:

N	Valid	250
	Missing	1

Το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ήταν της:

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο ποσοστό	Συνολικό ποσοστό
Valid	3	1,2	1,2	1,2
0	1	,4	,4	1,6
Γ' τάξης	95	38,0	38,0	39,6
Δ' τάξης	33	13,2	13,2	52,8
Ε' τάξης	71	28,4	28,4	81,2
Στ' τάξης	47	18,8	18,8	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A8_1

Statistics

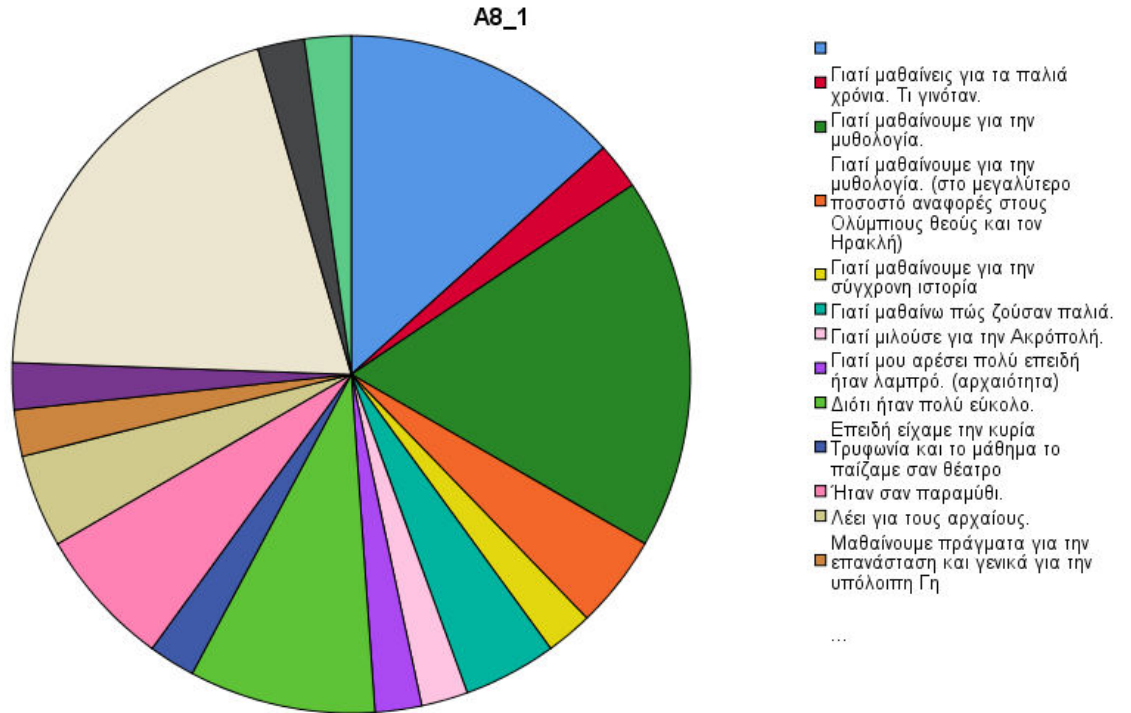
A8_1

N	Valid	45
	Missing	0

A8_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	6	13,3	13,3	13,3
Γιατί μαθαίνεις για τα παλιά1 χρόνια. Τι γινόταν.		2,2	2,2	15,6
Γιατί μαθαίνουμε για την8 μυθολογία.		17,8	17,8	33,3
Γιατί μαθαίνουμε για την2 μυθολογία. (στο μεγαλύτερο ποσοστό αναφορές στους Ολύμπιους θεούς και τον Ηρακλή)		4,4	4,4	37,8

Γιατί μαθαίνουμε για την σύγχρονη ιστορία	1	2,2	2,2	40,0
Γιατί μαθαίνω πώς ζούσαν παλιά.	2	4,4	4,4	44,4
Γιατί μιλούσε για την Ακρόπολη.	1	2,2	2,2	46,7
Γιατί μου αρέσει πολύ επειδή ήταν λαμπρό. (αρχαιότητα)	1	2,2	2,2	48,9
Διότι ήταν πολύ εύκολο.	4	8,9	8,9	57,8
Επειδή είχαμε την κυρία Τρυφωνία και το μάθημα το παίζαμε σαν θέατρο	1	2,2	2,2	60,0
Ήταν σαν παραμύθι.	3	6,7	6,7	66,7
Λέει για τους αρχαίους.	2	4,4	4,4	71,1
Μαθαίνουμε πράγματα για την επανάσταση και γενικά για την υπόλοιπη Γη	1	2,2	2,2	73,3
Μου άρεσε γιατί τότε είχε και τους άθλους του Ηρακλή ενώ στα άλλα μαθαίνουμε για τους κλέφτες και τους αρματολούς	1	2,2	2,2	75,6
Μου αρέσουν τα βυζαντινά χρόνια γιατί ξεχωρίζουν για την λαμπρότητά τους	9	20,0	20,0	95,6
Μου φαίνεται συγκινητική αυτή η ιστορίας	1	2,2	2,2	97,8
Το μάθημα της ιστορίας μου είναι δύσκολο τις πιο πολλές φορές και νιώθω αρκετά λυπημένη.	1	2,2	2,2	100,0
Total	45	100,0	100,0	

A.9 Τι είναι για εσένα η ιστορία;

Η ερώτηση αυτή μας έδειξε πως η ιστορία για το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών σχετίζεται με την πατριδογνωσία και την ζωή των προγόνων τους. Σε μεγάλη συχνότητα οι μαθητές του δείγματος την συσχετίζουν με την γνώση των πράξεων των ανθρώπων και των γεγονότων στο παρελθόν, ή ειδικά σε σχέση με τον εθνικό «εαυτό». Τέλος σε ένα μικρότερο ποσοστό παρατηρήθηκε η πεποίθηση της επαναληπτικότητας της ιστορίας.

Statistics

Τι είναι για εσένα η ιστορία;

N	Valid	250
	Missing	0

Τι είναι για εσένα η ιστορία;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
--	-----------	---------	----------------	--------------------

Valid	Αν δεν ξέρεις την ιστορία,1 τότε δεν ξέρεις ποιος είσαι.	0,4	0,4	0,4
	Βλέπω πως ζούσαν παλιά οι7 άνθρωποι.	2,8	2,8	3,2
	Για αυτό ίσως... Νομίζω ότι1 από την ιστορία μαθαίνει πράγματα που δεν μπορείς να μάθεις από αλλού.	0,4	0,4	3,6
	Για το γυμνάσιο και το5 λύκειο μπορεί να είναι το μέλλον μου.	2,0	2,0	5,6
	Γιατί μαθαίνεις τα λάθη των1 άλλων και το ανάποδο	0,4	0,4	6,0
	Γιατί μαθαίνω τι γίνονταν1 στις παλιές εποχές και είναι σημαντικό να ξέρω τους ανθρώπους που πολέμησαν για την ελευθερία.	0,4	0,4	6,4
	Γιατί μαθαίνω το παρελθόν. 17	6,8	6,8	13,2
	Γιατί μιλάει για την παλιά1 εποχή και κρύβει πολλά μυστικά	0,4	0,4	13,6
	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω1 για το Βυζάντιο.	,4	,4	14,0
	Δεν μαθαίνεις μόνο την1 ιστορία της χώρας σου αλλά και άλλων κρατών.	,4	,4	14,4
	Δεν μου αρέσει και πολύ. 6	2,4	2,4	16,8
	Δείχνει ότι ο άνθρωπος τότε1 δεν είχαν ότι ήθελαν όπως εμείς τώρα, τότε έπρεπε να πολεμήσουν για ένα κομμάτι ψωμί.	,4	,4	17,2
	Είναι για κάποια μαθήματα1 κάποια δεν είναι σημαντικά.	,4	,4	17,6
	Είναι πολύ ενδιαφέρον και1 μαθαίνεις καινούργια πράγματα.	,4	,4	18,0

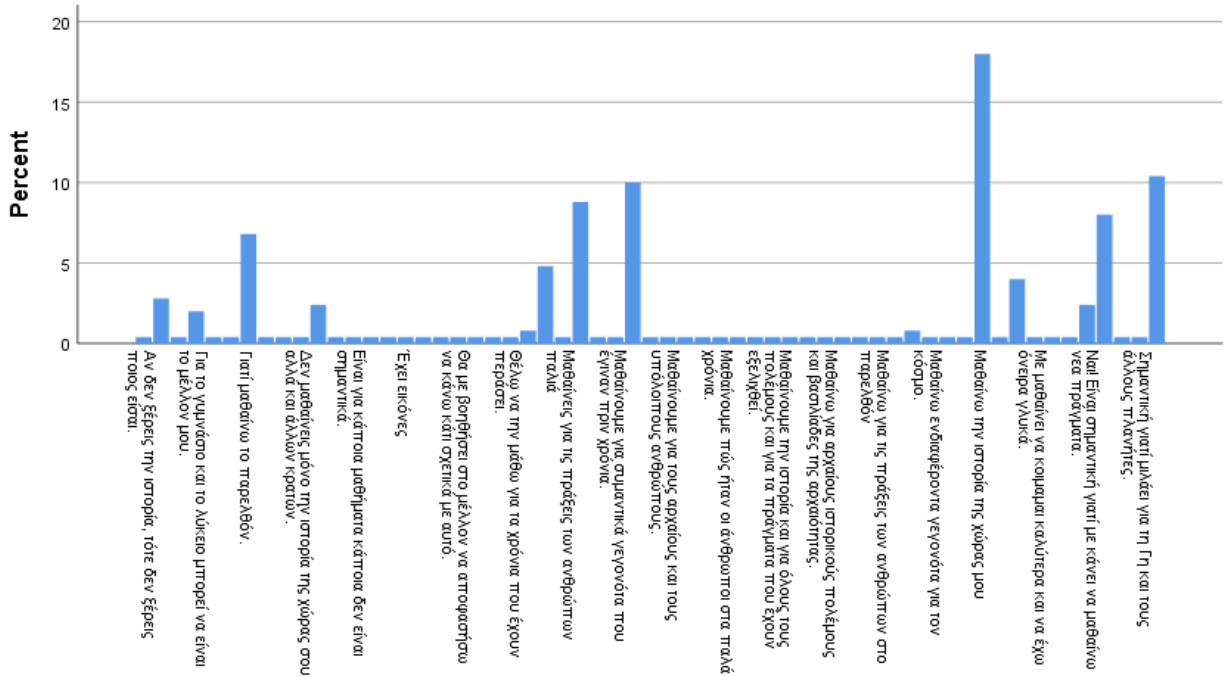
Είναι στα παλιά χρόνια και1 έχει δράση		,4	,4	18,4
Έχει εικόνες	1	,4	,4	18,8
Η ιστορία είναι σημαντική1 γιατί αν δεν ξέρεις την ιστορία του παρελθόντος δεν θα μπορείς να καταλάβεις και το μέλλον		,4	,4	19,2
Θα μας χρειαστεί πάρα πολύ1 γιατί είναι ένα σημαντικό μάθημα		,4	,4	19,6
Θα με βοηθήσει στο μέλλον1 να αποφασίσω να κάνω κάτι σχετικά με αυτό.		,4	,4	20,0
Θα πρέπει να γνωρίζουμε1 τον αρχαίο πολιτισμό μας.		,4	,4	20,4
Θέλω να μάθω παραπάνω1 πράγματα και να έχω εμπειρίες.		,4	,4	20,8
Θέλω να την μάθω για τα1 χρόνια που έχουν περάσει.		,4	,4	21,2
Μαθαίνουμε την ιστορία του2 τόπου μας.		,8	,8	22,0
Μαθαίνεις για τα αρχαία12 χρόνια.		4,8	4,8	26,8
Μαθαίνεις για τις πράξεις1 των ανθρώπων παλιά		,4	,4	27,2
Μαθαίνεις πάρα πολλά22 πράγματα.		8,8	8,8	36,0
Μαθαίνουμε από τον1 δάσκαλο πολλές πληροφορίες για την ιστορία και αυτό θα μας κάνει καλό.		,4	,4	36,4
Μαθαίνουμε για σημαντικά1 γεγονότα που έγιναν πριν χρόνια.		,4	,4	36,8
Μαθαίνουμε για τα παλιά25 χρόνια.		10,0	10,0	46,8

Μαθαίνουμε για το παρελθόν μας.	1	,4	,4	47,2
Μαθαίνουμε για τους αρχαίους και τους υπόλοιπους ανθρώπους.	1	,4	,4	47,6
Μαθαίνουμε για τους ήρωες.	1	,4	,4	48,0
Μαθαίνουμε καινούργια πράγματα.	1	,4	,4	48,4
Μαθαίνουμε πώς ήταν οι άνθρωποι στα παλιά χρόνια.	1	,4	,4	48,8
Μαθαίνουμε σημαντικά πράγματα.	1	,4	,4	49,2
Μαθαίνουμε τα λάθη μας	1	,4	,4	49,6
Μαθαίνουμε την ιστορία και για όλους τους πολέμους και για τα πράγματα που έχουν εξελιχθεί.	1	,4	,4	50,0
Μαθαίνουμε τι γινόταν παλιότερα και αποκτάμε γνώση για τη χώρα μας.	1	,4	,4	50,4
Μαθαίνω	1	,4	,4	50,8
Μαθαίνω για αρχαίους ιστορικούς πολέμους και βασιλιάδες της αρχαιότητας.	1	,4	,4	51,2
Μαθαίνω για πράγματα που μάλλον δεν ήξερες	1	,4	,4	51,6
Μαθαίνω για τα σύγχρονα χρόνια φέτος.	1	,4	,4	52,0
Μαθαίνω για τις πράξεις των ανθρώπων στο παρελθόν	1	,4	,4	52,4
Μαθαίνω για το πώς εξελίχτηκαν τα γράμματα και οι τέχνες.	1	,4	,4	52,8
Μαθαίνω για τους αρχαίους.	2	,8	,8	53,6

Μαθαίνω ενδιαφέροντα1 γεγονότα για τον κόσμο.		,4	,4	54,0
Μαθαίνω ιστορικά1 σημαντικά γεγονότα μέσα από το βιβλίο της.		,4	,4	54,4
Μαθαίνω πολλά πράγματα 1		,4	,4	54,8
Μαθαίνω την ιστορία της45 χώρας μου		18,0	18,0	72,8
Μαθαίνω την ιστορία του1 τόπου μου		,4	,4	73,2
Μαθαίνω τι έγινε στο10 παρελθόν.		4,0	4,0	77,2
Με μαθαίνει να κοιμάμαι1 καλύτερα και να έχω όνειρα γλυκά.		,4	,4	77,6
Μου αρέσει πάρα πολύ 1		,4	,4	78,0
Να μάθω ιστορία και να1 είμαι καλός στα πάντα.		,4	,4	78,4
Ναι! Είναι σημαντική γιατί6 με κάνει να μαθαίνω νέα πράγματα.		2,4	2,4	80,8
Πρέπει να μαθαίνω για τους20 προγόνους μου.		8,0	8,0	88,8
Πρέπει να μάθεις κάτι από1 αυτό αλλά και να μαθαίνω πολλά πράγματα.		,4	,4	89,2
Σημαντική γιατί μιλάει για τη1 Γη και τους άλλους πλανήτες.		,4	,4	89,6
Χωρίς Απάντηση	26	10,4	10,4	100,0
Total	250	100,0	100,0	

Τι είναι για εσένα η ιστορία;

A.10 Επιλέξτε έως 2 από τις παρακάτω προτάσεις.

Στο ερώτημα αυτό οι μαθητές μπορούσαν να επιλέξουν έως δύο από μια σειρά προτάσεων σχετικών με τη χρησιμότητα της ιστορίας οι οποίες υποδήλωναν διαφορετικές θεωρήσεις για τη σημασία του παρελθόντος στο παρόν. Οι απαντήσεις που συγκέντρωσαν την μεγαλύτερη επιλεξιμότητα ήταν οι:

- «Η ιστορία έχει ενδιαφέρον για σένα γιατί μαθαίνεις για τις πράξεις των σημαντικών ανθρώπων.»
- «Μέσα από την ιστορία μπορείς να καταλάβεις πως ζούσαν και τι έκαναν παλιά οι άνθρωποι.»
- «Μέσα από την ιστορία μπορείς να γνωρίσεις τι συνέβη στον τόπο σου παλιότερα.»

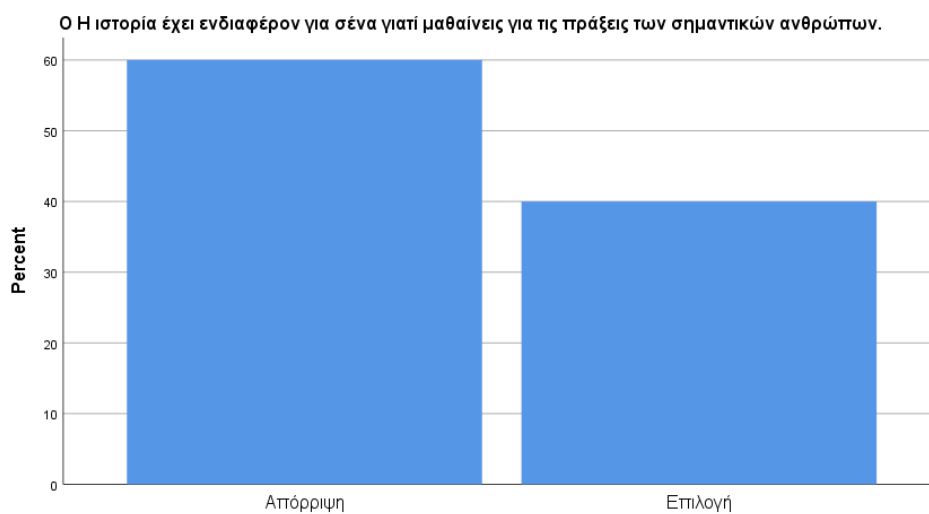
Statistics

Ο Η ιστορία έχει ενδιαφέρον για σένα γιατί μαθαίνεις για τις πράξεις των σημαντικών ανθρώπων.	Μέσα από την ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις πως ζούσαν παλιά οι Έλληνες /Ελληνίδα.	Η ιστορία θα σε βοηθήσει στο μέλλον να πάρεις αποφάσεις για σένα ή για το κράτος σου.	Η ιστορία σε βοηθά να ξέρεις τι μπορείς να έμεινε σήμερα ίδιο από τα παλιά σου χρόνια και τι άλλαξε.
---	--	---	--

N	Valid	250	250	250	250	250	250	250
	Missing	0	0	0	0	0	0	0

Η ιστορία έχει ενδιαφέρον για σένα γιατί μαθαίνεις για τις πράξεις των σημαντικών ανθρώπων.

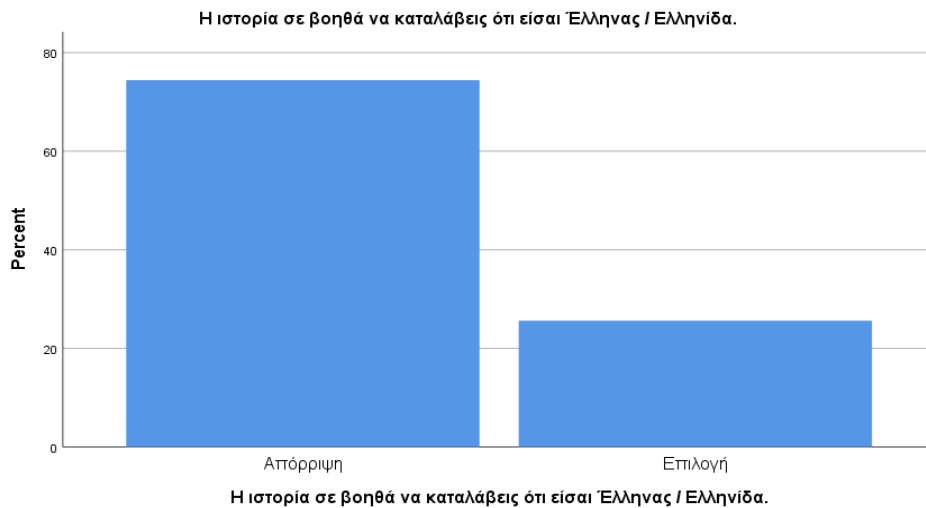
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	150	60,0	60,0	60,0
	Επιλογή	100	40,0	40,0	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Ο Η ιστορία έχει ενδιαφέρον για σένα γιατί μαθαίνεις για τις πράξεις των σημαντικών ανθρώπων.

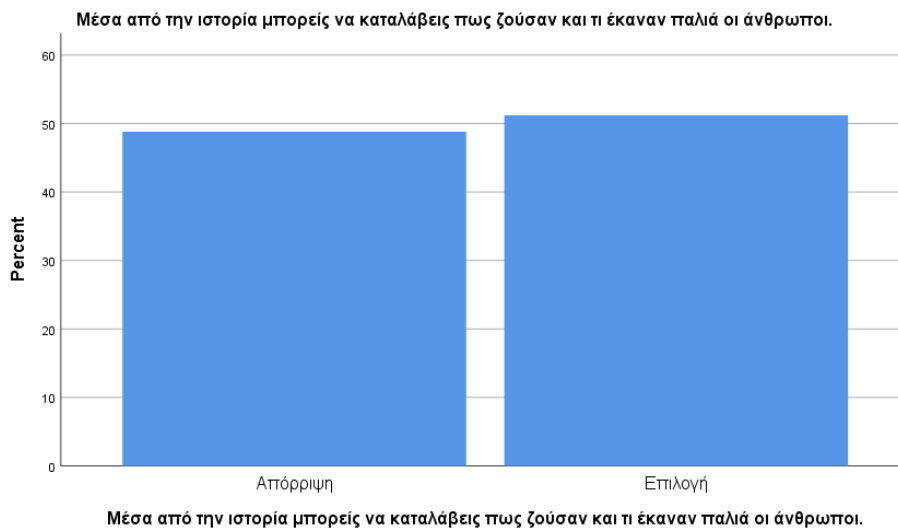
Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις ότι είσαι Έλληνας / Ελληνίδα.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	186	74,4	74,4	74,4
	Επιλογή	64	25,6	25,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Μέσα από την ιστορία μπορείς να καταλάβεις πως ζούσαν και τι έκαναν παλιά οι άνθρωποι.

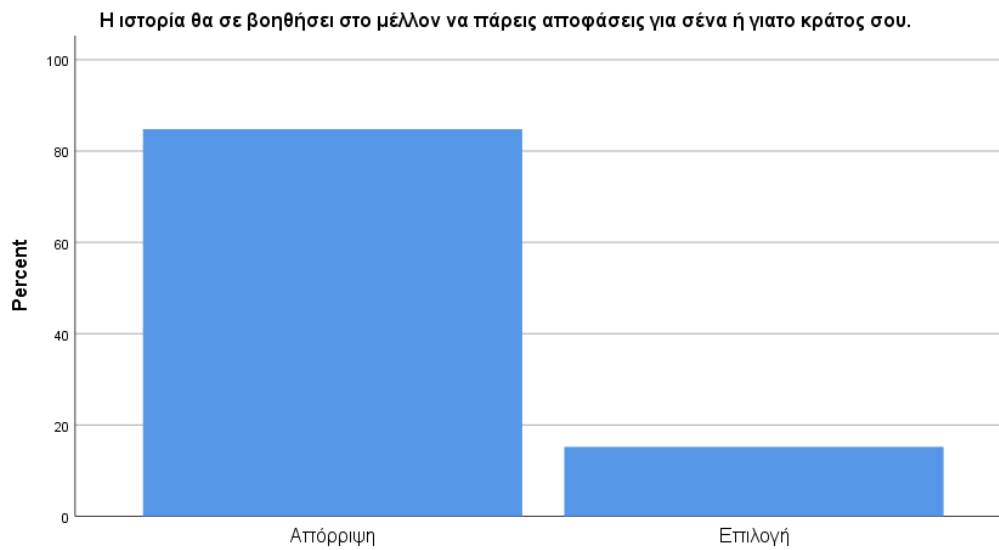
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	122	48,8	48,8	48,8
	Επιλογή	128	51,2	51,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Η ιστορία θα σε βοηθήσει στο μέλλον να πάρεις αποφάσεις για σένα ή για το κράτος σου.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	212	84,8	84,8	84,8
	Επιλογή	38	15,2	15,2	100,0

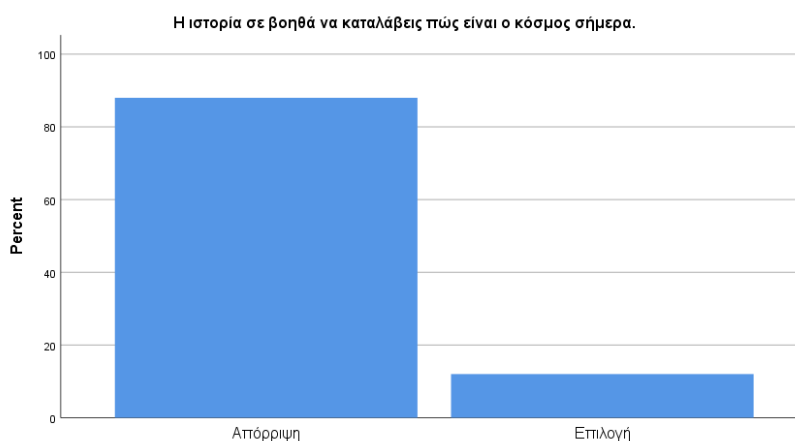
Total	250	100,0	100,0	
-------	-----	-------	-------	--

Η ιστορία θα σε βοηθήσει στο μέλλον να πάρεις αποφάσεις για σένα ή για το κράτος σου.

Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις πώς είναι ο κόσμος σήμερα.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	220	88,0	88,0	88,0
	Επιλογή	30	12,0	12,0	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις πώς είναι ο κόσμος σήμερα.

Μέσα από την ιστορία μπορείς να γνωρίσεις τι συνέβη στον τόπο σου παλιότερα.

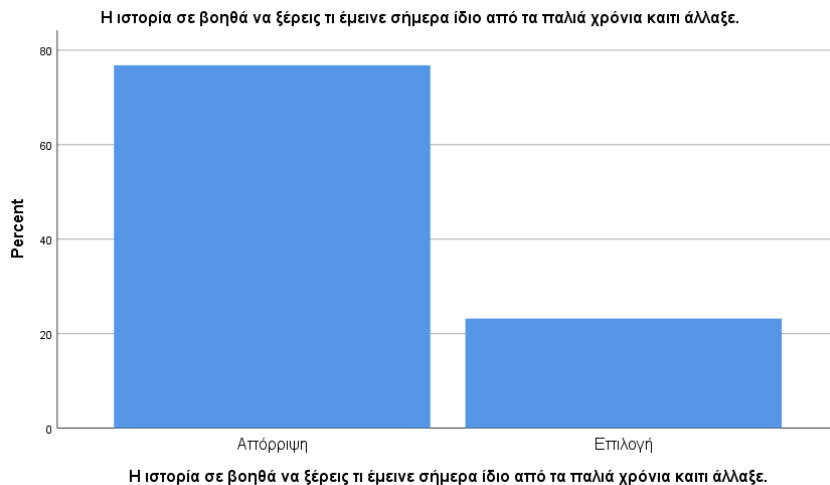
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
--	-----------	---------	----------------	------------------

Valid	Απόρριψη	149	59,6	59,6	59,6
	Επιλογή	101	40,4	40,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Η ιστορία σε βοηθά να ξέρεις τι έμεινε σήμερα ίδιο από τα παλιά χρόνια και τι άλλαξε.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	192	76,8	76,8	76,8
	Επιλογή	58	23,2	23,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A.11 Πως σου αρέσει να μαθαίνεις ιστορία στο σχολείο;

Στην ερώτηση πως αρέσει στους ίδιους τους μαθητές να μαθαίνουν την ιστορία στο σχολείο οι προτάσεις με την μεγαλύτερη αποδοχή ήταν:

- Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα.
- Όταν παρατηρείς εικόνες και λες την άποψή σου.
- Όταν μελετάς το βιβλίο της ιστορίας, παράγραφο — παράγραφο, και το σχολιάζεις.
- Όταν παρακολουθείς με την Τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζετε.
- Μέσα από συζήτηση όπου λες τη γνώμη σου για τα ιστορικά γεγονότα.

Αντίθετα οι προτάσεις που δεν επιλέχθηκαν σε μεγάλο βαθμό ήταν :

- Μέσα από έρευνες που σου αναθέτει ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου.
- Μέσα από τις ασκήσεις του βιβλίου ή άλλες εργασίες που σου βάζει ο εκπαιδευτικός.
- Όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου.
- Μέσα από παιχνίδια και δραματοποίηση.
- Όταν χρησιμοποιείς τον Η/Υ και Ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο.

Παρατηρούμε με βάση τις παραπάνω απαντήσεις μία διάθεση των μαθητών ώστε το μάθημα να απομακρυνθεί από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας αν και σε μεγάλο βαθμό αποδέχονται δασκαλοκεντρικές και συμβατικές μεθόδους (αφήγηση, σχολιασμός του σχολικού εγχειριδίου παράγραφο – παράγραφο), αλλά και την μη διάθεση τους για την ένταξη των ΤΠΕ, της διερευνητικής μεθόδου, της δημόσιας ιστορίας και των ιστορικών μεθόδων. Τα τελευταία δεδομένα προκάλεσαν προβληματισμό σε σχέση με την αρχική υπόθεση.

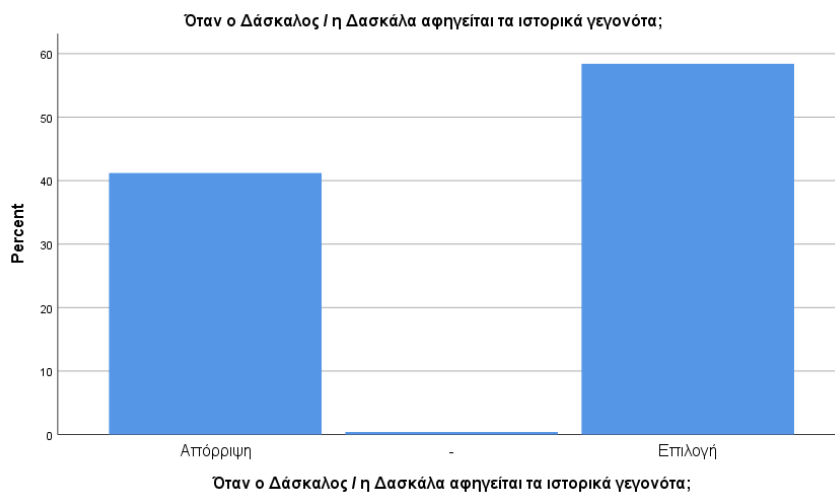

Statistics

		Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις; άλλες εργασίες που βάζει ο εκπαιδευτικός;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις; άλλες εργασίες που βάζει ο εκπαιδευτικός; σου;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις; άλλες εργασίες που βάζει ο εκπαιδευτικός; σου; άποψη σου;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις; άλλες εργασίες που βάζει ο εκπαιδευτικός; σου; άποψη σου; σου;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις; άλλες εργασίες που βάζει ο εκπαιδευτικός; σου; άποψη σου; σου; σου;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις; άλλες εργασίες που βάζει ο εκπαιδευτικός; σου; άποψη σου; σου; σου; σου;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις; άλλες εργασίες που βάζει ο εκπαιδευτικός; σου; άποψη σου; σου; σου; σου; σου;	Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα; σχολιάζεις; άλλες εργασίες που βάζει ο εκπαιδευτικός; σου; άποψη σου; σου; σου; σου; σου; σου;
N	Valid	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	103	41,2	41,2	41,2
	-	1	,4	,4	41,6
	Επιλογή	146	58,4	58,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Όταν μελετάς το βιβλίο της ιστορίας, παράγραφο — παράγραφο, και το σχολιάζεις;

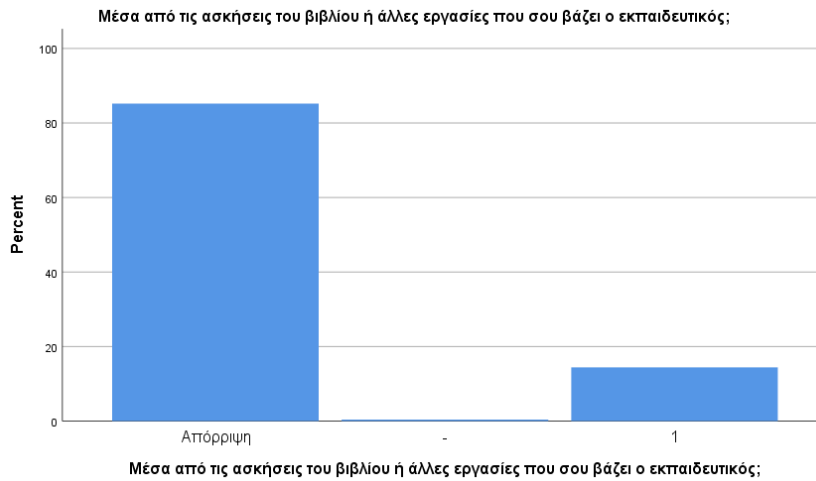
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	167	66,8	66,8	66,8
	-	1	,4	,4	67,2
	Επιλογή	82	32,8	32,8	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Μέσα από τις ασκήσεις του βιβλίου ή άλλες εργασίες που σου βάζει ο εκπαιδευτικός;

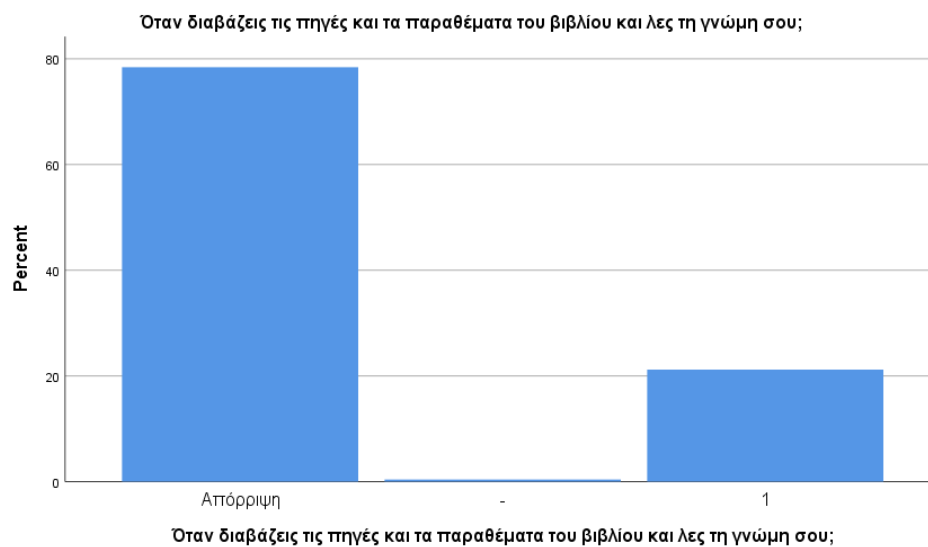
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	213	85,2	85,2	85,2
	-	1	,4	,4	85,6

1	36	14,4	14,4	100,0
Total	250	100,0	100,0	

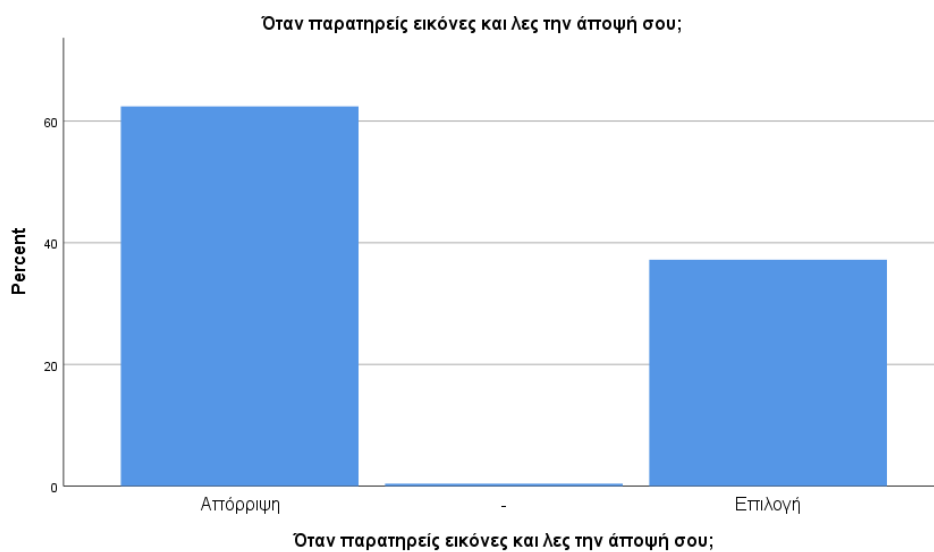
Όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	196	78,4	78,4	78,4
	-	1	,4	,4	78,8
	1	53	21,2	21,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Όταν παρατηρείς εικόνες και λες την άποψή σου;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	156	62,4	62,4	62,4
	-	1	,4	,4	62,8
	Επιλογή	93	37,2	37,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Μέσα από συζήτηση όπου λες τη γνώμη σου για τα ιστορικά γεγονότα;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	173	69,2	69,2	69,2
	-	1	,4	,4	69,6
	Επιλογή	76	30,4	30,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

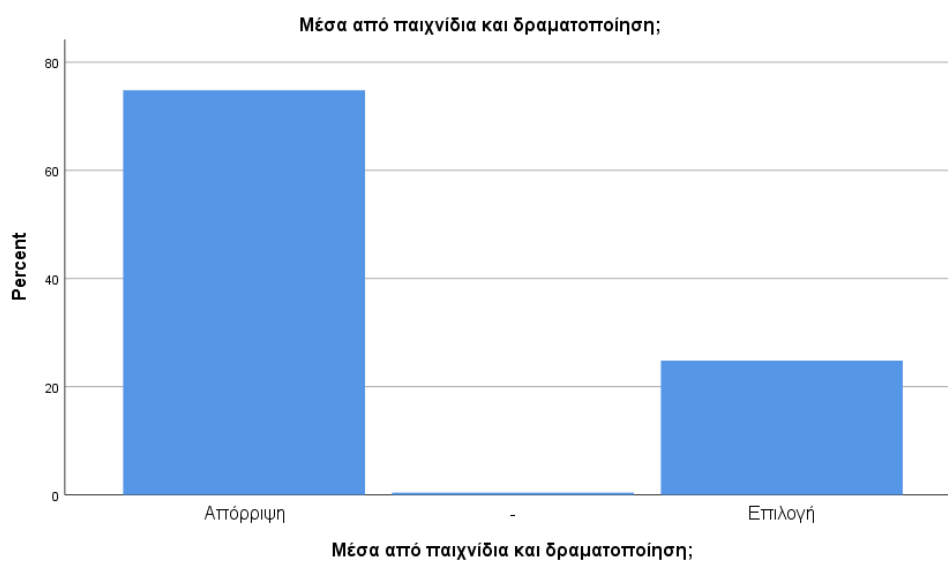
Όταν παρακολουθείς με την Τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζετε;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	168	67,2	67,2	67,2
	-	1	,4	,4	67,6
	Επιλογή	81	32,4	32,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

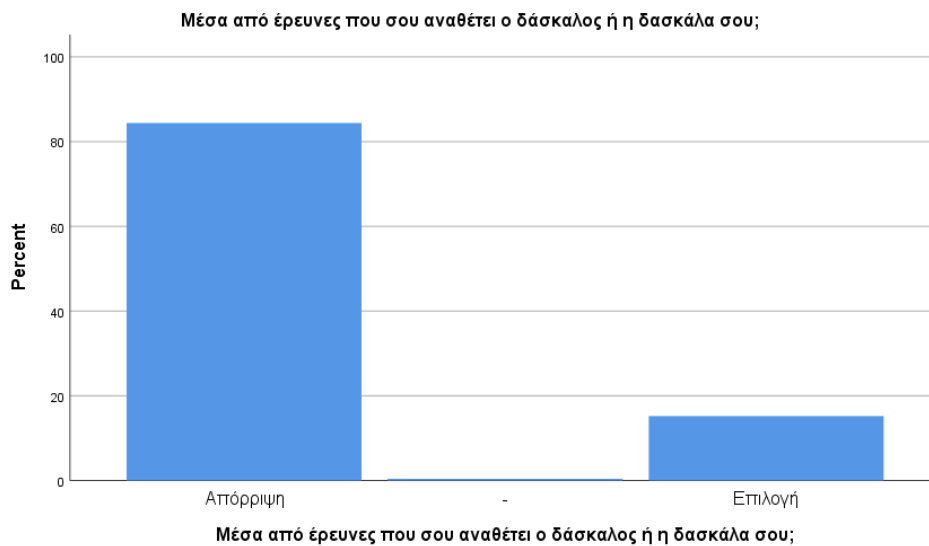
Μέσα από παιχνίδια και δραματοποίηση;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	187	74,8	74,8	74,8
	-	1	,4	,4	75,2
	Επιλογή	62	24,8	24,8	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

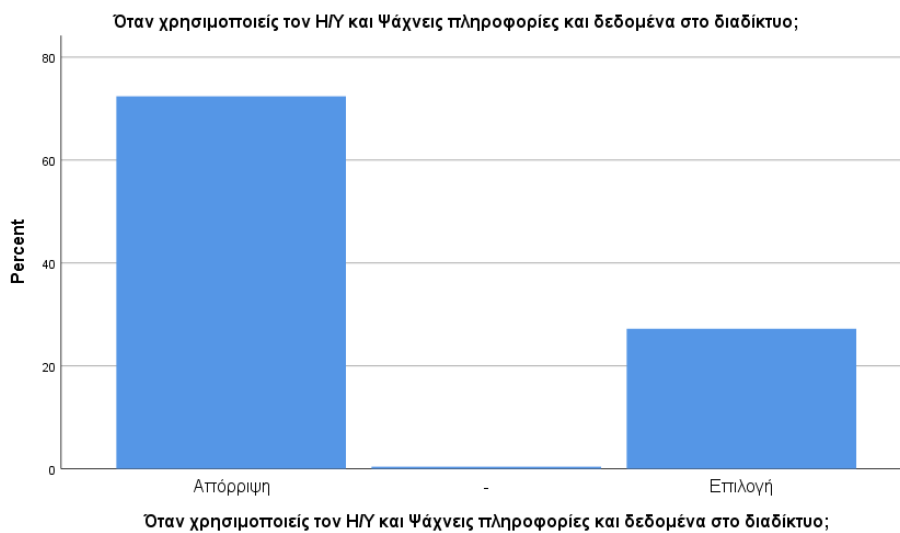
Μέσα από έρευνες που σου αναθέτει ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	211	84,4	84,4	84,4
	-	1	,4	,4	84,8
	Επιλογή	38	15,2	15,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Όταν χρησιμοποιείς τον Η/Υ και Ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	181	72,4	72,4	72,4
	-	1	,4	,4	72,8
	Επιλογή	68	27,2	27,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A.12 Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο;

Το παραπάνω κομμάτι της έρευνας ζητήθηκε από του μαθητές να μας περιγράψουν ποιες από τις παραπάνω μεθόδους εφαρμόζονταν μέσα στις δικές τους τάξεις. Οι απαντήσεις που δόθηκαν από το δείγμα επιβεβαίωσαν τις συμβατικές διδακτικές μεθόδους που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί (πλην της αναφοράς στις πηγές) αφού επικεντρώθηκαν στα εξής:

- μελέτη παράγραφο-παράγραφο
- ο δάσκαλος αφηγείται, ασκήσεις - εργασίες βιβλίου, πηγές και παραθέματα
- Ο δάσκαλος αφηγείται

Statistics

Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο;

N	Valid	250
	Missing	0

Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	61	24,4	24,4	24,4
Αφήγηση γεγονότων, μελέτη βιβλίου παράγραφο - παράγραφο, ασκήσεις βιβλίου και εργασίες	2	,8	,8	25,2
Αφήγηση δασκάλου, ασκήσεις βιβλίου και εργασίες, Η/Υ και αναζήτηση πληροφοριών	2	,8	,8	26,0
Αφήγηση δασκάλου, ασκήσεις βιβλίου και εργασίες.	1	,4	,4	26,4

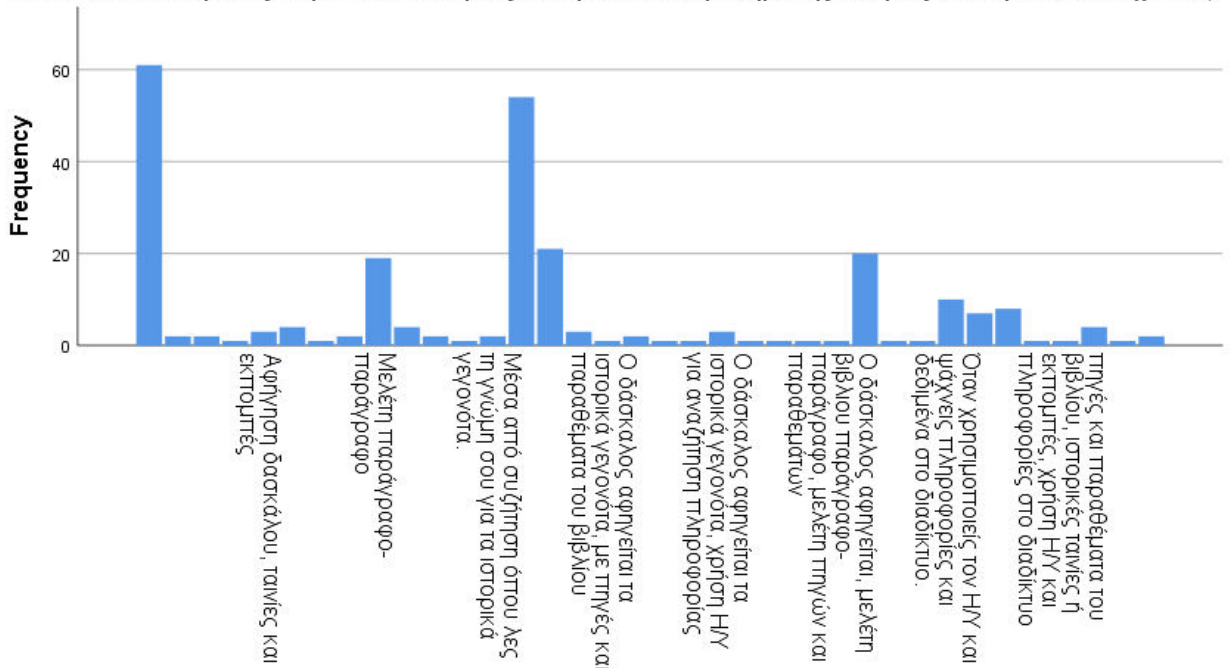

Αφήγηση δασκάλου, ταινίες3 και εκπομπές		1,2	1,2	27,6
Αφήγηση δασκάλου, χρήση4 Η/Υ και αναζήτηση πληροφοριών		1,6	1,6	29,2
Δραματοποίηση, αφήγηση1 από το δάσκαλο των ιστορικών γεγονότων, ασκήσεις και εργασίες.		,4	,4	29,6
κανένα	2	,8	,8	30,4
Μελέτη παράγραφο-19 παράγραφο		7,6	7,6	38,0
Μέσα από έρευνες που σου4 αναθέτει ο δάσκαλος		1,6	1,6	39,6
Μέσα από παιχνίδια και2 δραματοποίηση		,8	,8	40,4
Μέσα από παιχνίδια και1 δραματοποίηση όταν παρατηρείς εικόνες και λές την άποψη σου.		,4	,4	40,8
Μέσα από συζήτηση όπου2 λες τη γνώμη σου για τα ιστορικά γεγονότα.		,8	,8	41,6
Ο δάσκαλος αφηγείται	75	30	30	71,6
Ο δάσκαλος αφηγείται τα3 ιστορικά γεγονότα, ασκήσεις και εργασίες του βιβλίου		1,2	1,2	72,8
Ο δάσκαλος αφηγείται τα1 ιστορικά γεγονότα, με πηγές και παραθέματα του βιβλίου		,4	,4	73,2
Ο δάσκαλος αφηγείται τα2 ιστορικά γεγονότα, μελέτη του βιβλίου παράγραφο- παράγραφο		,8	,8	74,0

Ο δάσκαλος αφηγείται τα1 ιστορικά γεγονότα, παρακολούθηση ταινιών, ανάθεση ερευνών, χρήση Η/Υ και έρευνα στο διαδίκτυο	,4	,4	74,4
Ο δάσκαλος αφηγείται τα1 ιστορικά γεγονότα, συζήτηση όπου λέω τη γνώμη μου για τα ιστορικά γεγονότα.	,4	,4	74,8
Ο δάσκαλος αφηγείται τα3 ιστορικά γεγονότα, χρήση Η/Υ για αναζήτηση πληροφορίας	1,2	1,2	76,0
Ο δάσκαλος αφηγείται την1 ιστορία, μελέτη του βιβλίου παράγραφο-παράγραφο, χρήση Η/Υ και έρευνα στο διαδίκτυο	,4	,4	76,4
Ο δάσκαλος αφηγείται,1 διάβασμα παράγραφο - παράγραφο, ασκήσεις και εργασίες βιβλίου, γνώμη για τα ιστορικά γεγονότα,	,4	,4	76,8
Ο δάσκαλος αφηγείται,1 μελέτη βιβλίου παράγραφο- παράγραφο, ασκήσεις ή εργασίες του βιβλίου, συζήτηση για τα ιστορικά γεγονότα	,4	,4	77,2
Ο δάσκαλος αφηγείται,1 μελέτη βιβλίου παράγραφο- παράγραφο, μελέτη πηγών και παραθεμάτων	,4	,4	77,6
Ο δάσκαλος αφηγείται,20 ασκήσεις - εργασίες βιβλίου, πηγές και παραθέματα	8,0	8,0	85,6

Ο δάσκαλος ή δασκάλα1 αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα, μελέτη του βιβλίου παράγραφο- παράγραφο, ασκήσεις του βιβλίου και εργασίες, πηγές και παραθέματα, παρατήρηση των εικόνων και γνώμη		,4	,4	86,0
Όταν διαβάζω τις πηγές και1 τα παραθέματα του βιβλίου και λέω την γνώμη μου.		,4	,4	86,4
Όταν χρησιμοποιείς τον Η/Υ10 και ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο.		4,0	4,0	90,4
Παρακολούθηση ιστορικές7 ταινίες και εκπομπές		2,8	2,8	93,2
Παρατηρώ εικόνες και λέω8 τη γνώμη μου.		3,2	3,2	96,4
πηγές και παραθέματα του1 βιβλίου, ασκήσεις και άλλες εργασίες		,4	,4	96,8
πηγές και παραθέματα του1 βιβλίου, ιστορικές ταινίες ή εκπομπές, χρήση Η/Υ και πληροφορίες στο διαδίκτυο		,4	,4	97,2
Σχεδόν όλα. 4		1,6	1,6	98,8
Χρησιμοποιούμε Η/Υ1 Ψάχνοντας πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο και παρακολουθούμε στην τάξη ιστορικές ταινίες.		,4	,4	99,2
Χρησιμοποιώ τον Η/Υ,2 εικόνες και λέμε την άποψή μας		,8	,8	100,0
Total 250		100,0	100,0	

Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο;

A.13 Πως αρέσει να μαθαίνεις την ιστορία και το παρελθόν, εκτός σχολείου;

Στην ερώτηση αυτή ζητήθηκε από τους μαθητές να περιγράψουν πως τους αρέσει να μαθαίνουν την ιστορία στην καθημερινότητα τους μέσα σε συνθήκες άτυπης εκπαίδευσης. Οι περισσότερες επιλογές τους είχαν θετική ή μάλλον θετική ανταπόκριση στις προτάσεις που τους δόθηκαν. Τέλος οι μεγαλύτερες διακυμάνσεις παρουσιάστηκαν, στις επιλογές «Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους» και «Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο» με την μεν πρώτη επιλογή να παρουσιάζει μεγάλη αποδοχή συγκριτικά με τις υπόλοιπες επιλογές και τη δε δεύτερη να παρουσιάζει αρκετά μικρή επιλεξιμότητα.

A13_1 Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;

Statistics

Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;

N	Valid	250
	Missing	0

Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	3	1,2	1,2	1,2
-	1	,4	,4	1,6
Πάρα πολύ	60	24,0	24,0	25,6
Αρκετά	69	27,6	27,6	53,2
Μέτρια	62	24,8	24,8	78,0
Ελάχιστα	32	12,8	12,8	90,8
Καθόλου	23	9,2	9,2	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A13_2 Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;

Statistics

Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;

N	Valid	250
	Missing	0

Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	3	1,2	1,2	1,2
-	2	,8	,8	2,0
Πάρα πολύ	20	8,0	8,0	10,0
Αρκετά	53	21,2	21,2	31,2
Μέτρια	71	28,4	28,4	59,6
Ελάχιστα	54	21,6	21,6	81,2
Καθόλου	47	18,8	18,8	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A13_3 Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;

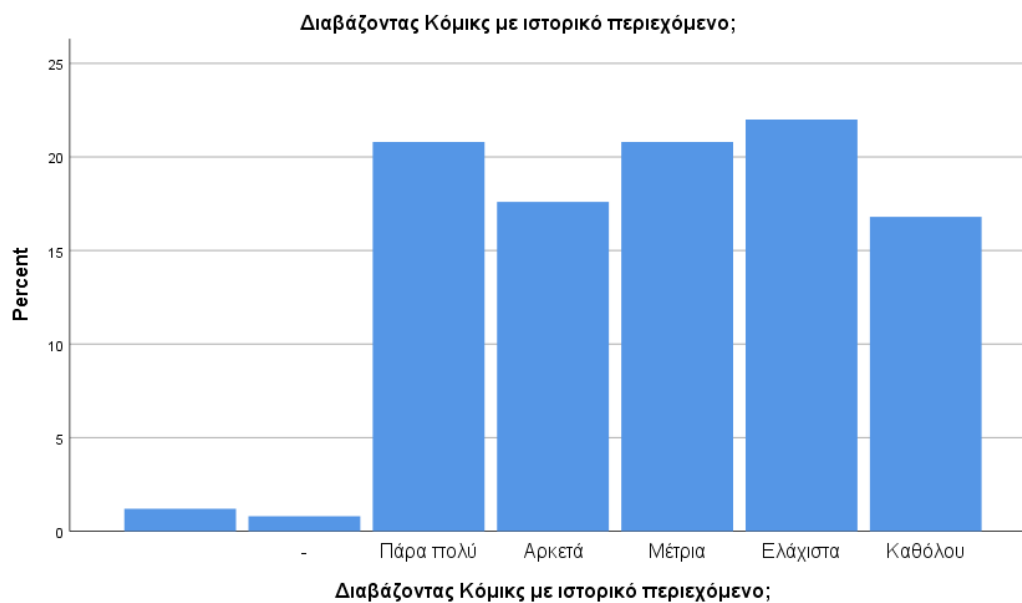
Statistics

Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;

N	Valid	250
	Missing	0

Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	3	1,2	1,2	1,2
-	2	,8	,8	2,0
Πάρα πολύ	52	20,8	20,8	22,8
Αρκετά	44	17,6	17,6	40,4
Μέτρια	52	20,8	20,8	61,2
Ελάχιστα	55	22,0	22,0	83,2
Καθόλου	42	16,8	16,8	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A13_4 Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;

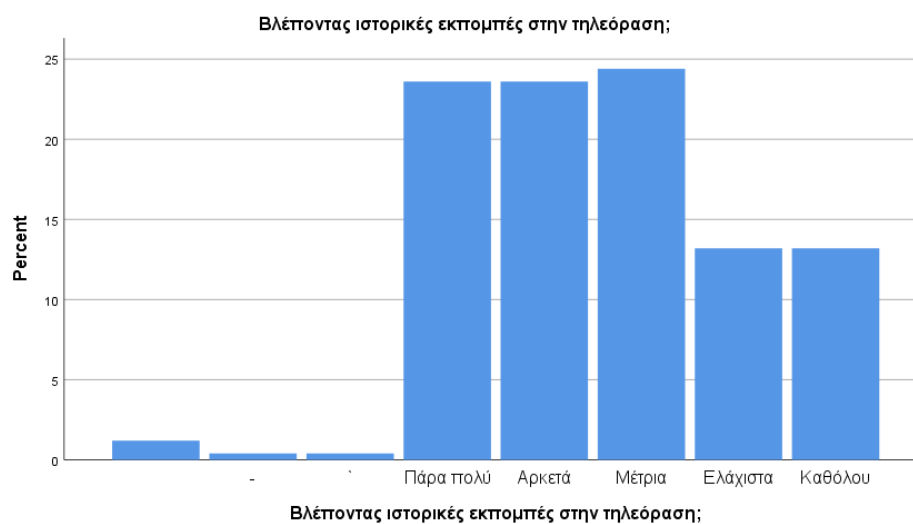
Statistics

Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;

N	Valid	250
	Missing	0

Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	3	1,2	1,2	1,2
-	1	,4	,4	1,6
`	1	,4	,4	2,0
Πάρα πολύ	59	23,6	23,6	25,6
Αρκετά	59	23,6	23,6	49,2
Μέτρια	61	24,4	24,4	73,6
Ελάχιστα	33	13,2	13,2	86,8
Καθόλου	33	13,2	13,2	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A13_5 Παίζοντας (Ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;

Statistics

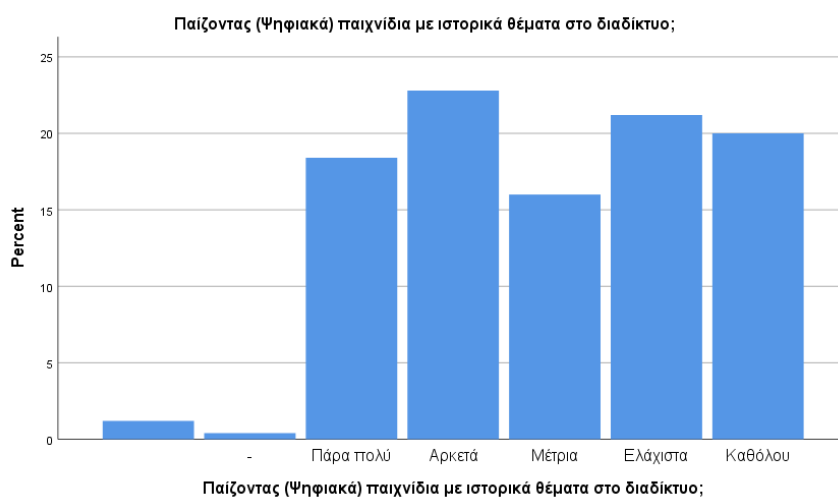
Παίζοντας (Ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;

N	Valid	250
	Missing	0

Παίζοντας (Ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	3	1,2	1,2	1,2
-	1	,4	,4	1,6
Πάρα πολύ	46	18,4	18,4	20,0
Αρκετά	57	22,8	22,8	42,8
Μέτρια	40	16,0	16,0	58,8
Ελάχιστα	53	21,2	21,2	80,0
Καθόλου	50	20,0	20,0	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A13_6 Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;

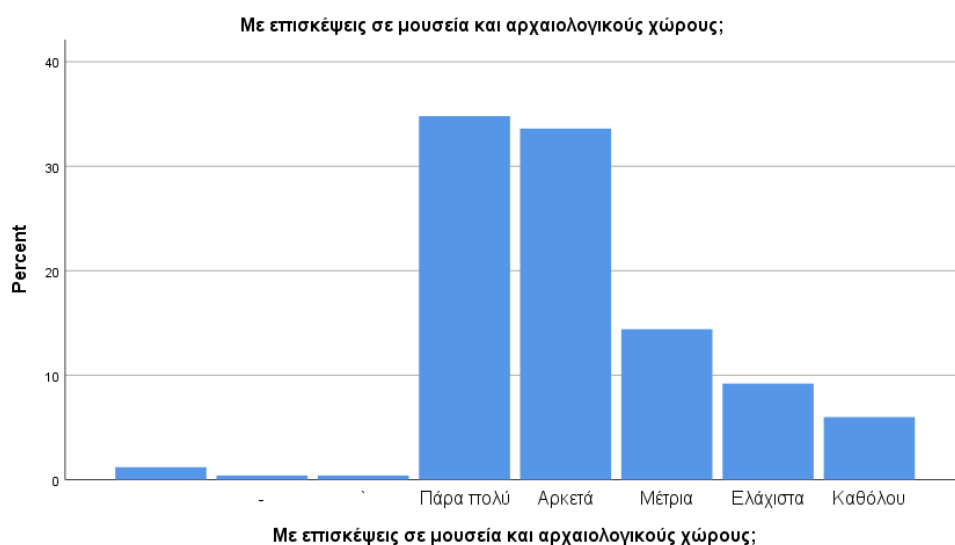
Statistics

Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;

N	Valid	250
	Missing	0

Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	3	1,2	1,2	1,2
-	1	,4	,4	1,6
`	1	,4	,4	2,0
Πάρα πολύ	87	34,8	34,8	36,8
Αρκετά	84	33,6	33,6	70,4
Μέτρια	36	14,4	14,4	84,8
Ελάχιστα	23	9,2	9,2	94,0
Καθόλου	15	6,0	6,0	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A13_7 Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;

Statistics

Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;

N	Valid	250
	Missing	0

Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	3	1,2	1,2	1,2
-	1	,4	,4	1,6
Πάρα πολύ	22	8,8	8,8	10,4
Αρκετά	32	12,8	12,8	23,2
Μέτρια	78	31,2	31,2	54,4
Ελάχιστα	50	20,0	20,0	74,4
Καθόλου	64	25,6	25,6	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A.14 Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης καθώς και των επιλογών που παρατηρήθηκαν βλέπουμε πως οι μαθητές θα επικροτούσαν την εισαγωγή των επιλογών «Επισκέψεις σε Μουσεία», «Ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο» και «Ιστορικές ταινίες» στο τρόπο που γίνεται το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο. Αντίθετα, δεν τους ενδιαφέρει ιδιαίτερα να ενταχθεί η επιλογή των ιστορικών ιστοσελίδων στην διδασκαλία της ιστορίας.

Statistics

Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

N	Valid	697
	Missing	0

Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Ιστορικά παιχνίδια στο Ιντερνετ	110	15,8	15,8	15,8
	Ιστορικές ταινίες	167	24,0	24,0	39,7
	Ιστορικές, ιστοσελίδες στο διαδίκτυο.	50	7,2	7,2	46,9
	Επισκέψεις σε Μουσεία	167	24,0	24,0	70,9
	Ιστορικά Κόμικς	85	12,2	12,2	83,1
	Τηλεοπτικές εκπομπές	66	9,5	9,5	92,5
	Παιδικά βιβλία ιστορίας	52	7,5	7,5	100,0
	Total	697	100,0	100,0	

Statistics

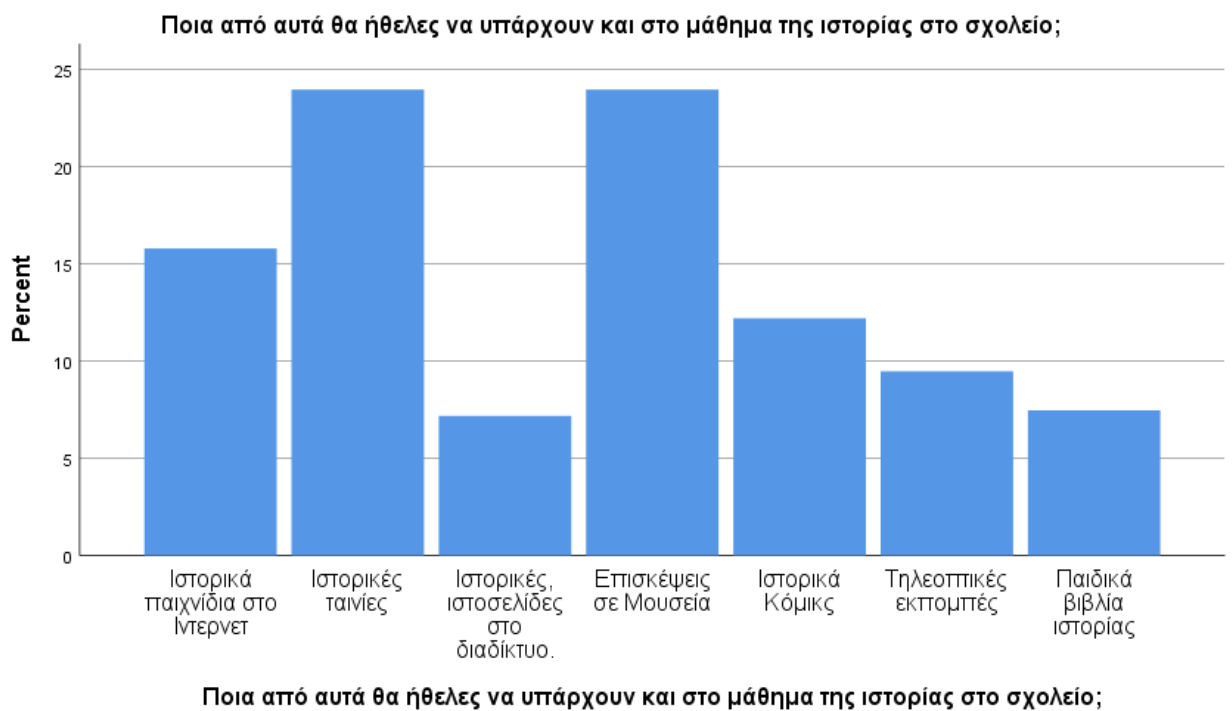
Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

N	Valid	697
	Missing	0

Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Ιστορικά παιχνίδια στο Ιντερνετ	110	15,8	15,8	15,8

Ιστορικές ταινίες	167	24,0	24,0	39,7
Ιστορικές, ιστοσελίδες στο50 διαδίκτυο.		7,2	7,2	46,9
Επισκέψεις σε Μουσεία	167	24,0	24,0	70,9
Ιστορικά Κόμικς	85	12,2	12,2	83,1
Τηλεοπτικές εκπομπές	66	9,5	9,5	92,5
Παιδικά βιβλία ιστορίας	52	7,5	7,5	100,0
Total	697	100,0	100,0	

A.15 Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον για εσένα;

Τέλος βλέποντας ζητήθηκε από τους μαθητές να απαντήσουν ποια είναι η αγαπημένη τους ιστορική περίοδος. Πρώτη στην επιλογή των μαθητών ήρθε η Βυζαντινή περίοδος με την αρχαία να ακολουθεί. Τα παραπάνω αποτελέσματα συνδυάζονται και με την ελεύθερη επεξήγηση των μαθητών που απάντησαν «μαθαίνουμε για το Βυζάντιο» αλλά και ένα σύνολο απαντήσεων που έδειχνε την «Αρχαία Ιστορία».

Statistics

Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον για εσένα;

N	Valid	250
	Missing	0

Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον για εσένα;

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Ποίστορία	43	17,2	17,2	17,2
	Αρχαία Ιστορία	57	22,8	22,8	40,0
	Βυζαντινή Ιστορία	88	35,2	35,2	75,2
	Νεότερη Ιστορία	15	6,0	6,0	81,2
	Σύγχρονη Ιστορία	47	18,8	18,8	100,0
	Total		250	100,0	100,0

A15_1

Statistics

Γιατί;

N	Valid	148
	Missing	0

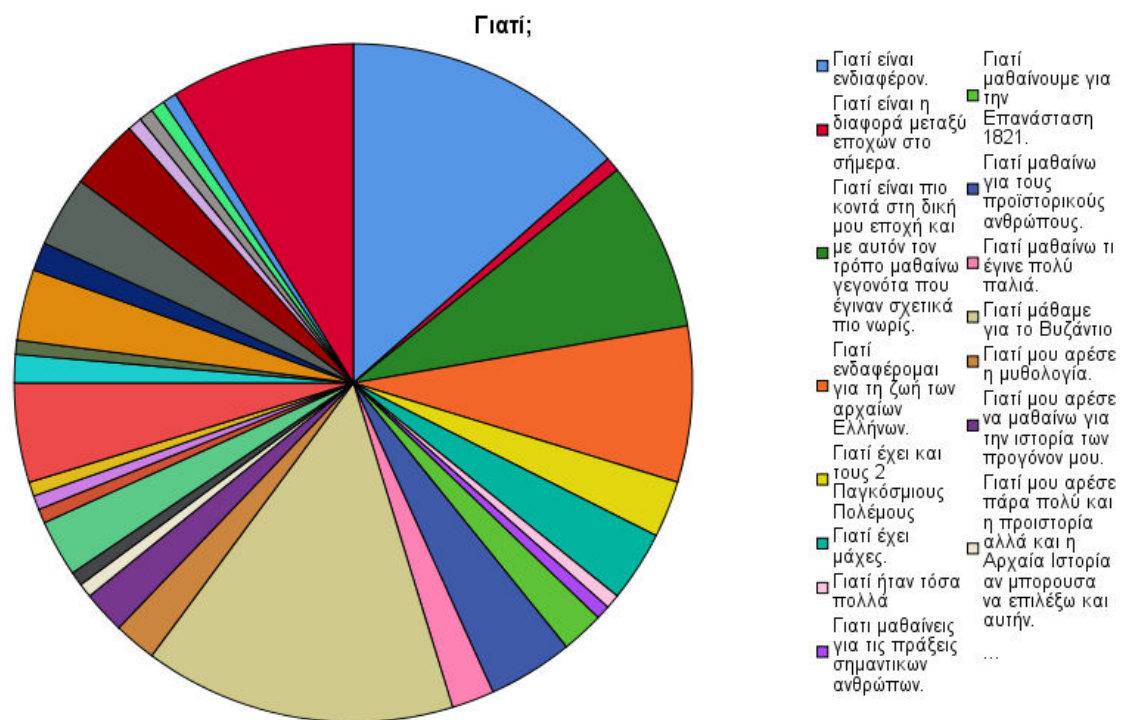
Γιατί;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Γιατί είναι ενδιαφέρον.	20	13,5	13,5	13,5
	Γιατί είναι η διαφορά μεταξύ1 εποχών στο σήμερα.		,7	,7	14,2
	Γιατί είναι πιο κοντά στη12 δική μου εποχή και με αυτόν τον τρόπο μαθαίνω γεγονότα που έγιναν σχετικά πιο νωρίς.		8,1	8,1	22,3
	Γιατί ενδιαφέρομαι για τη11 ζωή των αρχαίων Ελλήνων.		7,4	7,4	29,7
	Γιατί έχει και τους 24 Παγκόσμιους Πολέμους		2,7	2,7	32,4
	Γιατί έχει μάχες.	5	3,4	3,4	35,8
	Γιατί ήταν τόσα πολλά	1	,7	,7	36,5
	Γιατί μαθαίνεις για τις1 πράξεις σημαντικών ανθρώπων.		,7	,7	37,2
	Γιατί μαθαίνουμε για την3 Επανάσταση 1821.		2,0	2,0	39,2
	Γιατί μαθαίνω για τους6 προϊστορικούς ανθρώπους.		4,1	4,1	43,2
	Γιατί μαθαίνω τι έγινε πολύ3 παλιά.		2,0	2,0	45,3
	Γιατί μάθαμε για το Βυζάντιο22		14,9	14,9	60,1
	Γιατί μου αρέσει η3 μυθολογία.		2,0	2,0	62,2

Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω3 για την ιστορία των προγόνων μου.		2,0	2,0	64,2
Γιατί μου αρέσει πάρα πολύ1 και η προϊστορία αλλά και η Αρχαία Ιστορία αν μπορούσα να επιλέξω και αυτήν.		,7	,7	64,9
Γιατί τα θεωρώ πιο1 σημαντικά!!!		,7	,7	65,5
Γιατί τότε είναι η περίοδος4 των ανακαλύψεων και μαθαίνω πώς ανακάλυψαν π.χ. ηλεκτρισμός, βαρύτητα		2,7	2,7	68,2
Δεν μου αρέσουν εκείνα τα1 χρόνια.		,7	,7	68,9
Είναι πιο εξελιγμένα και1 έχουν παραπάνω πράγματα.		,7	,7	69,6
Έχει πολλά γλυπτά. 1		,7	,7	70,3
Ήταν η πιο εύκολη. 7		4,7	4,7	75,0
Θα ήθελα να μάθω2 περισσότερα πράγματα για την σύγχρονη ιστορία.		1,4	1,4	76,4
Θέλω να μάθω πάρα πολύ 1		,7	,7	77,0
Μαθαίνουμε για5 προσωπικότητες του Βυζαντίου.		3,4	3,4	80,4
Μαθαίνουμε για τον Μέγα2 Αλέξανδρο		1,4	1,4	81,8
Μαθαίνω για τους αρχαίους5 πολιτισμούς.		3,4	3,4	85,1
Μαθαίνω τα παλιά χρόνια 5		3,4	3,4	88,5
Μαθαίνεις για τον τόπο σου1 και για την πατρίδα σου.		,7	,7	89,2
Μιλάει και δεν λέει πολλά. 1		,7	,7	89,9

Μου αρέσει εκείνη γιατί1 μαθαίνω σε αυτό έβαλα (v) γιατί μαθαίνω περισσότερα.		,7	,7	90,5
Μου αρέσει να μαθαίνω το1 μάθημα από ταινίες και από μουσεία και όχι από το σχολείο		,7	,7	91,2
Μου αρέσει πολύ η ιστορία	13	8,8	8,8	100,0
Total	148	100,0	100,0	

Συμπεράσματα

Με βάση της αρχικές υποθέσεις που έχουν διατυπωθεί παραπάνω διαπιστώθηκε, πως οι μαθητές του δημοτικού που συμμετείχαν στην έρευνα ανέτρεψαν την πρώτη υπόθεση πως δηλαδή ιστορία δεν είναι ένα μάθημα που τους αρέσει. Επίσης, παρατηρήθηκε πως όντως τους κουράζει ο μεγάλος όγκος των πληροφοριών – υλικού αλλά αυτό δεν τους αποτρέπει ώστε να μην απορρίπτουν την σημαντικότητα του σχολικού βιβλίου. Ακόμη, οι μαθητές φάνηκε πως όντως έχουν ανάγκη για μία αλλαγή της διδακτικής προσέγγισης του μαθήματος της ιστορίας με την εισαγωγή εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων να τους ενδιαφέρει και να την ζητούν σε μεγάλο βαθμό. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η επιβεβαίωση της εθνοκεντρικής αντίληψης της ιστορίας από τους μαθητές η οποία οφείλετε σε διάφορους παράγοντες.

Γυμνάσιο

A.1 Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει;

Στην ερώτηση αυτή οι μαθητές είχαν μάλλον θετική ή η μέτρια στάση απέναντι στο μάθημα της ιστορίας. Οι κύριες απαντήσεις στην δική τους αιτιολόγηση ήταν ότι το βρίσκουν αρκετά ενδιαφέρον, ότι μαθαίνουν πράγματα για το παρελθόν και τους προγόνους τους, ενώ στον αντίποδα οι αρνητικές στάσεις ανιχνεύονται στις απαντήσεις σχετικά με την δυσκολία του μαθήματος και στη μη συμπάθεια προς το περιεχόμενο του.

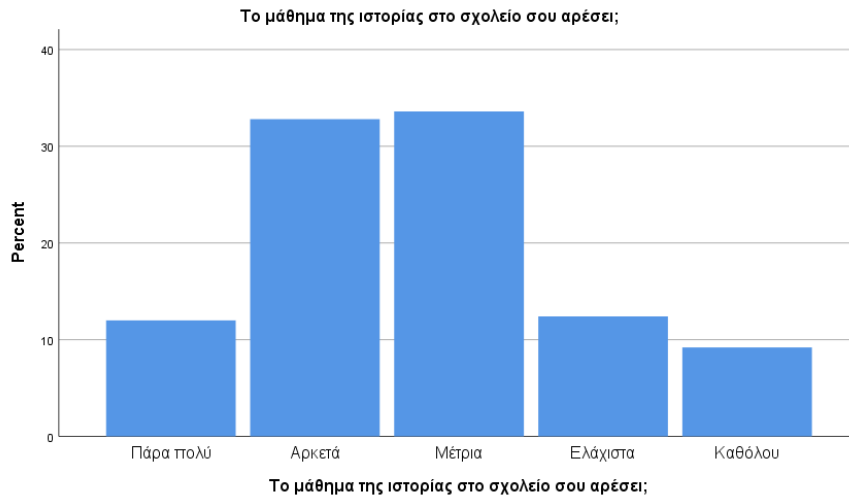
Statistics

Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει;

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	30	12,0	12,0	12,0
	Αρκετά	82	32,8	32,8	44,8
	Μέτρια	84	33,6	33,6	78,4
	Ελάχιστα	31	12,4	12,4	90,8
	Καθόλου	23	9,2	9,2	100,0
	Total		250	100,0	100,0

A1_1

Statistics

A1_1

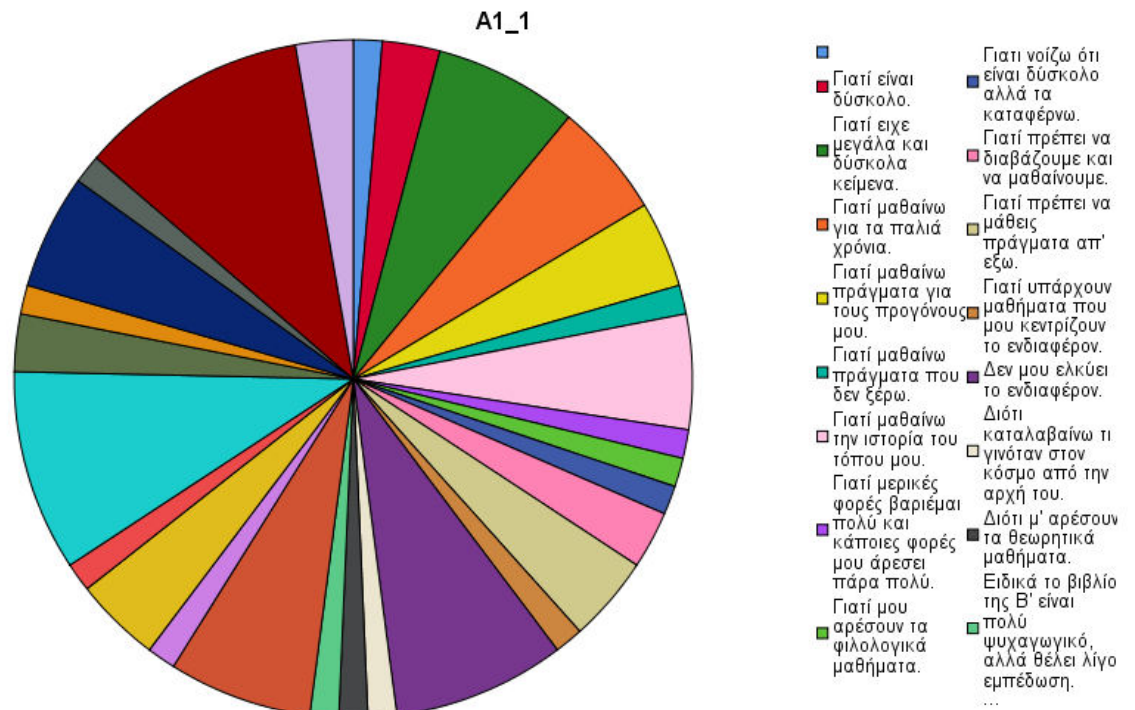
N	Valid	73
	Missing	0

A1_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	1	1,4	1,4	1,4
Γιατί είναι δύσκολο.	2	2,7	2,7	4,1
Γιατί είχε μεγάλα και δύσκολα κείμενα.	5	6,8	6,8	11,0
Γιατί μαθαίνω για τα παλιά χρόνια.	4	5,5	5,5	16,4
Γιατί μαθαίνω πράγματα για τους προγόνους μου.	3	4,1	4,1	20,5
Γιατί μαθαίνω πράγματα που δεν ξέρω.	1	1,4	1,4	21,9
Γιατί μαθαίνω την ιστορία του τόπου μου.	4	5,5	5,5	27,4

Γιατί μερικές φορές1 βαριέμαι πολύ και κάποιες φορές μου αρέσει πάρα πολύ.	1,4	1,4	28,8
Γιατί μου αρέσουν τα1 φιλολογικά μαθήματα.	1,4	1,4	30,1
Γιατί νομίζω ότι είναι1 δύσκολο αλλά τα καταφέρνω.	1,4	1,4	31,5
Γιατί πρέπει να διαβάζουμε2 και να μαθαίνουμε.	2,7	2,7	34,2
Γιατί πρέπει να μάθεις3 πράγματα απ' έξω.	4,1	4,1	38,4
Γιατί υπάρχουν μαθήματα1 που μου κεντρίζουν το ενδιαφέρον.	1,4	1,4	39,7
Δεν μου ελκύει το6 ενδιαφέρον.	8,2	8,2	47,9
Διότι καταλαβαίνω τι1 γινόταν στον κόσμο από την αρχή του.	1,4	1,4	49,3
Διότι μ' αρέσουν τα1 θεωρητικά μαθήματα.	1,4	1,4	50,7
Ειδικά το βιβλίο της Β' είναι1 πολύ ψυχαγωγικό, αλλά θέλει λίγο εμπέδωση.	1,4	1,4	52,1
Είναι αρκετά ενδιαφέρον. 5	6,8	6,8	58,9
Είναι ενδιαφέρον να1 μαθαίνεις για αρχαία χρόνια.	1,4	1,4	60,3
Έχει πολλές ημερομηνίες,3 δύσκολες λέξεις και γεγονότα.	4,1	4,1	64,4
Λέω ελάχιστα γιατί ότι δεν1 ξέρουμε δεν μας αρέσει όπως θα μας άρεσε μια τέχνη που κάνουμε καλά.	1,4	1,4	65,8

Μαθαίνω πράγματα για το7 παρελθόν.		9,6	9,6	75,3
Μαθαίνω την ιστορία του2 τόπου μου και την παγκόσμια.		2,7	2,7	78,1
Μιλάει για τον αρχαίο1 πολιτισμό.		1,4	1,4	79,5
Μου αρέσει η ιστορία4 γενικά.		5,5	5,5	84,9
Μου αρέσει, επειδή είναι1 πολύ ωραίο κι ενδιαφέρον να μαθαίνεις τις σκέψεις, τις εξελίξεις, τους πολιτισμούς της Μεσαιωνικής Ιστορίας.		1,4	1,4	86,3
Το βρίσκω βαρετό.	8	11,0	11,0	97,3
Το βρίσκω δύσκολο στην2 απομνημόνευση.		2,7	2,7	100,0
Total	73	100,0	100,0	

A.2 Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα εύκολο;

Στο ερώτημα αυτοί απαντήσεις κινούνται προς την θετική κατεύθυνση. Οι αρνητική προδιάθεση προς το μάθημα αιτιολογείται με απαντήσεις που σχετίζονται με την δυσκολία του μαθήματος και το πλήθος των πληροφοριών. Στις απαντήσεις αυτές γίνεται και μια πρώτη αναφορά στην επαναληπτικότητα της ιστορίας (προϊστορία, αρχαιότητα, βυζαντινή, νεότερη και σύγχρονη) για ακόμη μια φορά στο γυμνάσιο.

Statistics

Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα εύκολο;

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα εύκολο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	61	24,4	24,4	24,4
Πάρα πολύ	11	4,4	4,4	28,8
Αρκετά	61	24,4	24,4	53,2
Μέτρια	80	32,0	32,0	85,2
Ελάχιστα	21	8,4	8,4	93,6
Καθόλου	16	6,4	6,4	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A2_1

Statistics

A2_1

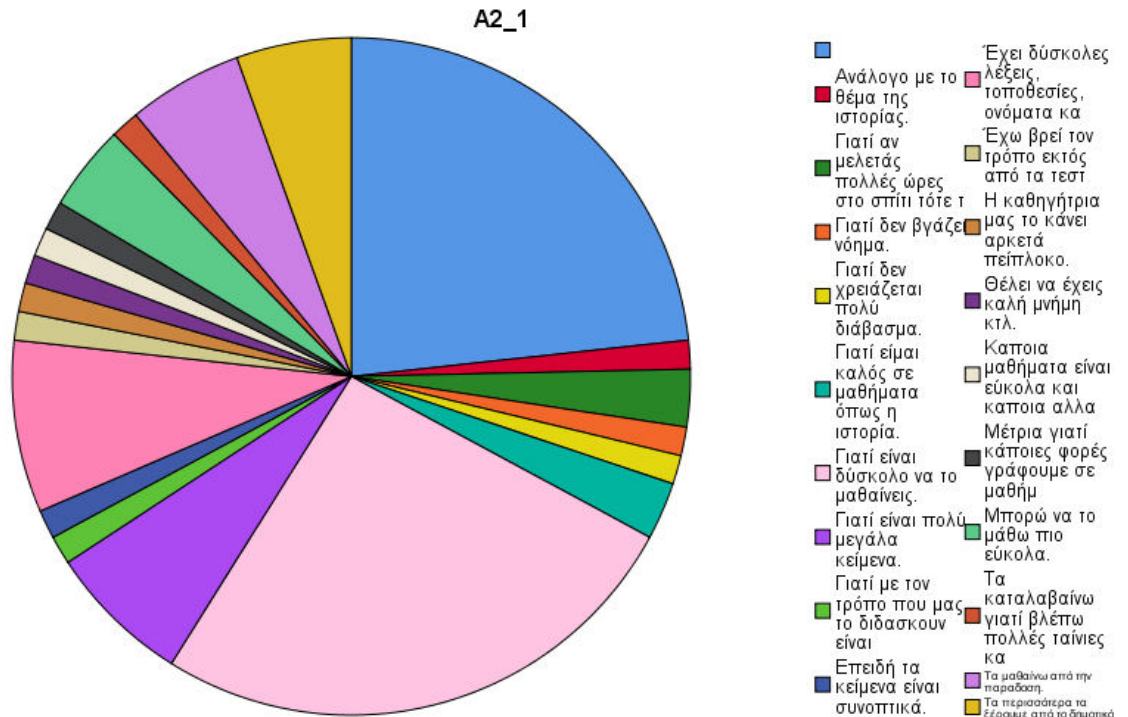
N	Valid	73
	Missing	0

A2_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	17	23,3	23,3	23,3
Ανάλογο με το θέμα της1 ιστορίας.		1,4	1,4	24,7
Γιατί αν μελετάς πολλές2 ώρες στο σπίτι τότε το θεωρείς εύκολο.		2,7	2,7	27,4
Γιατί δεν βγάζει νόημα.	1	1,4	1,4	28,8
Γιατί δεν χρειάζεται πολύ1 διάβασμα.		1,4	1,4	30,1
Γιατί είμαι καλός σε2 μαθήματα όπως η ιστορία.		2,7	2,7	32,9
Γιατί είναι δύσκολο να το19 μαθαίνεις.		26,0	26,0	58,9
Γιατί είναι πολύ μεγάλα5 κείμενα.		6,8	6,8	65,8
Γιατί με τον τρόπο που μας1 το διδάσκουν είναι		1,4	1,4	67,1
Επειδή τα κείμενα είναι1 συνοπτικά.		1,4	1,4	68,5
Έχει δύσκολες λέξεις,6 τοποθεσίες, ονόματα και ημερομηνίες.		8,2	8,2	76,7

Έχω βρει τον τρόπο εκτός1 από τα τεστ	1,4	1,4	78,1
Η καθηγήτρια μας το κάνει1 αρκετά περίπλοκο.	1,4	1,4	79,5
Θέλει να έχεις καλή μνήμη1 κτλ.	1,4	1,4	80,8
Κάποια μαθήματα είναι1 εύκολα και κάποια αλλά όχι	1,4	1,4	82,2
Μέτρια γιατί κάποιες φορές1 γράφουμε σε μαθήματα που δεν έχουμε κάνει.	1,4	1,4	83,6
Μπορώ να το μάθω πιο3 εύκολα.	4,1	4,1	87,7
Τα καταλαβαίνω γιατί1 βλέπω πολλές ταινίες και διαβάζω πολλά ενδιαφέροντα πράγματα.	1,4	1,4	89,0
Τα μαθαίνω από την4 παράδοση.	5,5	5,5	94,5
Τα περισσότερα τα ξέρουμε4 από το δημοτικό.	5,5	5,5	100,0
Total	73	100,0	100,0

A.3 Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα ενδιαφέρον;

Το ερώτημα αυτό μας έδειξε πως το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών βρίσκει ενδιαφέρον το μάθημα της ιστορίας. Οι αιτιολογήσεις σχετίζονται με το ενδιαφέρον των μαθητών να μάθουν για την ζωή των ανθρώπων στο παρελθόν, τους αρέσει ο τρόπος διδασκαλίας και μαθαίνουν για την αρχαία Ελλάδα. Παρατηρούμε πως σε αντίθεση με το Δημοτικό οι μαθητές πλέον αρχίζουν να ενδιαφέρονται και για άλλους πολιτισμούς και ιδιαίτερα της αρχαιότητας. Εικάζεται πως το παραπάνω γεγονός σχετίζεται με το περιεχόμενο της Ιστορίας της Α' Γυμνασίου και της αναφοράς της σε άλλους πολιτισμούς περνάν του αρχαίου ελληνικού.

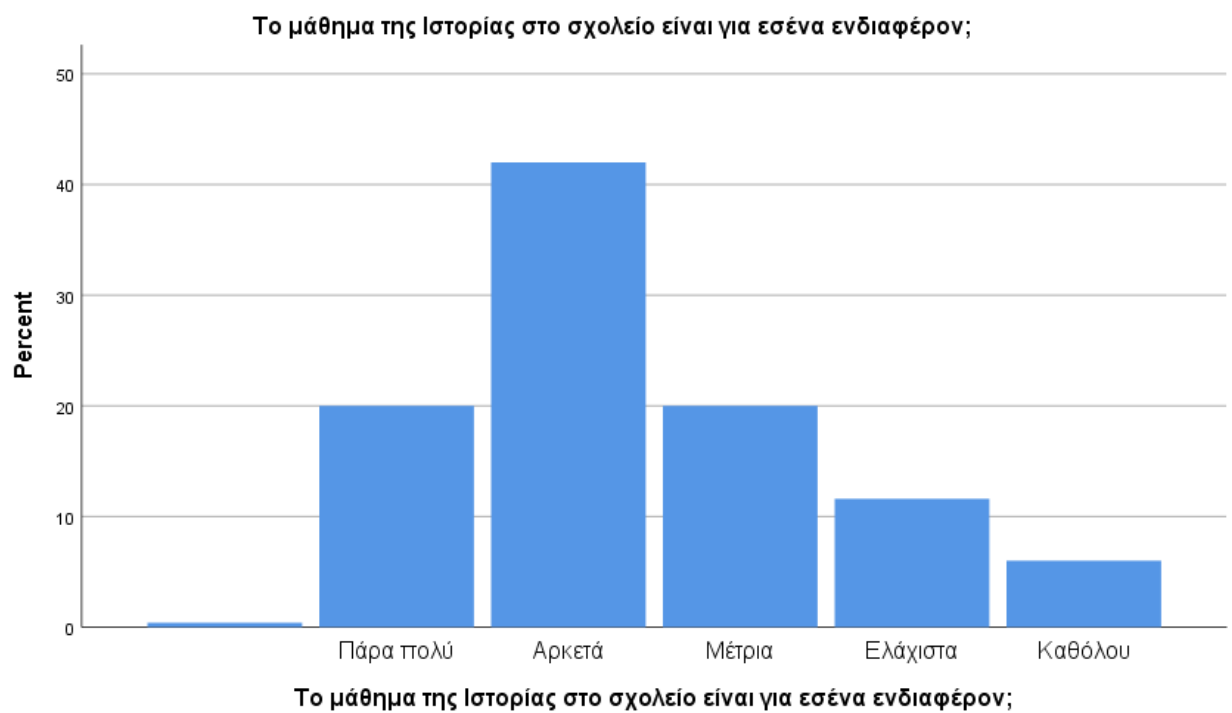
Statistics

Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα ενδιαφέρον;

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για εσένα ενδιαφέρον;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	1	,4	,4	,4
Πάρα πολύ	50	20,0	20,0	20,4
Αρκετά	105	42,0	42,0	62,4
Μέτρια	50	20,0	20,0	82,4
Ελάχιστα	29	11,6	11,6	94,0
Καθόλου	15	6,0	6,0	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A3_1

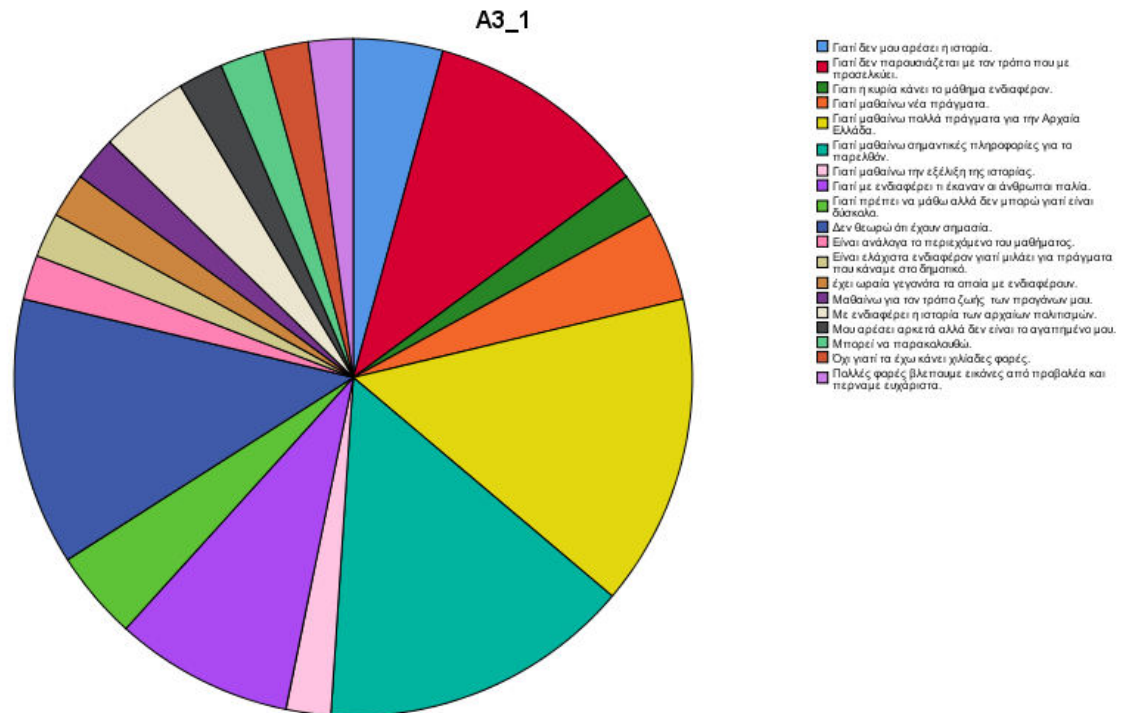
Statistics

A3_1

N	Valid	47
	Missing	0

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Γιατί δεν μου αρέσει η2 ιστορία.	4,3	4,3	4,3
	Γιατί δεν παρουσιάζεται με5 τον τρόπο που με προσελκύει.	10,6	10,6	14,9
	Γιατί η κυρία κάνει το1 μάθημα ενδιαφέρον.	2,1	2,1	17,0
	Γιατί μαθαίνω νέα2 πράγματα.	4,3	4,3	21,3
	Γιατί μαθαίνω πολλά7 πράγματα για την Αρχαία Ελλάδα.	14,9	14,9	36,2
	Γιατί μαθαίνω σημαντικές7 πληροφορίες για το παρελθόν.	14,9	14,9	51,1
	Γιατί μαθαίνω την εξέλιξη1 της ιστορίας.	2,1	2,1	53,2
	Γιατί με ενδιαφέρει τι4 έκαναν οι άνθρωποι παλιά.	8,5	8,5	61,7
	Γιατί πρέπει να μάθω αλλά2 δεν μπορώ γιατί είναι δύσκολο.	4,3	4,3	66,0
	Δεν θεωρώ ότι έχουν6 σημασία.	12,8	12,8	78,7
	Είναι ανάλογα το1 περιεχόμενο του μαθήματος.	2,1	2,1	80,9
	Είναι ελάχιστα ενδιαφέρον1 γιατί μιλάει για πράγματα που κάναμε στο δημοτικό.	2,1	2,1	83,0
	έχει ωραία γεγονότα τα1 οποία με ενδιαφέρουν.	2,1	2,1	85,1
	Μαθαίνω για τον τρόπο1 ζωής των προγόνων μου.	2,1	2,1	87,2

Με ενδιαφέρει η ιστορία των αρχαίων πολιτισμών.	2	4,3	4,3	91,5
Μου αρέσει αρκετά αλλά δεν είναι το αγαπημένο μου.	1	2,1	2,1	93,6
Μπορεί να παρακολουθώ.	1	2,1	2,1	95,7
Όχι γιατί τα έχω κάνει χιλιάδες φορές.	1	2,1	2,1	97,9
Πολλές φορές βλέπουμε εικόνες από προβολέα και περνάμε ευχάριστα.	1	2,1	2,1	100,0
Total	47	100,0	100,0	

A.4 Το μάθημα της Ιστορίας είναι για εσένα βαρετό;

Και οι μαθητές του γυμνασίου απάντησαν αντίθετα με το προηγούμενο ερώτημα φανερώνοντας την προσοχή που έδειξαν για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου με τις περισσότερες απαντήσεις να έχουν αρνητικό πρόσημο. Οι αιτιολογήσεις σχετίζονταν και εδώ κατά κύριο λόγο με την αντιπάθεια προς το μάθημα καθώς και την δυσκολία των μαθητών να το θεωρήσουν ενδιαφέρον με αιτιολογίες όπως «Γιατί λέμε όλο τα ίδια.» ή

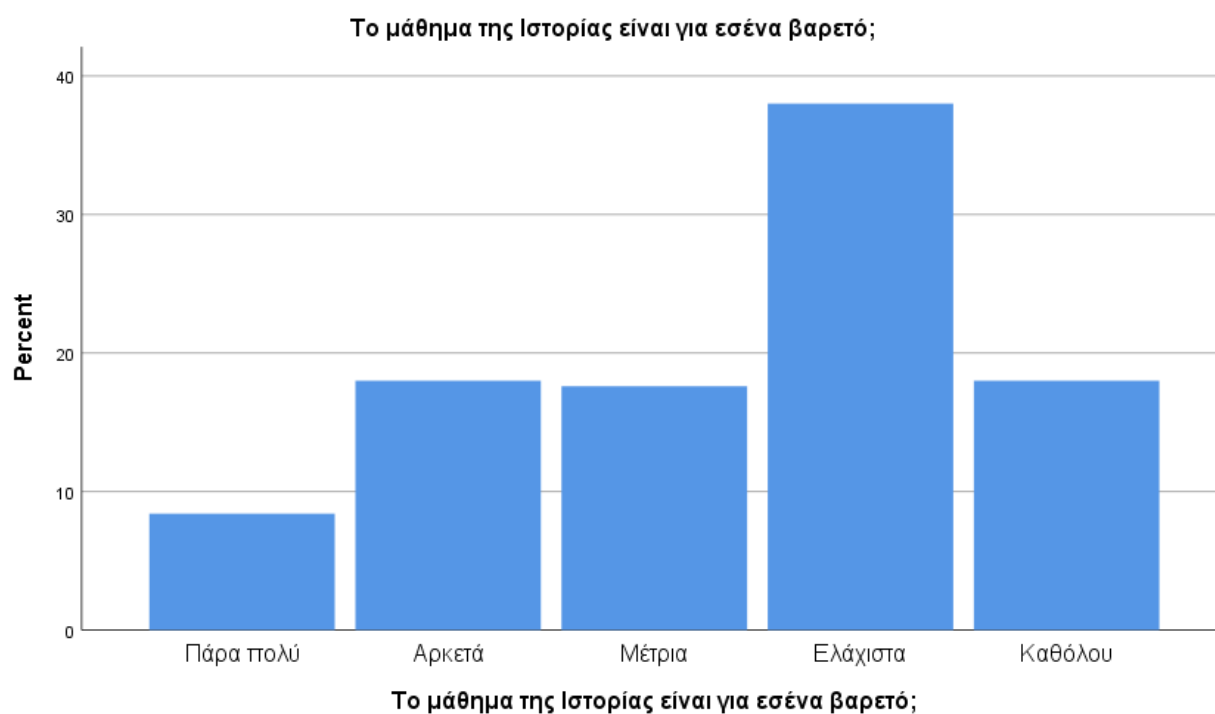
«Γιατί έχει τόσα πράγματα να μάθεις και βαριέσαι.» και λόγω των μεγάλων κειμένων και του μεγάλου αριθμού πληροφοριών που καλούνταν να απομνημονεύσουν.

Statistics

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της Ιστορίας είναι για εσένα βαρετό;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	21	8,4	8,4	8,4
	Αρκετά	45	18,0	18,0	26,4
	Μέτρια	44	17,6	17,6	44,0
	Ελάχιστα	95	38,0	38,0	82,0
	Καθόλου	45	18,0	18,0	100,0
	Total		250	100,0	100,0

A4_1

Statistics

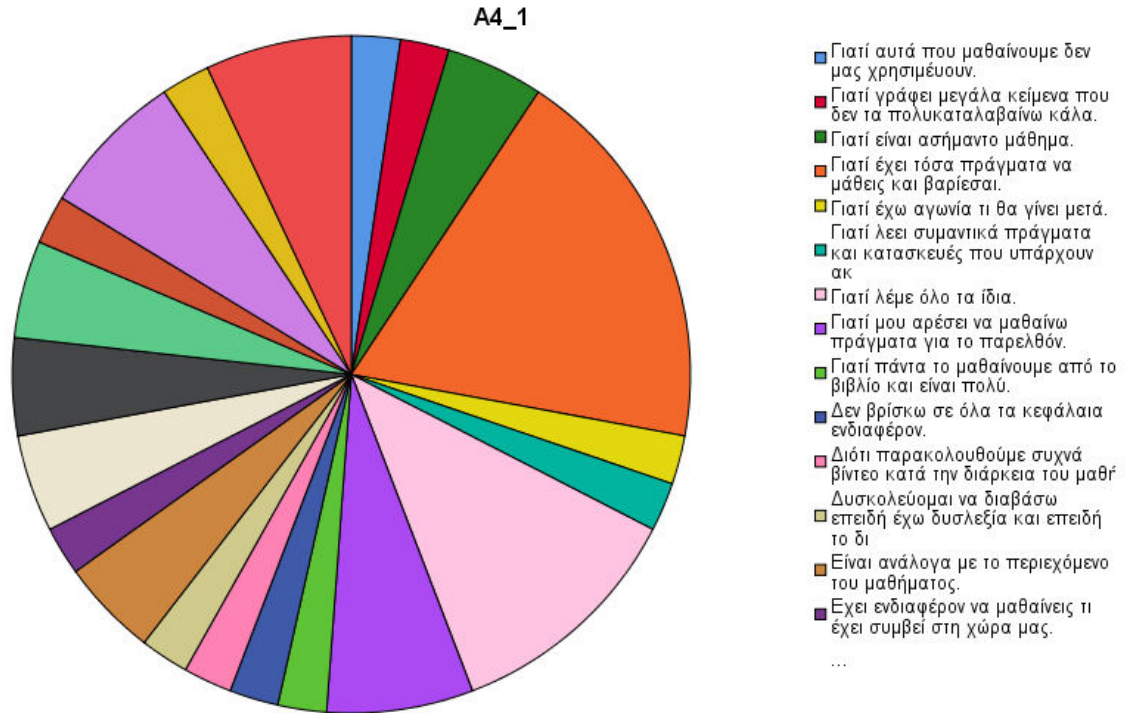
A4_1

N	Valid	43
	Missing	0

A4_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Γιατί αυτά που μαθαίνουμε1 δεν μας χρησιμεύουν.	2,3	2,3	2,3
	Γιατί γράφει μεγάλα κείμενα1 που δεν τα πολυκαταλαβαίνω καλά.	2,3	2,3	4,7
	Γιατί είναι ασήμαντο2 μάθημα.	4,7	4,7	9,3
	Γιατί έχει τόσα πράγματα να8 μάθεις και βαριέσαι.	18,6	18,6	27,9
	Γιατί έχω αγωνία τι θα γίνει1 μετά.	2,3	2,3	30,2
	Γιατί λέει σημαντικά1 πράγματα και κατασκευές που υπάρχουν ακόμα	2,3	2,3	32,6
	Γιατί λέμε όλο τα ίδια. 5	11,6	11,6	44,2
	Γιατί μου αρέσει να μαθαίνω3 πράγματα για το παρελθόν.	7,0	7,0	51,2
	Γιατί πάντα το μαθαίνουμε1 από το βιβλίο και είναι πολύ.	2,3	2,3	53,5
	Δεν βρίσκω σε όλα τα1 κεφάλαια ενδιαφέρον.	2,3	2,3	55,8
	Διότι παρακολουθούμε1 συχνά βίντεο κατά την διάρκεια του μαθήματος.	2,3	2,3	58,1

Δυσκολεύομαι να διαβάσω1 επειδή έχω δυσλεξία και επειδή τ δι	2,3	2,3	60,5
Είναι ανάλογα με το2 περιεχόμενο του μαθήματος.	4,7	4,7	65,1
Έχει ενδιαφέρον να1 μαθαίνεις τι έχει συμβεί στη χώρα μας.	2,3	2,3	67,4
Έχουμε μια πολύ αστεία2 κυρία και μας τραβάει την προσοχή.	4,7	4,7	72,1
Καθόλου επειδή κάνουμε2 δραστηριότητες.	4,7	4,7	76,7
Κάποιες φορές είναι2 ενδιαφέρον και κάποιες όχι.	4,7	4,7	81,4
Μαθαίνω συνεχώς1 πράγματα που δεν γνωρίζω.	2,3	2,3	83,7
Μερικές φορές η3 καθηγήτρια μιλάει πολύ.	7,0	7,0	90,7
Μου αρέσει να ακούω και1 μαθαίνω.	2,3	2,3	93,0
Ποτέ δεν μου φάνηκε3 βαρετή η ιστορία.	7,0	7,0	100,0
Total	43	100,0	100,0

A.5 Το μάθημα της Ιστορίας για εσένα δύσκολο;

Εδώ οι μαθητές απάντησαν πως το μάθημα της ιστορίας δεν τους φαίνεται ιδιαίτερα δύσκολο. Οι περισσότερες αιτιολογήσεις εδώ έχουν να κάνουν με την περιγραφή των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στον μεγαλύτερο τους αριθμό. Έτσι οι απαντήσεις διαμορφώθηκαν γύρω από την δυσκολία του μαθήματος, των πολλών πληροφοριών και στον τρόπο διδασκαλίας των εκπαιδευτικών. Αντίθετα, η απαντήσεις που δόθηκαν σχετίζονται με την ευκολία του μαθήματος όπως, και ότι το μάθημα το εξηγούν στο σχολείο.

Statistics

N	Valid	250
	Missing	0

Το μάθημα της Ιστορίας για εσένα δύσκολο;

Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
-----------	---------	----------------	------------------

Valid	Πάρα πολύ	12	4,8	4,8	4,8
	Αρκετά	48	19,2	19,2	24,0
	Μέτρια	81	32,4	32,4	56,4
	Ελάχιστα	79	31,6	31,6	88,0
	Καθόλου	30	12,0	12,0	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A5_1

Statistics

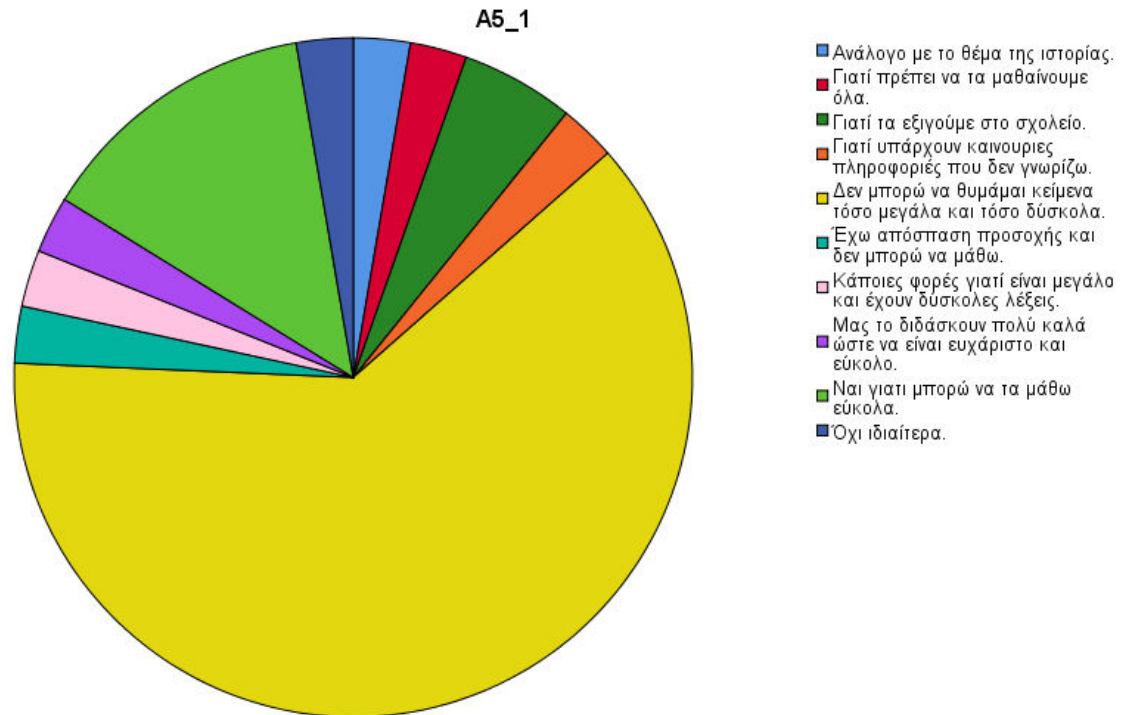
A5_1

N	Valid	37
	Missing	0

A5_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Ανάλογο με το θέμα της1 ιστορίας.	2,7	2,7	2,7

Γιατί πρέπει να τα μαθαίνουμε όλα.	1	2,7	2,7	5,4
Γιατί τα εξηγούμε στο σχολείο.	2	5,4	5,4	10,8
Γιατί υπάρχουν καινούριες πληροφορίες που δεν γνωρίζω.	1	2,7	2,7	13,5
Δεν μπορώ να θυμάμαι κείμενα τόσο μεγάλα και τόσο δύσκολα.	23	62,2	62,2	75,7
Έχω απόσπαση προσοχής και δεν μπορώ να μάθω.	1	2,7	2,7	78,4
Κάποιες φορές γιατί είναι μεγάλα και έχουν δύσκολες λέξεις.	1	2,7	2,7	81,1
Μας το διδάσκουν πολύ καλά ώστε να είναι ευχάριστο και εύκολο.	1	2,7	2,7	83,8
Ναι γιατί μπορώ να τα μάθω εύκολα.	5	13,5	13,5	97,3
Όχι ιδιαίτερα.	1	2,7	2,7	100,0
Total	37	100,0	100,0	

A.6 Πόσο καλά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

Η ερώτηση αυτή μας δείχνει την πεποίθηση των μαθητών πως τα βιβλία της ιστορίας είναι κατά βάση από πολύ καλά, έως μέτρια. Παρατηρούμε λοιπόν, πως οι μαθητές του γυμνασίου έχουν περίπου τις ίδιες πεποιθήσεις με τους μαθητές του Δημοτικού.

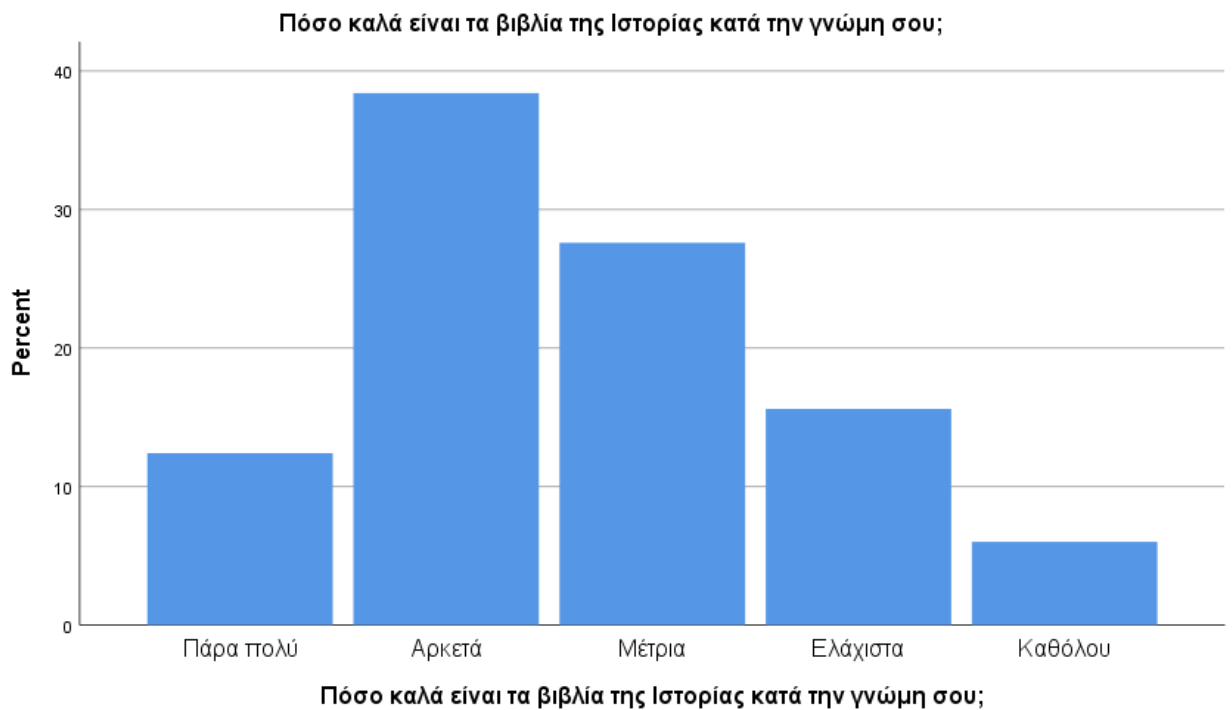
Statistics

N	Valid	250
	Missing	0

Πόσο καλά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	31	12,4	12,4	12,4
	Αρκετά	96	38,4	38,4	50,8
	Μέτρια	69	27,6	27,6	78,4
	Ελάχιστα	39	15,6	15,6	94,0
	Καθόλου	15	6,0	6,0	100,0

Total	250	100,0	100,0	
-------	-----	-------	-------	--

A.7 Πόσο βαρετά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

Οι απαντήσεις σε αυτή την ερώτηση μας παρουσιάζουν πως οι μαθητές πιστεύουν πως τα βιβλία κινούνται γύρω από το μέτριο.

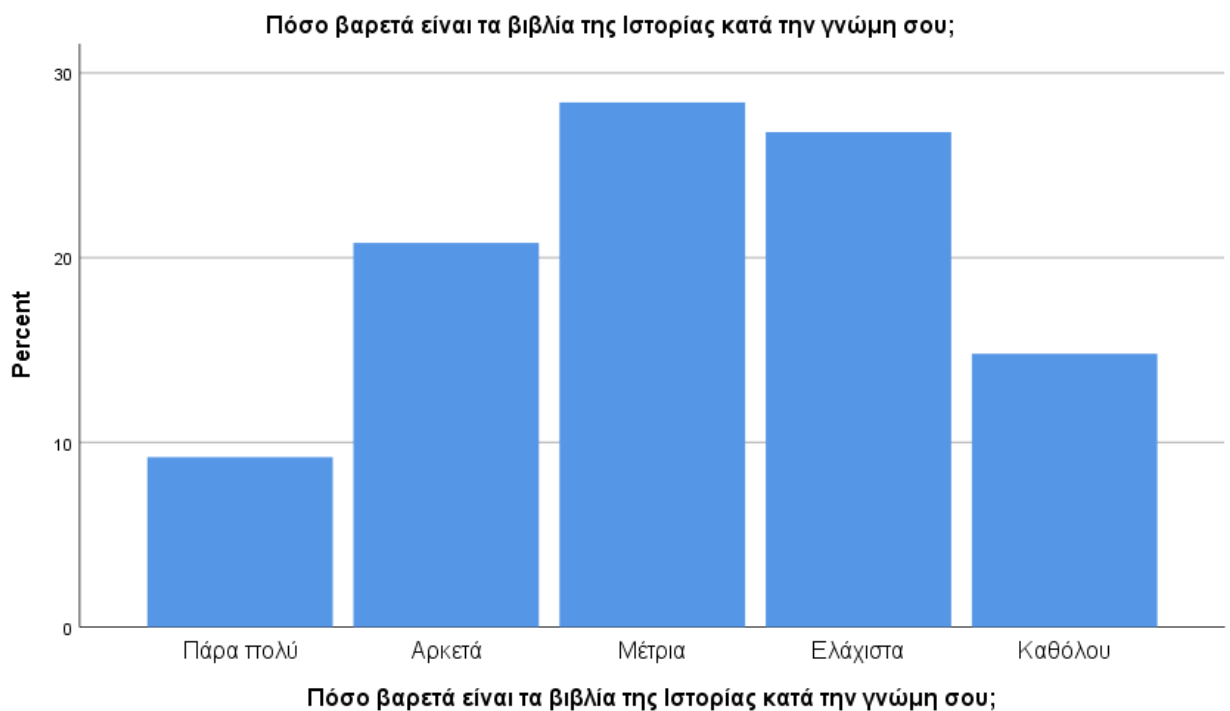
Statistics

N	Valid	250
	Missing	0

Πόσο βαρετά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά την γνώμη σου;

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Πάρα πολύ	23	9,2	9,2	9,2
	Αρκετά	52	20,8	20,8	30,0

Μέτρια	71	28,4	28,4	58,4
Ελάχιστα	67	26,8	26,8	85,2
Καθόλου	37	14,8	14,8	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A.8 Ποιο ήταν το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό;

Στην ερώτηση σχετικά με το ποιο σχολικό εγχειρίδιο άρεσε πιο πολύ στους μαθητές την μερίδα του λέοντος καταλαμβάνει και πάλι το βιβλίο της Γ' Δημοτικού λόγω κυρίως της ευκολίας του αλλά και της μορφής παραμυθιού του μυθολογικού του περιεχομένου. Στην συνέχεια ακολουθεί το βιβλίο της Στ' Δημοτικού και την εγγύτητα με το σήμερα. Αμέσως μετά βλέπουμε το βιβλίο της Ε' Δημοτικού και τέλος το βιβλίο της Δ' Δημοτικού.

Statistics

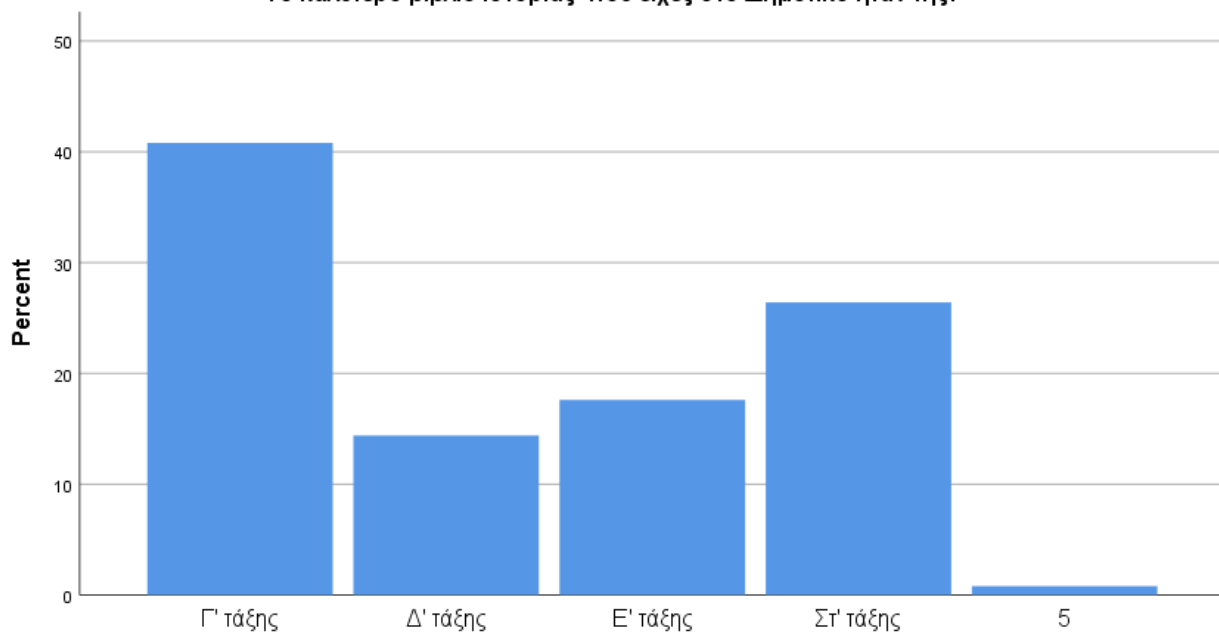
της:

N	Valid	250
	Missing	0

Το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ήταν της:

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Γ' τάξης	102	40,8	40,8	40,8
	Δ' τάξης	36	14,4	14,4	55,2
	Ε' τάξης	44	17,6	17,6	72,8
	Στ' τάξης	66	26,4	26,4	99,2
	5	2	,8	,8	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ήταν της:

Το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ήταν της:

A8_1

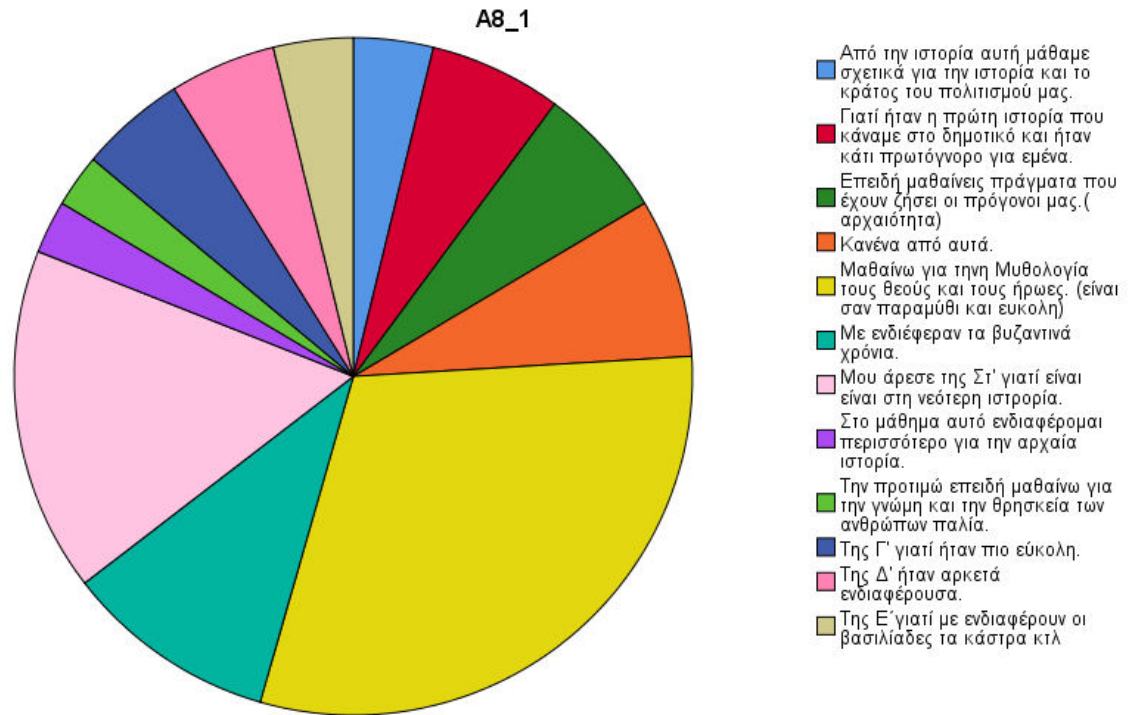
Statistics

A8_1

N	Valid	79
	Missing	0

A8_1

	Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Από την ιστορία αυτή μάθαμε σχετικά για την ιστορία και το κράτος του πολιτισμού μας.	3,8	3,8	3,8
	Γιατί ήταν η πρώτη ιστορία που κάναμε στο δημοτικό και ήταν κάτι πρωτόγνωρο για εμένα.	6,3	6,3	10,1
	Επειδή μαθαίνεις πράγματα που έχουν ζήσει οι πρόγονοι μας.(αρχαιότητα)	6,3	6,3	16,5
	Κανένα από αυτά.	6	7,6	24,1
	Μαθαίνω για την Μυθολογία τους θεούς και τους ήρωες. (είναι σαν παραμύθι και ευκολη)	24	30,4	54,4
	Με ενδιέφεραν τα βυζαντινά χρόνια.	8	10,1	64,6
	Μου άρεσε της Στ' γιατί είναι στη νεότερη ιστορία.	13	16,5	81,0
	Στο μάθημα αυτό ενδιαφέρομαι περισσότερο για την αρχαία ιστορία.	2	2,5	83,5
	Την προτιμώ επειδή μαθαίνω για την γνώμη και την θρησκεία των ανθρώπων παλιά.	2	2,5	86,1
	Της Γ' γιατί ήταν πιο εύκολη.	4	5,1	91,1
	Της Δ' ήταν αρκετά ενδιαφέρουσα.	4	5,1	96,2
	Της Ε' γιατί με ενδιαφέρουν οι βασιλιάδες τα κάστρα κτλ	3	3,8	100,0
	Total	79	100,0	100,0

A.9 Η ιστορία για εσένα είναι;

Η ερώτηση αυτή μας έδειξε πως η ιστορία για το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών σχετίζει την ιστορία και την ζωή των προγόνων τους. Σε ένα σεβαστό ποσοστό μας έδειξε πως την σχετίζουν γενικά με την γνώση των πράξεων των ανθρώπων και των γεγονότων γενικά στο παρελθόν καθώς και με την επαναληπτικότητα της ιστορίας. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η άξια που δίνουν οι μαθητές από την Μακεδονία στην ιστορία ως όργανο για την απόδειξη της Ελληνικότητας της και την ταυτότητα αυτών ως Έλληνες Μακεδόνες.

Statistics

A.9 Η ιστορία για εσένα είναι

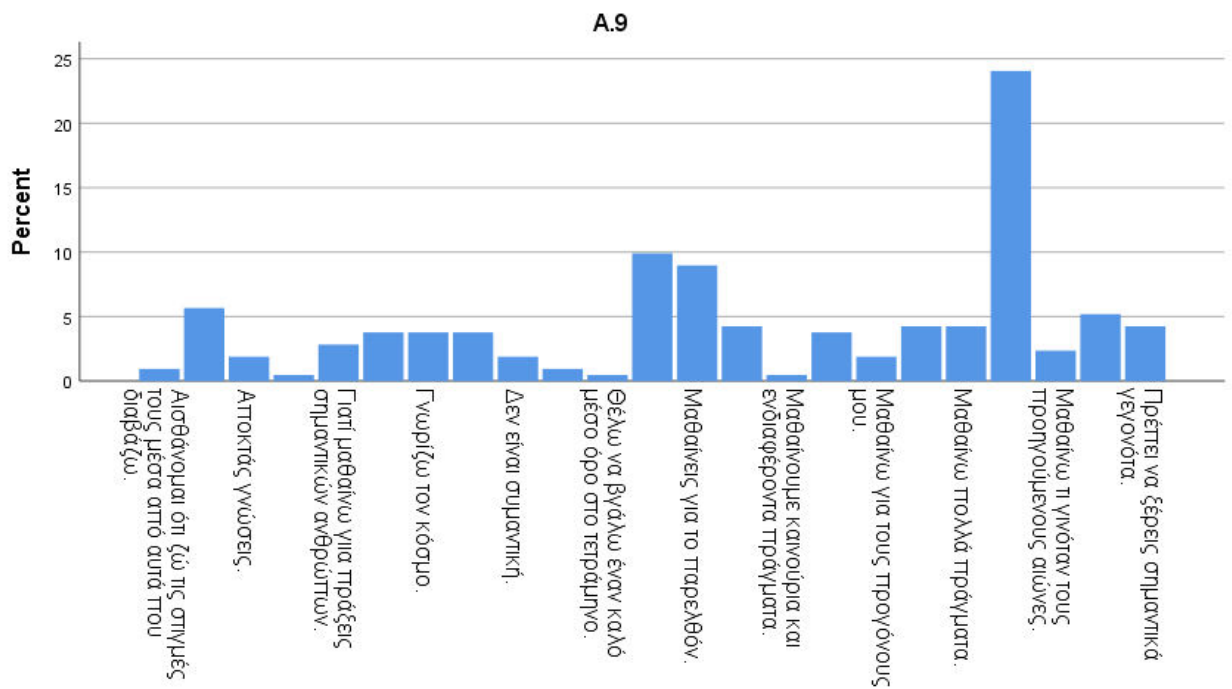
N	Valid	212
	Missing	0

A.9

Valid	Η ιστορία για εσένα είναι	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
	Αισθάνομαι ότι ζω τις στιγμές τους μέσα από αυτά που διαβάζω.	2	,9	,9	,9
	Άμα κάποιος δεν ξέρει την ιστορία του είναι υποχρεωμένος να την ξαναζήσει.	12	5,7	5,7	6,6
	Αποκτάς γνώσεις.	4	1,9	1,9	8,5
	Γιατί έχει ενδιαφέρον.	1	,5	,5	9,0
	Γιατί μαθαίνω για πράξεις σημαντικών ανθρώπων.	6	2,8	2,8	11,8
	Γνωρίζουμε κάποια πράγματα που είναι για εμάς χρήσιμα.	8	3,8	3,8	15,6
	Γνωρίζω τον κόσμο.	8	3,8	3,8	19,3
	Δεν είναι σημαντική.	8	3,8	3,8	23,1
	Δεν είναι σημαντική.	4	1,9	1,9	25,0
	Θα μπορώ στο μέλλον να γνωρίζω την ιστορία του τόπου μου για όποτε με ρωτήσει κάποιος γιατί ονομάζομαι Μακεδόνας να ξέρω να απαντήσω.	2	,9	,9	25,9
	Θέλω να βγάλω έναν καλό μέσο όρο στο τετράμηνο.	1	,5	,5	26,4
	Μαθαίνεις για τα ιστορικά γεγονότα και τον τρόπο ζωής των ανθρώπων εκείνη την εποχή.	21	9,9	9,9	36,3
	Μαθαίνεις για το παρελθόν.	19	9,0	9,0	45,3
	Μαθαίνουμε για τα παλιά χρόνια.	9	4,2	4,2	49,5

Μαθαίνουμε καινούρια και ενδιαφέροντα πράγματα.	1	,5	,5	50,0
Μαθαίνω για την ιστορία της χώρας μου και άλλων πολιτισμών.	8	3,8	3,8	53,8
Μαθαίνω για τους προγόνους μου.	4	1,9	1,9	55,7
Μαθαίνω διάφορα παλιά γεγονότα, ιστορίες και ιδεολογίες.	9	4,2	4,2	59,9
Μαθαίνω πολλά πράγματα.	9	4,2	4,2	64,2
Μαθαίνω την ιστορία του τόπου μου.	51	24,1	24,1	88,2
Μαθαίνω τι γινόταν προηγούμενους αιώνες.	5	2,4	2,4	90,6
Μου μαθαίνει για τους προγόνους μας.	11	5,2	5,2	95,8
Πρέπει να ξέρεις σημαντικά γεγονότα.	9	4,2	4,2	100,0
Total	212	100,0	100,0	

A.9

A.10 Επιλέξτε έως 2 από τις παρακάτω προτάσεις.

Στο ερώτημα αυτό οι μαθητές δικαιούνταν να επιλέξουν έως δύο από τις παρακάτω προτάσεις πράγμα που δεν συνέβη σε όλα τα ερωτηματολόγια. Οι απαντήσεις που συγκέντρωσαν την μεγαλύτερη επιλεξιμότητα ήταν οι εξής:

- Μέσα από την ιστορία μπορείς να καταλάβεις πως ζούσαν και τι έκαναν παλιά οι άνθρωποι.
- Μέσα από την ιστορία μπορείς να γνωρίσεις τι συνέβη στον τόπο σου παλιότερα.

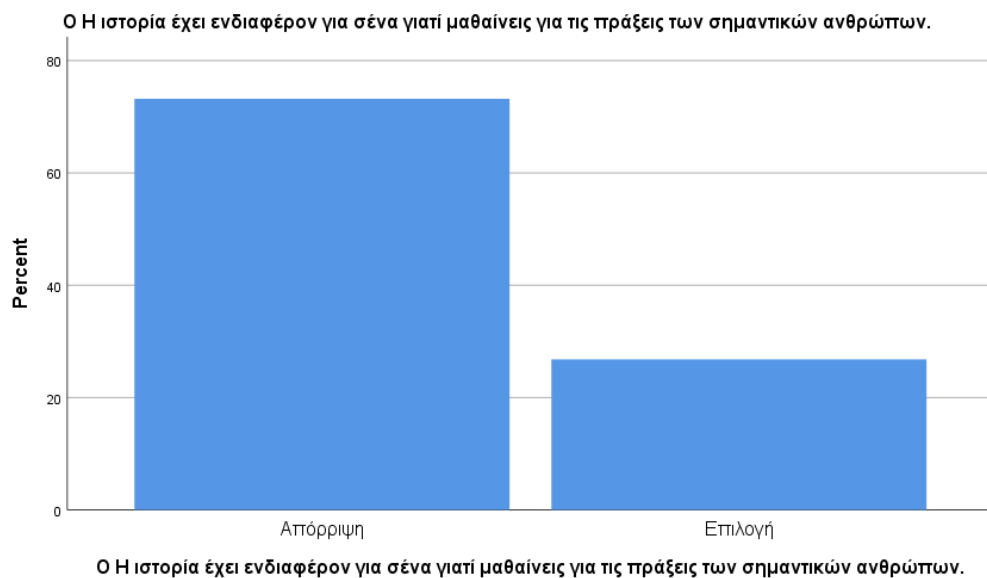
Frequencies

Statistics

		Ο Η ιστορία έχει ενδιαφέρον για σένα γιατί μαθαίνεις τις πράξεις των σημαντικών ανθρώπων.	Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις πως ζούσαν οι άνθρωποι.	Η ιστορία θα σε βοηθήσει να μάθεις για το μέλλον να πάρεις αποφάσεις για σένα ή για το κράτος σου.	Η ιστορία σε βοηθά να ξέρεις τι έμεινε σήμερα ίδιο από τα παλιά και τι άλλαξε.		
N	Valid	250	250	250	250	250	250
	Missing	0	0	0	0	0	0

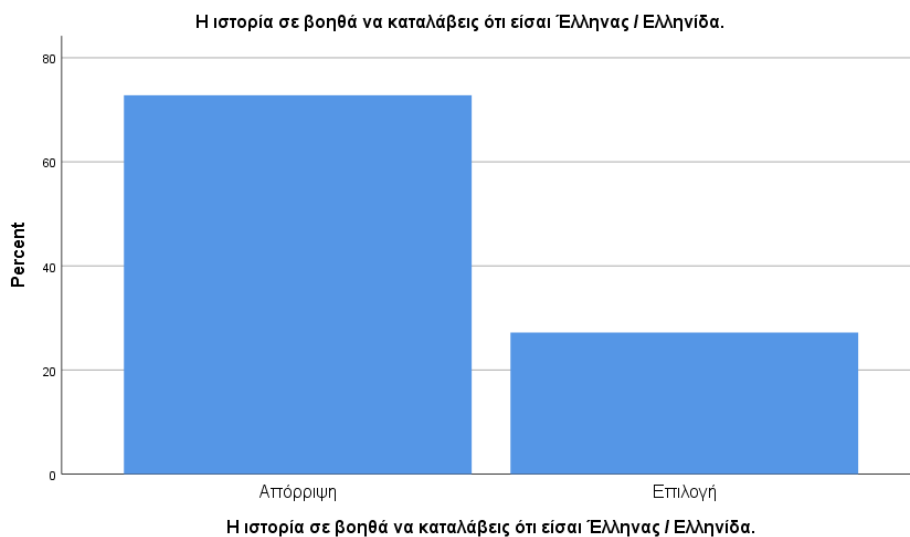
Η ιστορία έχει ενδιαφέρον για σένα γιατί μαθαίνεις για τις πράξεις των σημαντικών ανθρώπων.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	183	73,2	73,2	73,2
	Επιλογή	67	26,8	26,8	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

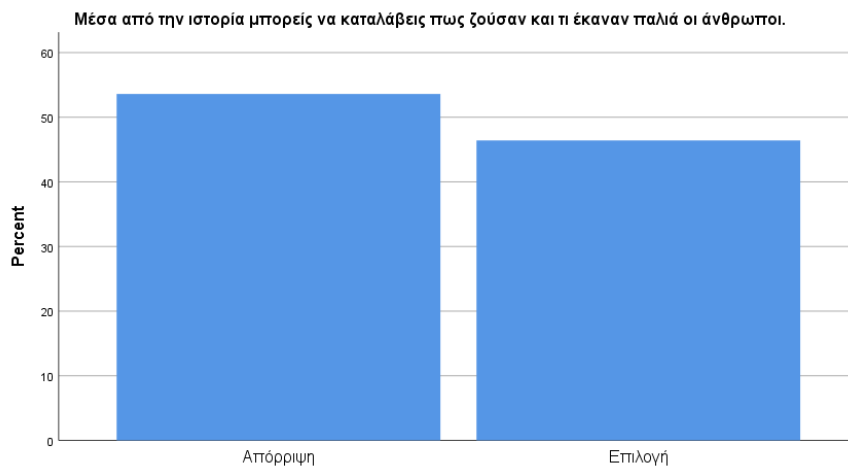
Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις ότι είσαι Έλληνας / Ελληνίδα.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	182	72,8	72,8	72,8
	Επιλογή	68	27,2	27,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Μέσα από την ιστορία μπορείς να καταλάβεις πως ζούσαν και τι έκαναν παλιά οι άνθρωποι.

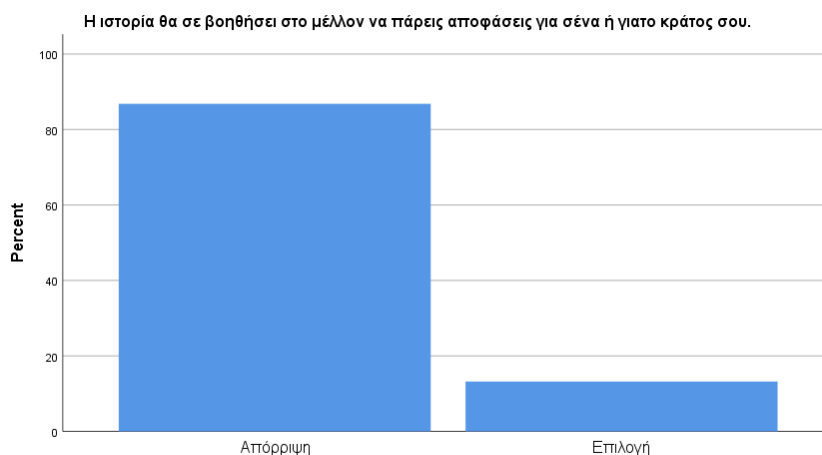
		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	134	53,6	53,6	53,6
	Επιλογή	116	46,4	46,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Μέσα από την ιστορία μπορείς να καταλάβεις πως ζούσαν και τι έκαναν παλιά οι άνθρωποι.

Η ιστορία θα σε βοηθήσει στο μέλλον να πάρεις αποφάσεις για σένα ή για το κράτος σου.

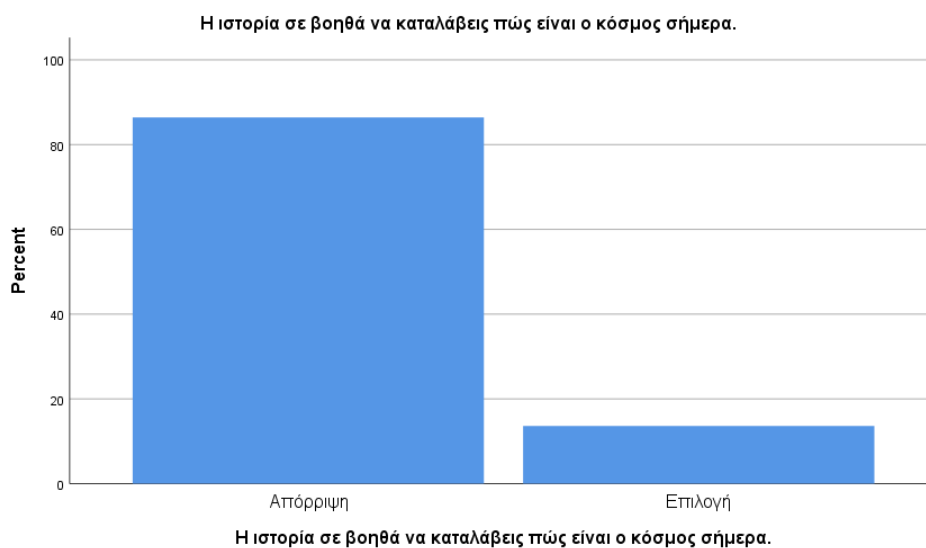
		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	217	86,8	86,8	86,8
	Επιλογή	33	13,2	13,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Η ιστορία θα σε βοηθήσει στο μέλλον να πάρεις αποφάσεις για σένα ή για το κράτος σου.

Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις πώς είναι ο κόσμος σήμερα.

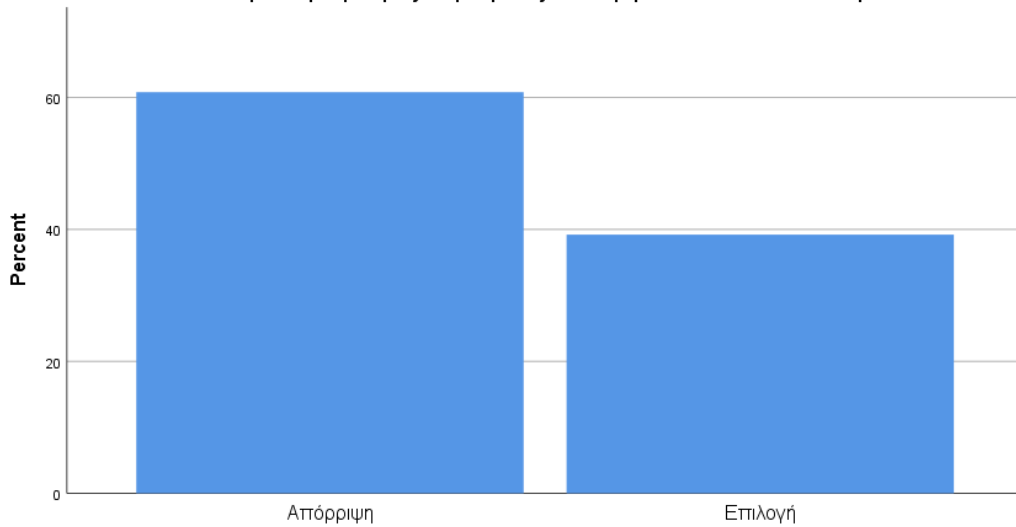
		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	216	86,4	86,4	86,4
	Επιλογή	34	13,6	13,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Μέσα από την ιστορία μπορείς να γνωρίσεις τι συνέβη στον τόπο σου παλιότερα.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	152	60,8	60,8	60,8
	Επιλογή	98	39,2	39,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Μέσα από την ιστορία μπορείς να γνωρίσεις τι συνέβη στον τόπο σου παλιότερα.

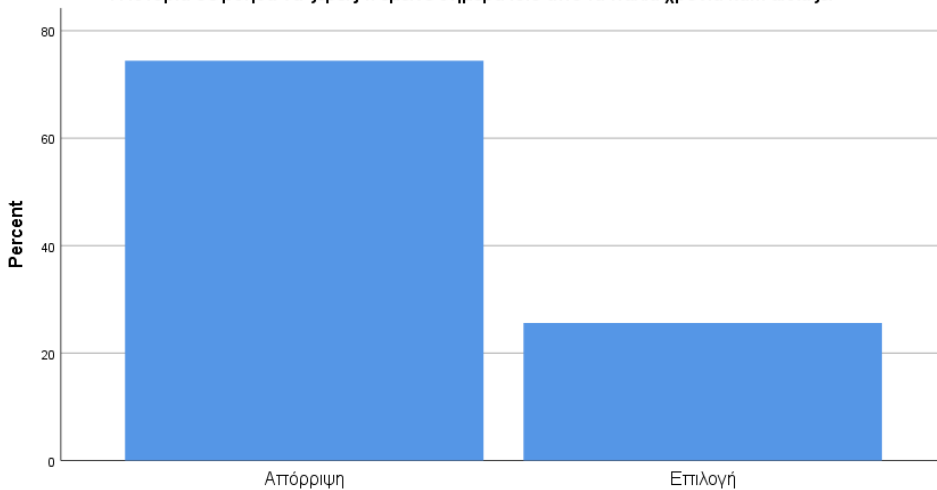

Μέσα από την ιστορία μπορείς να γνωρίσεις τι συνέβη στον τόπο σου παλιότερα.

Η ιστορία σε βοηθά να ξέρεις τι έμεινε σήμερα ίδιο από τα παλιά χρόνια και τι άλλαξε.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	186	74,4	74,4	74,4
	Επιλογή	64	25,6	25,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Η ιστορία σε βοηθά να ξέρεις τι έμεινε σήμερα ίδιο από τα παλιά χρόνια και τι άλλαξε.

Η ιστορία σε βοηθά να ξέρεις τι έμεινε σήμερα ίδιο από τα παλιά χρόνια και τι άλλαξε.

A.11 Πως σου αρέσει να μαθαίνεις ιστορία στο σχολείο;

Στην ερώτηση σχετικά με πως αρέσει στους ίδιους τους μαθητές να μαθαίνουν την ιστορία στο σχολείο οι προτάσεις με την μεγαλύτερη αποδοχή ήταν:

- Όταν ο Καθηγητής/ η Καθηγήτρια αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα.
- Όταν παρατηρείς εικόνες και λες την άποψή σου.
- Όταν παρακολουθείς με την Τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζετε.
- Όταν χρησιμοποιείς τον Η/Υ και Ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο.
- Μέσα από συζήτηση όπου λες τη γνώμη σου για τα ιστορικά γεγονότα.

Αντίθετα οι προτάσεις που δεν επιλέχθηκαν σε μεγάλο βαθμό ήταν :

- Μέσα από έρευνες που σου αναθέτει ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου.
- Μέσα από τις ασκήσεις του βιβλίου ή άλλες εργασίες που σου βάζει ο εκπαιδευτικός.
- Όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου.
- Μέσα από παιχνίδια και δραματοποίηση.
- Όταν μελετάς το βιβλίο της ιστορίας, παράγραφο — παράγραφο, και το σχολιάζεις.

Παρατηρούμε με βάση τις παραπάνω απαντήσεις μία διάθεση των μαθητών ώστε το μάθημα να απομακρυνθεί από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, αν και πάλι, όπως και στο δείγμα από το Δημοτικό, επικροτείται η αφήγηση του εκπαιδευτικού. Επίσης, στο Γυμνάσιο σε αντίθεση με το Δημοτικό οι μαθητές έχουν την διάθεση για έρευνα στο διαδίκτυο.

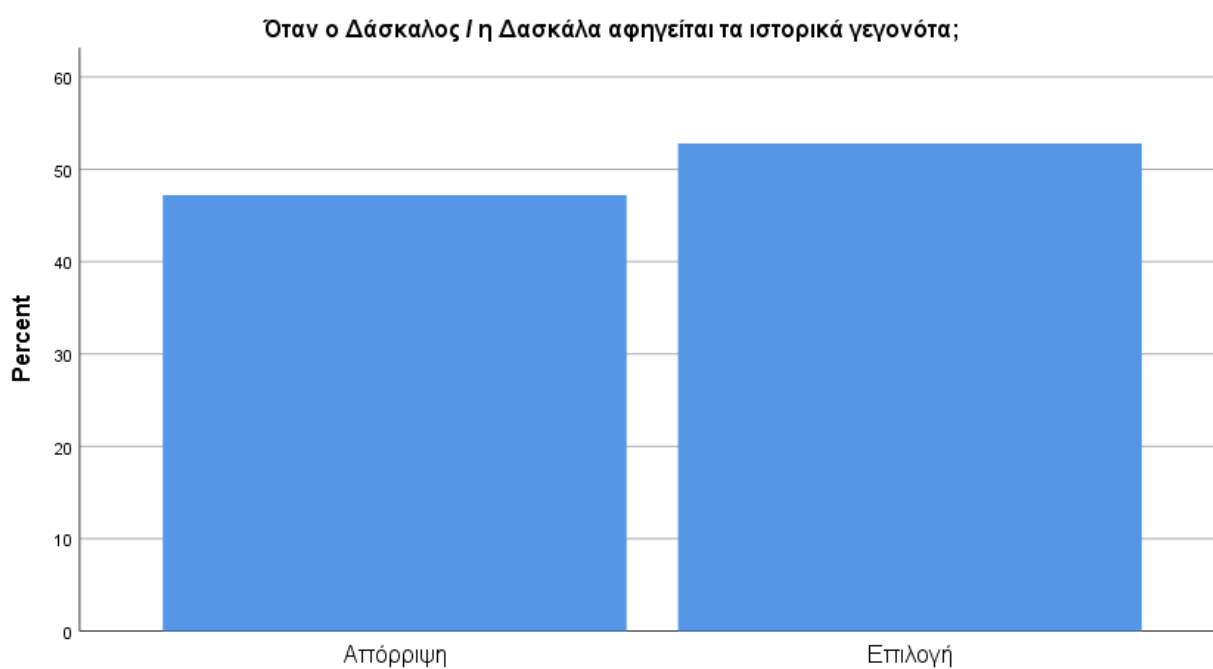
Statistics

		Όταν μελετάς το βιβλίο της ιστορίας, η Καθηγήτρια αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα;	Όταν μελετάς το βιβλίο της ιστορίας, η Καθηγήτρια αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα;	Μέσα από τις ασκήσεις του βιβλίου ή άλλες εργασίες που σου βάζει ο εκπαιδευτικός;	Όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου;	Όταν παρατηρείς εικόνες και λες την άποψή σου;	Μέσα από τη συζήτηση όπου λες ιστορικά γεγονότα;	Όταν παρακολουθείς με την Τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζεις;	Μέσα από έρευνες που σου αναθέτει ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου;	Όταν χρησιμοποιείς τον Η/Υ και Ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο;
N	Valid	250	250	250	250	250	250	250	250	250
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Όταν ο Καθηγητής / η Καθηγήτρια αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	118	47,2	47,2	47,2
	Επιλογή	132	52,8	52,8	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Όταν ο Δάσκαλος / η Δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα;

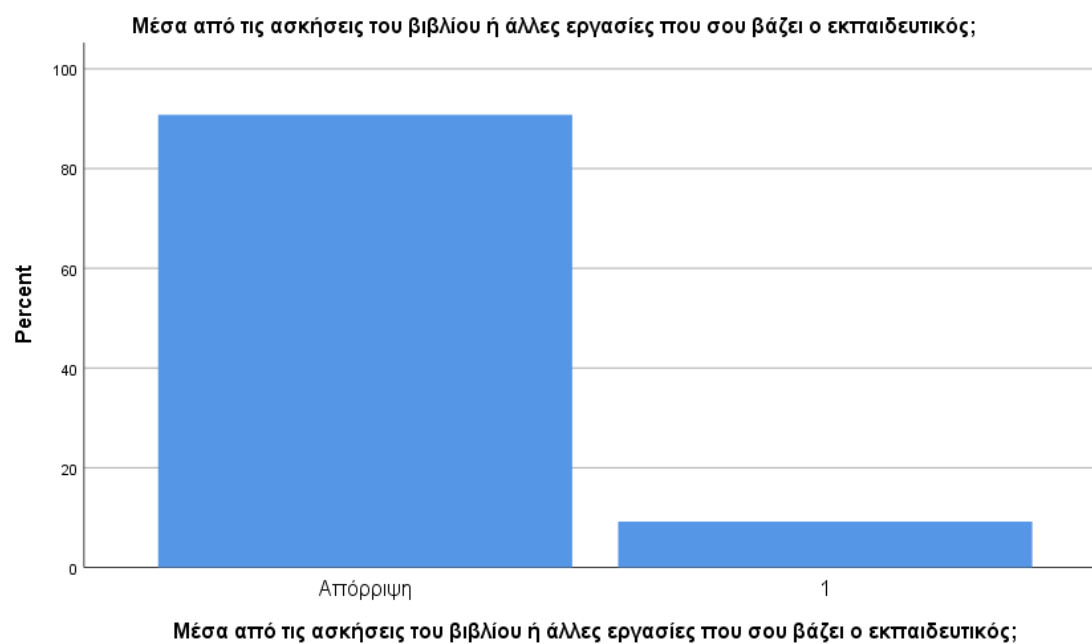
Όταν μελετάς το βιβλίο της ιστορίας, παράγραφο — παράγραφο, και το σχολιάζεις;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	187	74,8	74,8	74,8
	Επιλογή	63	25,2	25,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Μέσα από τις ασκήσεις του βιβλίου ή άλλες εργασίες που σου βάζει ο εκπαιδευτικός;

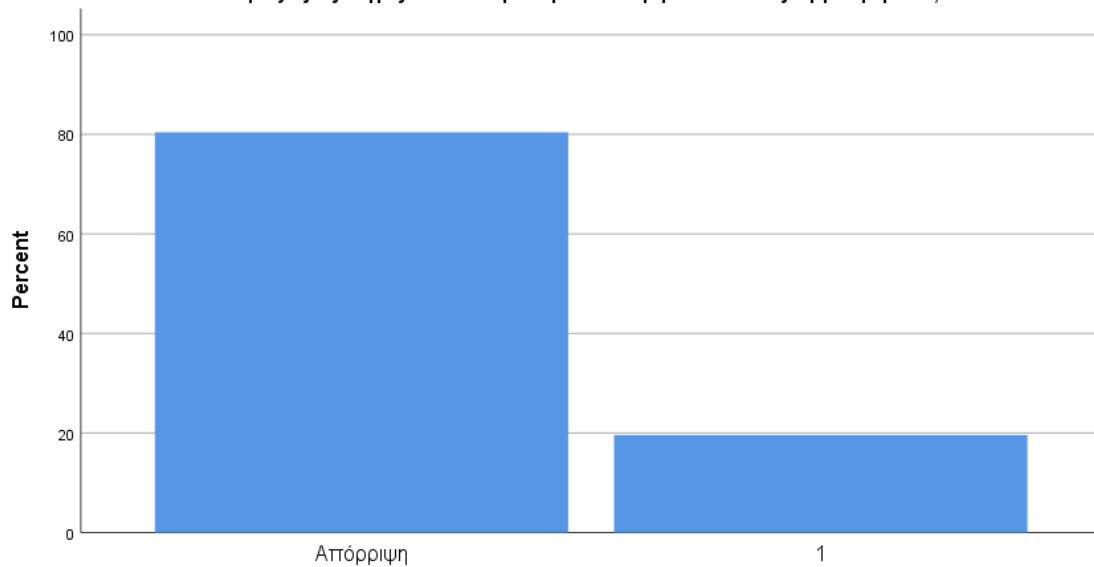
		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	227	90,8	90,8	90,8
	1	23	9,2	9,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	201	80,4	80,4	80,4
	1	49	19,6	19,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

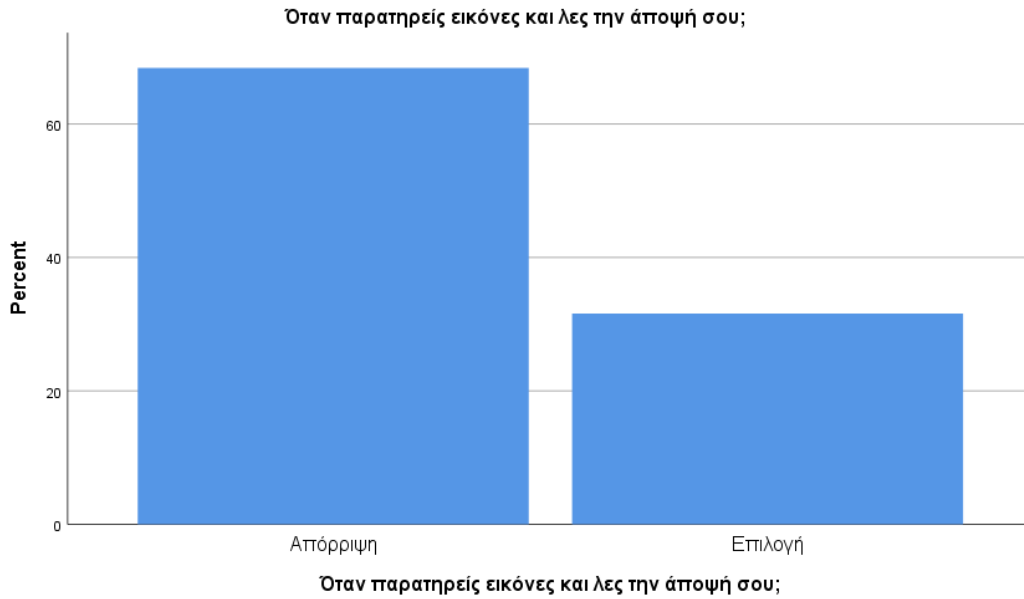
Όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου;

Όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου;

Όταν παρατηρείς εικόνες και λες την άποψή σου;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	171	68,4	68,4	68,4
	Επιλογή	79	31,6	31,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

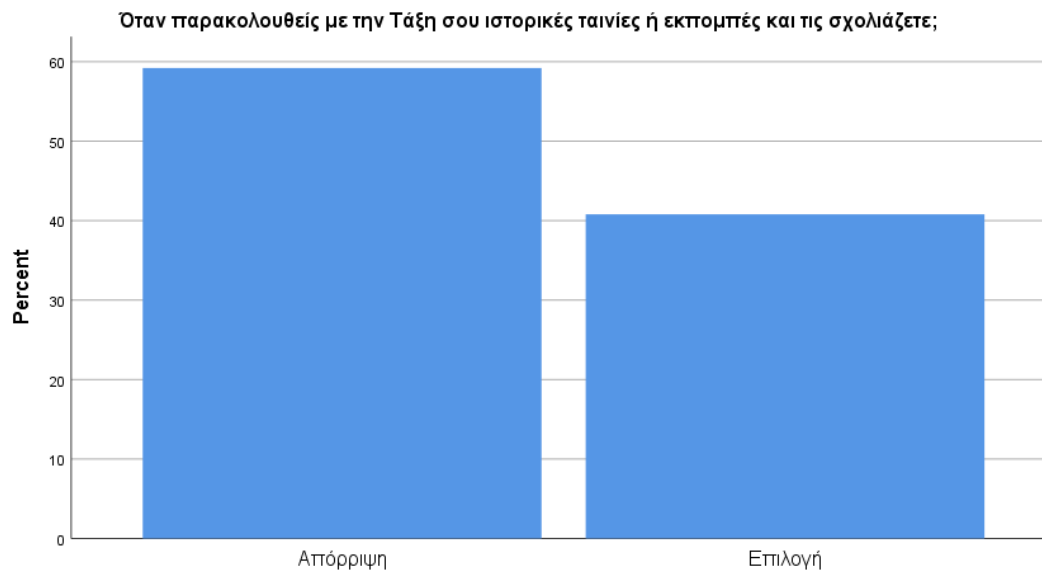
Μέσα από συζήτηση όπου λες τη γνώμη σου για τα ιστορικά γεγονότα;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	170	68,0	68,0	68,0
	Επιλογή	80	32,0	32,0	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Όταν παρακολουθείς με την Τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζετε;

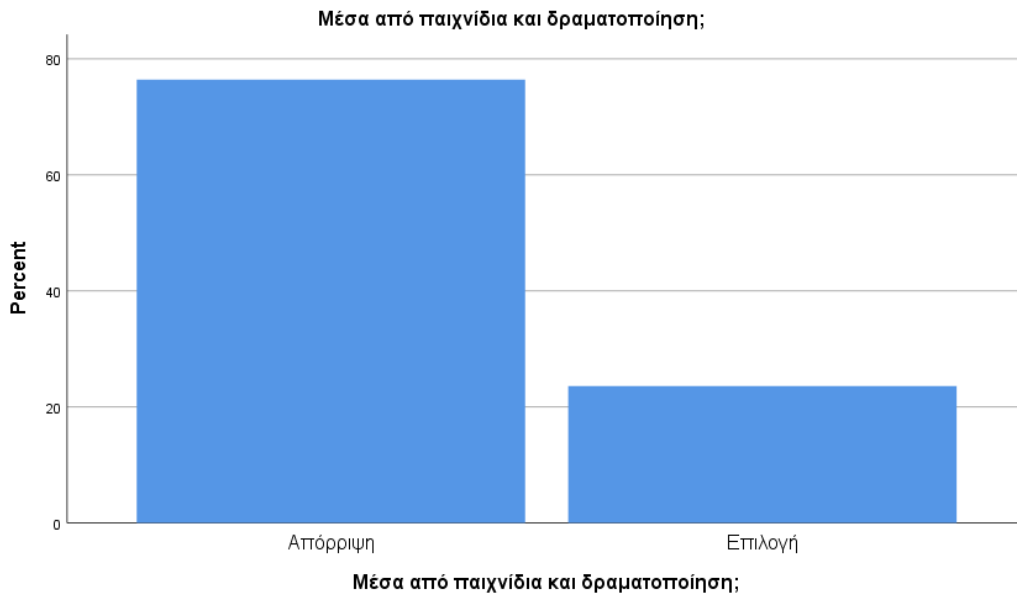
		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	148	59,2	59,2	59,2
	Επιλογή	102	40,8	40,8	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Όταν παρακολουθείς με την Τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζετε;

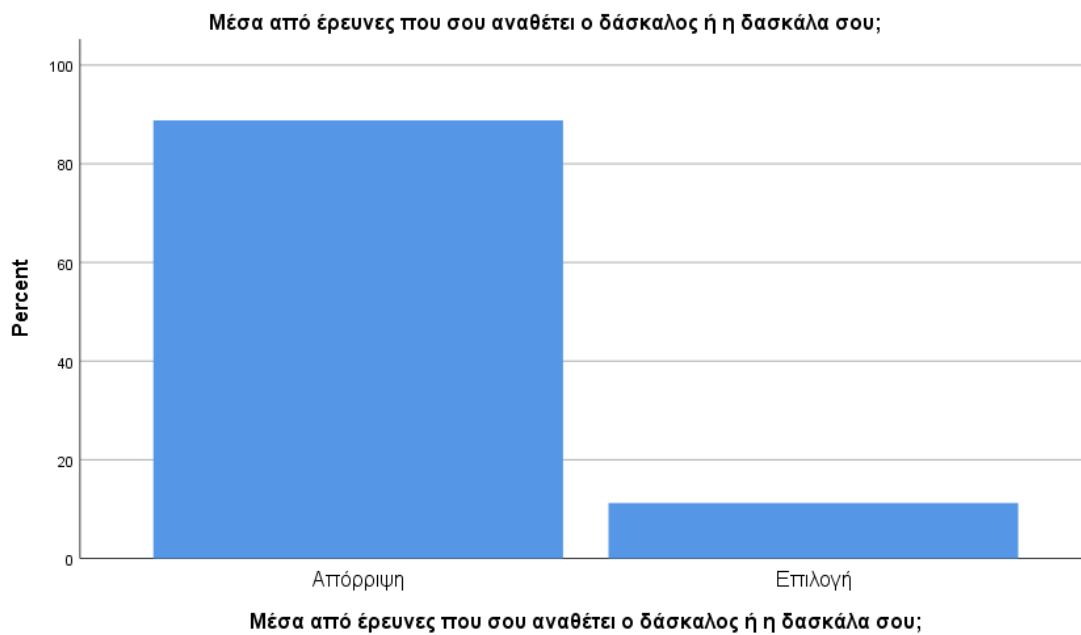
Μέσα από παιχνίδια και δραματοποίηση;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	191	76,4	76,4	76,4
	Επιλογή	59	23,6	23,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

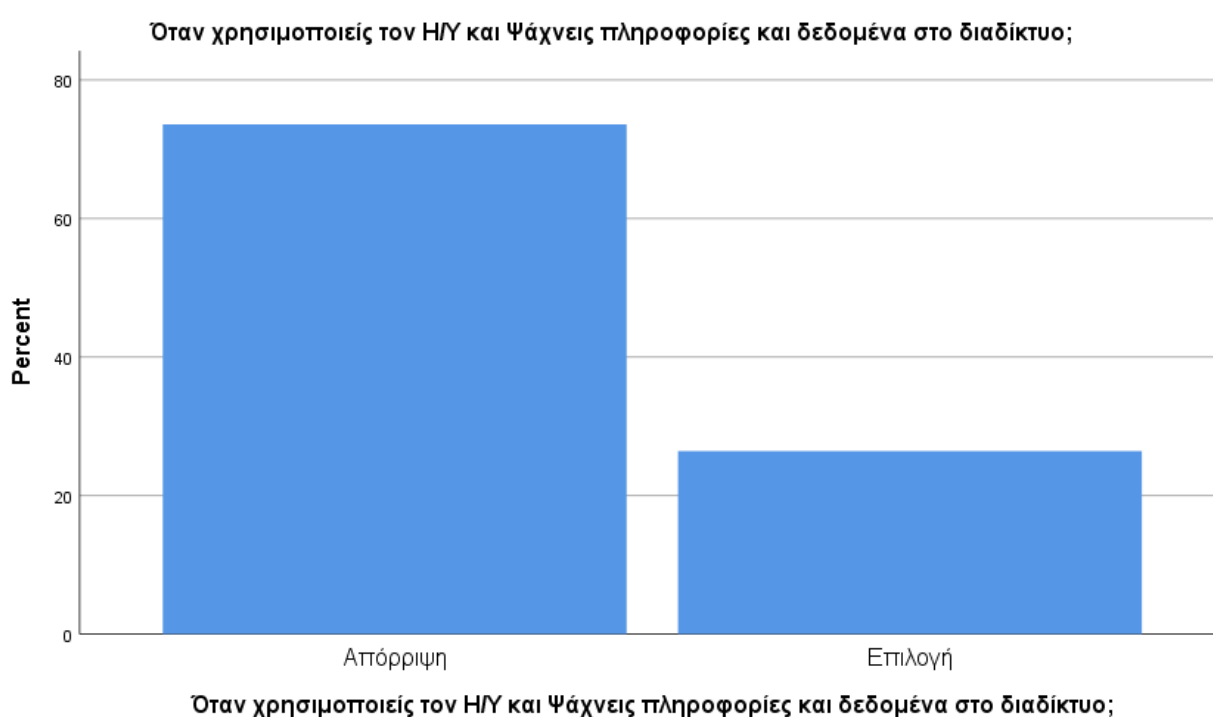
Μέσα από έρευνες που σου αναθέτει ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	222	88,8	88,8	88,8
	Επιλογή	28	11,2	11,2	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

Όταν χρησιμοποιείς τον Η/Υ και Ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Απόρριψη	184	73,6	73,6	73,6
	Επιλογή	66	26,4	26,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A.12 Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο;

Το παραπάνω κομμάτι της έρευνας ζητήθηκε από του μαθητές να μας περιγράψουν ποιες από τις παραπάνω μεθόδους εφαρμόζονταν μέσα στις δικές τους τάξεις. Οι απαντήσεις που δόθηκαν από το δείγμα συγκεντρώθηκαν γύρω από τις απαντήσεις:

- Ο καθηγητής αφηγείται ιστορικά γεγονότα.
- Όταν μελετάς το βιβλίο παράγραφο-παράγραφο και το σχολιάζεις.

- Όταν παρακολουθείς με την τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζουμε.

Statistics

A.12 Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο;

N	Valid	164
	Missing	0

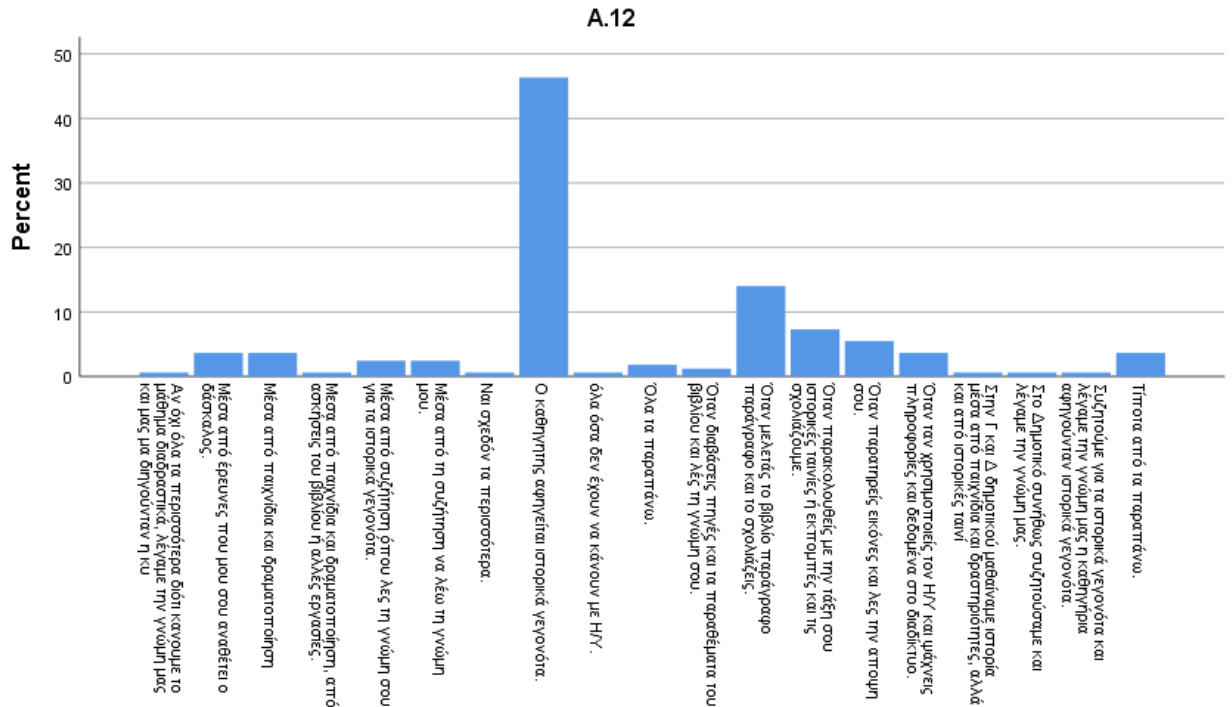
A.12

Valid	Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Σχολείο; Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
	Αν όχι όλα τα περισσότερα1 διότι κάνουμε το μάθημα διαδραστικά, λέγαμε την γνώμη μας και μας μα διηγούνταν η κυρία.	,6	,6	,6
	Μέσα από έρευνες που μου6 σου αναθέτει ο δάσκαλος.	3,7	3,7	4,3
	Μέσα από παιχνίδια και6 δραματοποίηση	3,7	3,7	7,9
	Μέσα από παιχνίδια και1 δραματοποίηση, από ασκήσεις του βιβλίου ή άλλες εργασίες.	,6	,6	8,5
	Μέσα από συζήτηση όπου4 λες τη γνώμη σου για τα ιστορικά γεγονότα.	2,4	2,4	11,0
	Μέσα από τη συζήτηση να4 λέω τη γνώμη μου.	2,4	2,4	13,4
	Ναι σχεδόν τα περισσότερα. 1	,6	,6	14,0

Ο καθηγητής αφηγείται ιστορικά γεγονότα.	76	46,3	46,3	60,4
όλα όσα δεν έχουν να κάνουν με Η/Υ.	1	,6	,6	61,0
Όλα τα παραπάνω.	3	1,8	1,8	62,8
Όταν διαβάσεις πηγές και παραθέματα του βιβλίου και τις τη γνώμη σου.	2	1,2	1,2	64,0
Όταν μελετάς το βιβλίο παράγραφο - παράγραφο και το σχολιάζεις.	23	14,0	14,0	78,0
Όταν παρακολουθείς με την τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζουμε.	12	7,3	7,3	85,4
Όταν παρατηρείς εικόνες και τις την άποψη σου.	9	5,5	5,5	90,9
Όταν τα χρησιμοποιείς τον Η/Υ και ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο.	6	3,7	3,7	94,5
Στην Γ και Δ δημοτικού μαθαίναμε ιστορία μέσα από παιχνίδια και δραστηριότητες, αλλά και από ιστορικές ταινίες. Στην Ε' και ΣΤ' μαθαίναμε μελετώντας το βιβλίο και διαβάζοντας πηγές και παραθέματα.	1	,6	,6	95,1
Στο Δημοτικό συνήθως συζητούσαμε και λέγαμε την γνώμη μας.	1	,6	,6	95,7
Συζητούμε για τα ιστορικά γεγονότα και λέγαμε την γνώμη μας η καθηγήτρια αφηγούνταν ιστορικά γεγονότα.	1	,6	,6	96,3

Τίποτα από τα παραπάνω.	6	3,7	3,7	100,0
Total	164	100,0	100,0	

A.13 Πως αρέσει να μαθαίνεις την ιστορία και το παρελθόν, εκτός σχολείου;

Στην ερώτηση αυτή ζητήθηκε από τους μαθητές να περιγράψουν πώς τους αρέσει να μαθαίνουν την ιστορία στην καθημερινότητα τους μέσα σε συνθήκες άτυπης εκπαίδευσης. Οι περισσότερες επιλογές τους είχαν Μέτρια ή μάλλον αρνητική ανταπόκριση στις προτάσεις που τους δόθηκαν. Τέλος οι μεγαλύτερες διακυμάνσεις παρουσιάστηκαν στις επιλογές «Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους», «Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;», «Ξερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο» και «Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο» με τις πρώτες να παρουσιάζουν μεγάλη αποδοχή συγκριτικά με τις υπόλοιπες επιλογές και τις τελευταίες να παρουσιάζουν αρκετά μικρή επιλεξιμότητα.

A13_1 Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;

Statistics

Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;

N	Valid	250
	Missing	0

Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	45	18,0	18,0	18,0
	Αρκετά	78	31,2	31,2	49,2
	Μέτρια	54	21,6	21,6	70,8
	Ελάχιστα	42	16,8	16,8	87,6
	Καθόλου	31	12,4	12,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

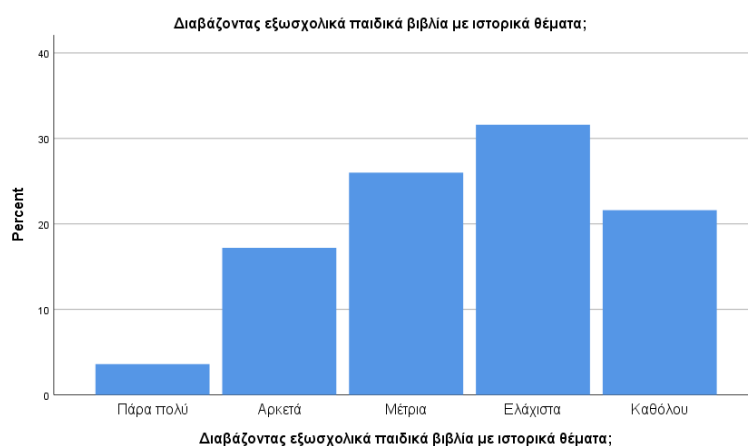
A13_2 Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;

Statistics

Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;

N	Valid	250
	Missing	0

Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	9	3,6	3,6	3,6
	Αρκετά	43	17,2	17,2	20,8
	Μέτρια	65	26,0	26,0	46,8
	Ελάχιστα	79	31,6	31,6	78,4
	Καθόλου	54	21,6	21,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A13_3 Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;

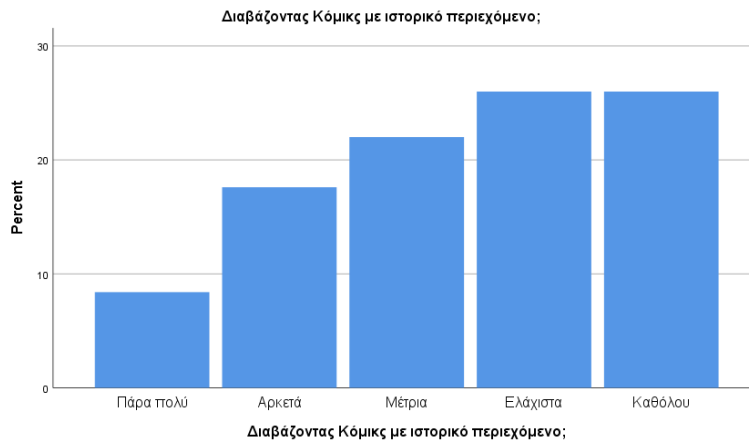
Statistics

Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;

N	Valid	250
	Missing	0

Διαβάζοντας Κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο; Συχνότητα		Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	21	8,4	8,4

Αρκετά	44	17,6	17,6	26,0
Μέτρια	55	22,0	22,0	48,0
Ελάχιστα	65	26,0	26,0	74,0
Καθόλου	65	26,0	26,0	100,0
Total	250	100,0	100,0	

A13_4 Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;

Statistics

Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;

N	Valid	250
	Missing	0

Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	23	9,2	9,2	9,2
	Αρκετά	57	22,8	22,8	32,0
	Μέτρια	77	30,8	30,8	62,8
	Ελάχιστα	53	21,2	21,2	84,0
	Καθόλου	40	16,0	16,0	100,0

Total	250	100,0	100,0	
-------	-----	-------	-------	--

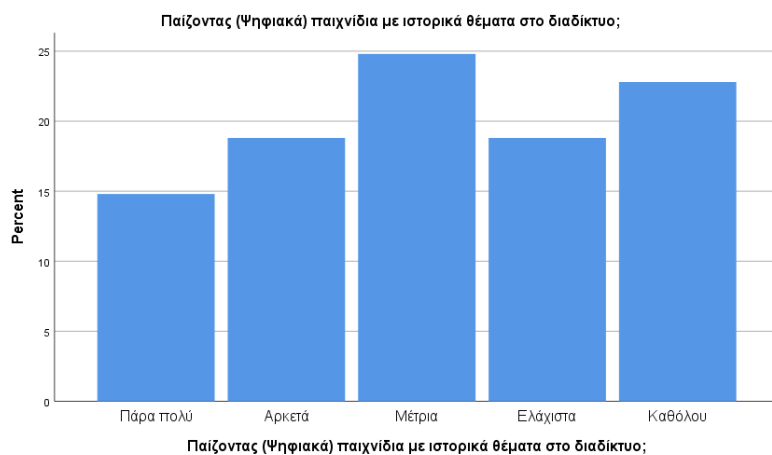
A13_5 Παίζοντας (Ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;

Statistics

Παίζοντας (Ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;

N	Valid	250
	Missing	0

Παίζοντας (Ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο; Συχνότητα			Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	37	14,8	14,8	14,8
	Αρκετά	47	18,8	18,8	33,6
	Μέτρια	62	24,8	24,8	58,4
	Ελάχιστα	47	18,8	18,8	77,2
	Καθόλου	57	22,8	22,8	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

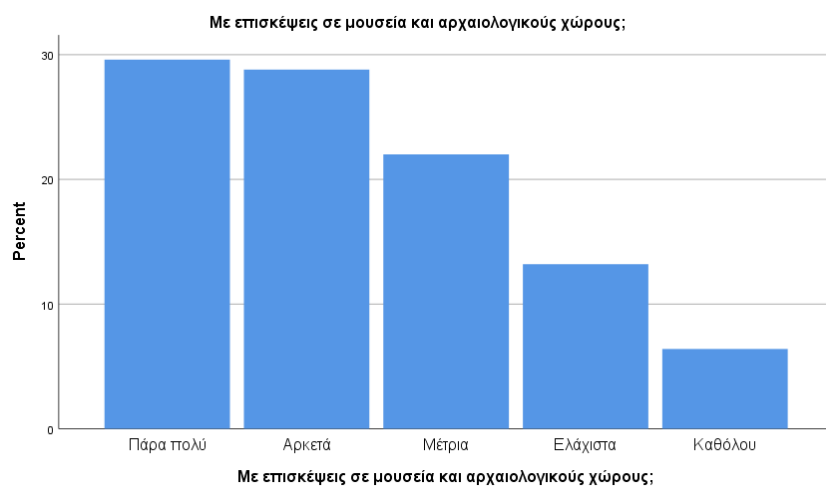
A13_6 Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;

Statistics

Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;

N	Valid	250
	Missing	0

Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	74	29,6	29,6	29,6
	Αρκετά	72	28,8	28,8	58,4
	Μέτρια	55	22,0	22,0	80,4
	Ελάχιστα	33	13,2	13,2	93,6
	Καθόλου	16	6,4	6,4	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A13_7 Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;

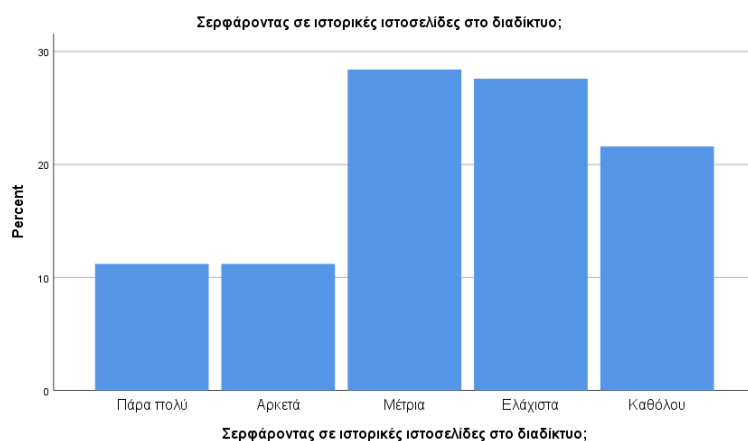
Statistics

Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;

N	Valid	250
	Missing	0

Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Πάρα πολύ	28	11,2	11,2	11,2
	Αρκετά	28	11,2	11,2	22,4
	Μέτρια	71	28,4	28,4	50,8
	Ελάχιστα	69	27,6	27,6	78,4
	Καθόλου	54	21,6	21,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A.14 Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης καθώς και των επιλογών που παρατηρήθηκαν βλέπουμε πως οι μαθητές θα επικροτούσαν την εισαγωγή των επιλογών «Επισκέψεις σε Μουσεία», «Ιστορικά παιχνίδια στο διαδίκτυο» και «Ιστορικές ταινίες» στο τρόπο που γίνεται το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο. Αντίθετα, δεν τους ενδιαφέρει ιδιαίτερα να ενταχθεί η επιλογή των ιστορικών ιστοσελίδων στην διδασκαλία της ιστορίας.

Statistics

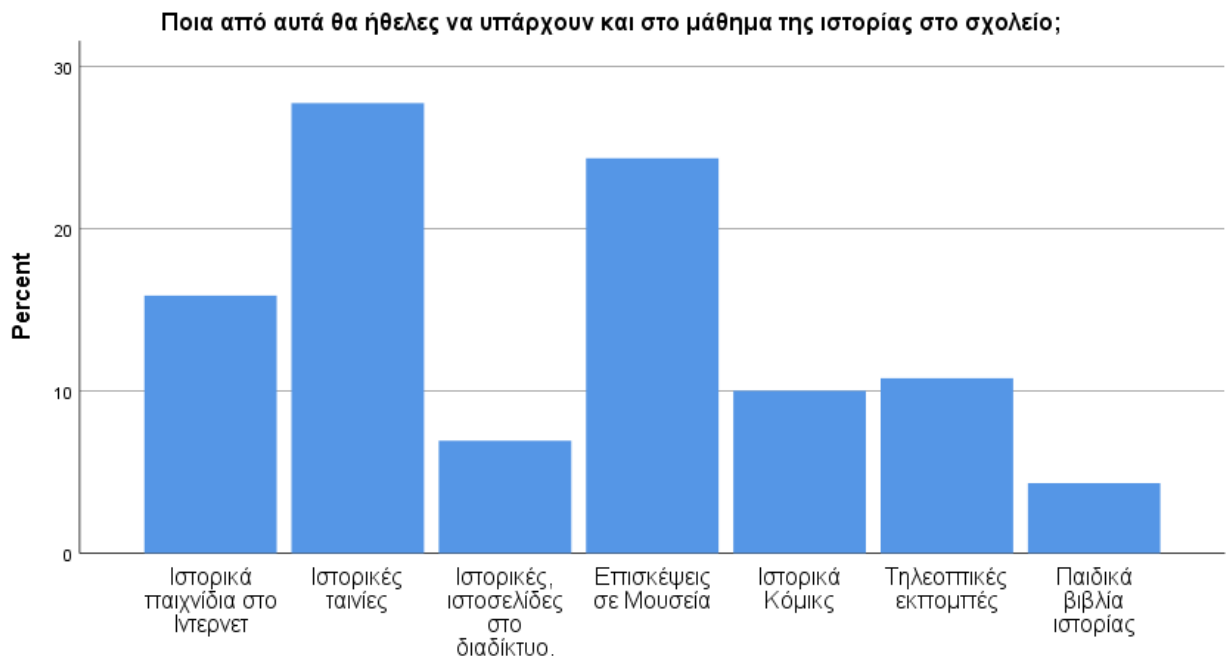
Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

N	Valid	649
	Missing	0

Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid Ιστορικά παιχνίδια στο Ίντερνετ	103	15,9	15,9	15,9
Ιστορικές ταινίες	180	27,7	27,7	43,6
Ιστορικές, ιστοσελίδες στο διαδίκτυο.	45	6,9	6,9	50,5
Επισκέψεις σε Μουσεία	158	24,3	24,3	74,9

Ιστορικά Κόμικς	65	10,0	10,0	84,9
Τηλεοπτικές εκπομπές	70	10,8	10,8	95,7
Παιδικά βιβλία ιστορίας	28	4,3	4,3	100,0
Total	649	100,0	100,0	

Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;

A.15 Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον για εσένα;

Τέλος βλέποντας ζητήθηκε από τους μαθητές να απαντήσουν ποια είναι η αγαπημένη τους ιστορική περίοδος. Πρώτη στην επιλογή των μαθητών ήρθε η Αρχαία Ιστορία με την Βυζαντινή και την νεότερη να ακολουθούν. Τα παραπάνω αποτελέσματα συνδυάζονται και με την ελεύθερη επεξήγηση των μαθητών που απάντησαν : «Μου αρέσουν τα αρχαία χρόνια λόγω του ιστορικού περιεχομένου τους.», «Είναι πιο κοντά στο σήμερα που ζούμε. (Ελληνική Επανάσταση, τεχνολογία, σύγχρονα θέματα κ.α.)» και «Επειδή μου αρέσει η ιστορία του Βυζαντίου.»

Statistics

Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον για εσένα;

N	Valid	250
	Missing	0

Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον για εσένα;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Προϊστορία	36	14,4	14,4	14,4
	Αρχαία Ιστορία	83	33,2	33,2	47,6
	Βυζαντινή Ιστορία	54	21,6	21,6	69,2
	Νεότερη Ιστορία	28	11,2	11,2	80,4
	Σύγχρονη Ιστορία	49	19,6	19,6	100,0
	Total	250	100,0	100,0	

A15_1

Statistics

A15_1

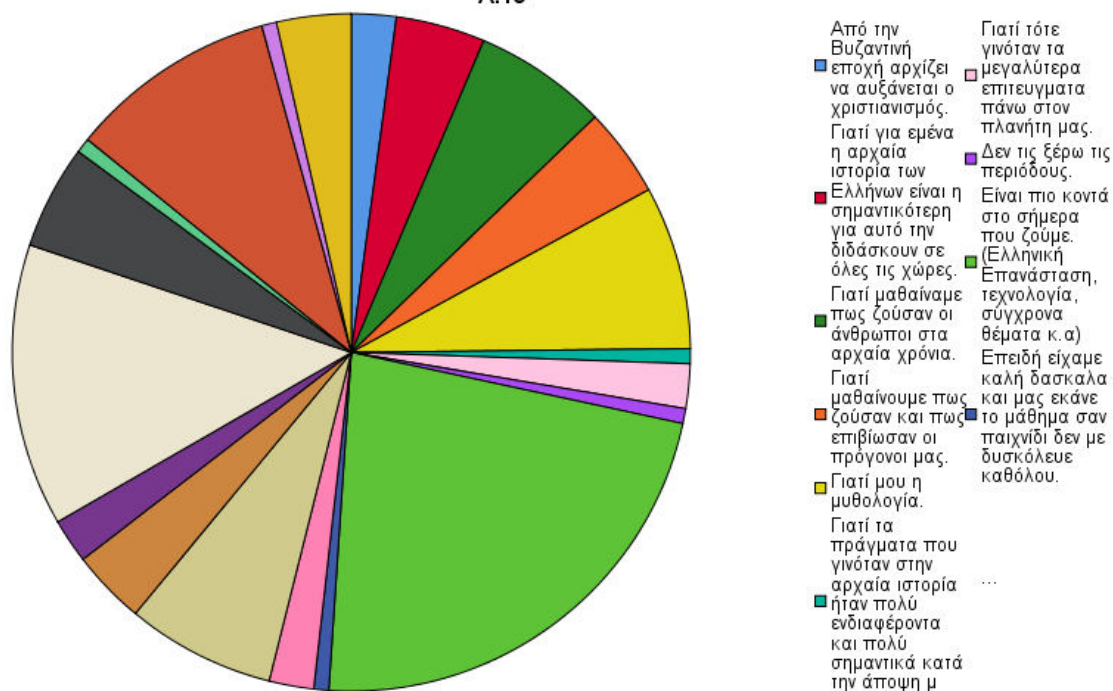
N	Valid	141
	Missing	0

A15_1

	Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συνολικό Ποσοστό
Valid	Από την Βυζαντινή εποχή3 αρχίζει να αυξάνεται ο χριστιανισμός.	2,1	2,1	2,1
	Γιατί για εμένα η αρχαία6 ιστορία των Ελλήνων είναι η σημαντικότερη για αυτό την διδάσκουν σε όλες τις χώρες.	4,3	4,3	6,4
	Γιατί μαθαίναμε πως ζούσαν9 οι άνθρωποι στα αρχαία χρόνια.	6,4	6,4	12,8
	Γιατί μαθαίνουμε πως6 ζούσαν και πως επιβίωσαν οι πρόγονοι μας.	4,3	4,3	17,0
	Γιατί μου η μυθολογία. 11	7,8	7,8	24,8
	Γιατί τα πράγματα που1 γινόνταν στην αρχαία ιστορία ήταν πολύ ενδιαφέροντα και πολύ σημαντικά κατά την άποψη μ	,7	,7	25,5
	Γιατί τότε γινόνταν τα3 μεγαλύτερα επιτεύγματα πάνω στον πλανήτη μας.	2,1	2,1	27,7
	Δεν τις ξέρω τις περιόδους. 1	,7	,7	28,4
	Είναι πιο κοντά στο σήμερα32 που ζούμε. (Ελληνική Επανάσταση, τεχνολογία, σύγχρονα θέματα κ.α.)	22,7	22,7	51,1
	Επειδή είχαμε καλή1 δασκάλα και μας έκανε το μάθημα σαν παιχνίδι δεν με δυσκόλεψε καθόλου.	,7	,7	51,8

Επειδή μαθαίνεις για τους 3 αρχαίους πολιτισμούς τους πολέμους που έγιναν αλλά και τα κράτη που δημιούργησαν, από τα οποία πολλά υπάρχουν και σήμερα.		2,1	2,1	53,9
Επειδή μου αρέσει η ιστορία 10 του Βυζαντίου.		7,1	7,1	61,0
Έχει πολλές μάχες. 5		3,5	3,5	64,5
Έχω μεγαλύτερο ενδιαφέρον 3 στην Νεότερη ιστορία, επειδή περιέχει την ιστορία του Α' και Β' ΠΠ.		2,1	2,1	66,7
Μεγαλύτερο ενδιαφέρον για 19 εμένα έχει η προϊστορία γιατί αναφέρεται στα πρώτα βλέμματα του ανθρώπου στη Γη και		13,5	13,5	80,1
Μου αρέσει ο αρχαίος 7 ελληνικός πολιτισμός.		5,0	5,0	85,1
Μου αρέσει πάρα πολύ, 1 διότι είναι πολύ ενδιαφέρον.		,7	,7	85,8
Μου αρέσουν τα αρχαία 14 χρόνια λόγω του ιστορικού περιεχομένου τους.		9,9	9,9	95,7
Μπορούμε να μάθουμε 1 πράγματα που δεν ξέρουμε καν ότι γίνονταν στο παρελθόν.		,7	,7	96,5
Πιστεύω ότι οι Έλληνες 5 ανέδειξαν τα στοιχεία του πολιτισμού τους σε όλων τον κόσμο.		3,5	3,5	100,0
Total	141	100,0	100,0	

A.15

Συμπεράσματα

Με βάση της αρχικές υποθέσεις που έχουν διατυπωθεί παραπάνω διαπιστώνουμε διαπιστώθηκε πως και οι μαθητές του Γυμνασίου που συμμετείχαν στην έρευνα ανέτρεψαν την πρώτη υπόθεση πως δηλαδή ιστορία δεν είναι ένα μάθημα που τους αρέσει. Επίσης, παρατηρήθηκε πως όντως τους κουράζει ο μεγάλος όγκος των πληροφοριών – υλικού αλλά αυτό δεν τους αποτρέπει να μην απορρίπτουν την σημαντικότητα του σχολικού βιβλίου. Ακόμη, οι μαθητές φάνηκε πως όντως έχουν ανάγκη για μία αλλαγή της κατεύθυνσης με την οποία διδάσκεται το μάθημα της ιστορίας με την εισαγωγή εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων να τους ενδιαφέρει και να την ζητούν σε μικρότερο βαθμό βέβαια σε σχέση με το δημοτικό. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η επιβεβαίωση της εθνοκεντρικής αντίληψης της ιστορίας από τους μαθητές η οποία οφείλεται σε διάφορους παράγοντες.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση:

Αθανασιάδης, Χ. (2015), *Τα αποσυρθέντα βιβλία. Έθνος και σχολική ιστορία στην Ελλάδα 1858-2008*, Αλεξάνδρεια: Αθήνα.

Αθανασοπούλου, Α. (2006). Παρατηρήσεις για τη διδασκαλία της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο. *Παιδαγωγικά Ρεύματα στο Αιγαίο*, 2. 60 – 67

Ανδρέου, Α., Κακουριώτης, Σ., & Κόκκινος, Γ. (2015). *Η δημόσια ιστορία στην Ελλάδα, χρήσεις και καταχρήσεις της ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Αποστολίδου, Ε. (2016). Η ιστορία στην εκπαίδευση: Μερικές σκέψεις. Χρόνος, 33 (Ιανουάριος 2016), προσβάσιμο στο <http://chronosmag.eu/index.php/psle-s-s-pes-sps.html>.

Αποστολόπουλος, Ν. (2020). Εργαστήριο Ιστορίας και Κοινωνικών Επιστημών – Σεμινάριο Υποψ. Διδακτόρων ΠΤΕΔ – Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ρόδος. Ανακτημένο στις 20-7-2021 <http://lab-history.pre.aegean.gr/wp-content/uploads/2020/02/%CE%9D%CE%AF%CE%BA%CE%BF%CF%82-%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82.pdf>

Αποστολόπουλος, Ν. - Κόκκινος, Γ. (2016). Όψεις της ιστορικής κουλτούρας και συνείδησης: Το παράδειγμα των φοιτητών/τριών των Παιδαγωγικών Τμημάτων, *Πρακτικά 1ης επιστημονικής ημερίδας υποψηφίων διδακτόρων Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου*. Ανακτημένο στις 20-7-2021 από http://www.pre.aegean.gr/wp-content/uploads/2017/02/10.Apostolopoulos_PTDE_PhD_2017.pdf

Γαζή, Ε. (2005). Δημόσια Ιστορία. Ο πολίτης, 130 (Φεβρουάριος 2005), σσ. 27 – 29.

Δρουμπούκη, Α. (2014). *Μνημονικοί τόποι και δημόσια ιστορία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα: μια συγκριτική προσέγγιση*, διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Ανακτημένο στις 8-02-2020 από <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/40611#page/1/mode/2up>

Εξερτζόγλου, Χ. (2020). *Η δημόσια ιστορία*. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.

Ηλιοπούλου, Ι. (2002). Το μάθημα της ιστορίας στην ελληνική εκπαίδευση: Ιστορικές, παιδαγωγικές και διδακτικές διαστάσεις. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή (Ιωάννινα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Σχολή Επιστημών Αγωγής - Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών). Ανακτήθηκε από <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/13183#page/1/mode/2up>, σ. 60.

Ηλιοπούλου, Ι. (2006). Η θεωρία του JörnRüsen για την ιστορική συνείδηση. Στο Κόκκινος, Γ. – Νάκου, Ε. (επιμ.) (2006), *Προσεγγίζοντας την ιστορική εκπαίδευση στις αρχές του 21ου αιώνα*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 75.

Κόκκινος, Γ. (2012). *Η σκουριά και το πυρ. Προσεγγίζοντας τη σχέση ιστορίας, τραύματος και μνήμης*. Αθήνα: Gutenberg.

Κόκκινος, Γ., Αθανασιάδης, Ηλ., Βούρη, Σ., Γατσωτής, Π., Τραντάς, Π., Στέφος, Ε. (2005). *Ιστορική κουλτούρα & συνείδηση. Απόψεις και στάσεις μαθητών και εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την Ιστορία*. Αθήνα: Νοόγραμμα.

Κόκκινος, Γ., Κιμουρτζής, Π., Ματούση, Μ. (2015). Ιστορία και λογοτεχνία: Χάδια, χαστούκια και το Χαστουκόδεντρο του Άρη Μαραγκόπουλου. Στο Ανδρέου, Α., Κακουριώτης, Σ., Κόκκινος, Γ., Λεμονίδου, Ε., Παπανδρέου, Ζ., Πασχαλούδη, Ε. (επιμ.) (2015), *Η δημόσια ιστορία στην Ελλάδα. Χρήσεις και καταχρήσεις της ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, σ. 153– 185.

Λεμονίδου, Έ. (2015). Δημόσια ιστορία: Η διεθνής εμπειρία και το ελληνικό παράδειγμα. Στο Ανδρέου, Α., Κακουριώτης, Σ., Κόκκινος, Γ., Λεμονίδου, Ε., Παπανδρέου, Ζ., Πασχαλούδη, Ε. (επιμ.) (2015), *Η δημόσια ιστορία στην Ελλάδα. Χρήσεις και καταχρήσεις της ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 83-98.

Μαστραπάς, Α. (2013). Προβλήματα στη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας. Στο: Ε. Φρυδάκη, Θ. Κάββουρα, Ε.Ε. Μηλίγκου, Μ.Ζ. Φουντοπούλου (Επιμ.). *Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών, Διδακτική και Διδακτική Άσκηση στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας*. Αθήνα: ΠΜΣ: Θεωρία, Πράξη και Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου, Πανεπιστήμιο Αθηνών. 163 – 168.

Μαυροσκούφης, Δ. (2006). Από τη διδακτική έρευνα στη διδακτική πράξη: προσπάθεια για γεφύρωση του χάσματος. *Παιδαγωγικά Ρεύματα στο Αιγαίο*. 2. 19 – 29.

Μαυροσκούφης, Δ. (2002). Στρατηγικές διδασκαλίας στο μάθημα της Ιστορίας: Από τον αφηγηματικό μονόλογο στις βιωματικές προσεγγίσεις, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 123, 27-33.

Μπιλάλης, Μ. (2015). Ιο-Πολιτική και ιστορική κουλτούρα. Στο Ανδρέου, Α., Κακουριώτης, Σ., Κόκκινος, Γ., Λεμονίδου, Ε., Παπανδρέου, Ζ., Πασχαλούδη, Ε. (επιμ.) (2015), *Η δημόσια ιστορία στην Ελλάδα. Χρήσεις και καταχρήσεις της ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 65-81.

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Ιστορίας (2018).

http://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Humanities/2018/2018-11-02_ps_istorias_eisagogi.pdf (Ανακτήθηκε: 09/10/2021)

Παναγιωταράς, Π. (2019). Δημόσια ιστορία και μνήμη. Η διχασμένη μνήμη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μνημεία της Αντίστασης και του Εμφυλίου στην Αχαΐα και Ηλεία, διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών. Ανακτημένο στις 15-10-2021 από https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/41481/1/std503366_panagiotaras%20panagiotis_29-7-19.pdf

Ferro, M. (2000). *Πώς αφηγούνται την Ιστορία στα παιδιά σε ολόκληρο τον κόσμο*, μτφρ. Μαρκέτου, Π. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Fleischer, H. (2009). Η δημόσια ιστορία προβάλλει τώρα τα θύματα και όχι τους θύτες. *Ελευθεροτυπία*, 20 Φεβρουαρίου 2009.

Fleischer, H. (2008). *Οι πόλεμοι της μνήμης. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος στη Δημόσια Ιστορία*. Αθήνα: Νεφέλη.

Hobsbawm, E. (1998). *Για την Ιστορία*, μτφ. Π. Ματάλας. Αθήνα: Θεμέλιο, σ. 22.

Ξενόγλωσση:

Barton, K., Levstic, L. (2008). *Διδάσκοντας ιστορία για το συλλογικό αγαθό*, μτφρ. Θεοδωρακάκου, Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 42.

Grever, M. - Adriaansen, R.J. (2017). Historical Culture: A Concept Revisited, In: Carretero M.- Berger S.- Grever M. (eds.). *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education*. London: Palgrave Macmillan, 73-89.

Kansteiner, W. (2002). Finding Meaning in Memory: A Methodological Critique of Collective Memory Studies. *History and Theory*, 41 (2), , 179 - 197.

Kean, H., Martin, P. (2013). Introduction. In Kean, H., Martin, P. (2013), *The Public History Reader*. London-New York: Routledge.

Kerlinger, F.N. (1979). *Foundations of Behavioral Research*. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Kocka, J. (2010). History, the Social Sciences and Potentials for Cooperation with particular Attention to Economic History, *Interdisciplines*, 1, 43 – 63.

Korte, B., Pirker, E. (2011). *Black History – White History: Britain’s Historical Programme between Windrush and Wilberforce*. Bielefeld: Transcript.

Lee, P. - Ashby, R. (2000). Progression in Historical Understanding Ages 7 – 14. In: Stearns, P.N. -Seixas, P., -Wineburg, S. (eds.). *Knowing, teaching and learning history. National and international perspectives*. New York-London: New York University Press, 199 – 122.

Popp, S., Schumann, J., Hannig, M. (2015). EHISTO – European History Crossroads as Pathways to Intercultural and Media Education. A Report about the EU Project (2012–2014). In: Popp, S., Schumann, J., Hannig, M. (eds.) (2015), *Commercialised History: Popular History Magazines in Europe. Approaches to a Historico-Cultural Phenomenon as a Basis for History Teaching*. Frankfurt: Peter Lang, 13-40.

Ribbens, K. (2007). A Narrative that Encompasses Our History: Historical Culture and History Teaching. In: Grever, M. - Stuurman, S.(eds.), *Beyond the Canon: History for the Twenty-First Century*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, σ. 63 - 78.

Rusen, J. (2001). History: Overview. In N. J. Smelser and P. B. Baltes (Eds.), *International Encyclopedia of the Social and Behavioural Sciences, Volume 10*. Amsterdam, Paris, NewYork, Oxford, Shannon, SingaporeandTokyo: Elsevier

Rüsen, J. (2012). Tradition: A Principle of Historical Sense-generation and its Logic and Effect in Historical Culture, *History and Theory*, 51(4),45 - 59.

Rüsen, J. (2005). The Role of Historical Memory in the Political Culture of Young Democracies. In Beek, U. van (ed.)(2005), *Democracy under construction: Patterns from four countries*. Bloomfield Hills &Opladen: Barbara Budrich, pp. 338 - 341.

Rüsen, J. (2004). Historical Consciousness: Narrative Structure, Moral Function, and Ontogenetic Development. In:Seixas, P. (ed),*Theorizing Historical Consciousness*. Toronto: University of Toronto press, pp. 70 - 85.

Sjöland, M. (2015). The Use of History in Popular History Magazines. A Theoretical Approach. In Popp, S., Schumann, J., Hannig, M. (eds.) (2015), *Commercialised History: Popular History Magazines in Europe. Approaches to a Historico-Cultural Phenomenon as a Basis for History Teaching*. Frankfurt: Peter Lang, 223-237.

Topolski, J. (1998). The Structure of Historical Narratives and the Teaching of History. In Voss, J., Carretero, M. (ed.)(1998), *Learning and Reasoning in History – International Review of History Education* (London, Woburn Press), vol. 2, pp. 9-22.

Virta, A. (2001). Student Teachers Conceptions of History, *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research*, vol. 2 (1), pp. 53 - 64.

Παράρτημα

Δημοτικού

Είσοι: ΚΟΡΙΤΣΙ ☐ ΑΓΟΡΙ ☐	Για παιδιά Στ' Δημοτικού
Πηγαίνεις στην ..... Τάξη του	Νομός: .....

1. Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

2. Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για σένα εύκολο:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

3. Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για σένα ενδιαφέρον:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

4. Το μάθημα της Ιστορίας είναι για σένα βαρετό:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

5. Το μάθημα της Ιστορίας είναι για σένα δύσκολο:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

6. Πόσο καλά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά τη γνώμη σου:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

7. Πόσο βαρετά είναι τα βιβλία της Ιστορίας κατά τη γνώμη σου:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

8. Το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ήταν της:

Γ' τάξης: Από την μυθολογία στην Ιστορία   Ε' τάξης: Στα βυζαντινά χρόνια

Δ' τάξης: Στα αρχαία χρόνια   Στ' τάξης: Η Ιστορία του νεότερου-σύγχρονου κόσμου

Αν θέλεις, αιτιολόγησε την επιλογή σου: .....

9. Η ιστορία για σένα είναι σημαντική γιατί .....

10. Διάλεξε έως 2 από τις παρακάτω προτάσεις με τις οποίες συμφωνείς περισσότερο:

- Η ιστορία έχει ενδιαφέρον για σένα γιατί μαθαίνεις για τις πράξεις των σημαντικών ανθρώπων.
- Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις ότι είσαι Έλληνας / Ελληνίδα.
- Μέσα από την ιστορία μπορείς να καταλάβεις πως ζούσαν και τι έκαναν παλιά οι άνθρωποι.
- Η ιστορία θα σε βοηθήσει στο μέλλον να πάρεις αποφάσεις για σένα ή για το κράτος σου.
- Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις πώς είναι ο κόσμος σήμερα.
- Μέσα από την ιστορία μπορείς να γνωρίσεις τι συνέβη στον τόπο σου παλιότερα.
- Η ιστορία σε βοηθά να ξέρεις τι έμεινε σήμερα ίδιο από τα παλιά χρόνια και τι άλλαξε.

11. Στο σχολείο σου αρέσει να μαθαίνεις ιστορία (διάλεξε έως 3 προτάσεις):

- όταν ο δάσκαλος / η δασκάλα αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα;
- όταν μελετάς το βιβλίο της ιστορίας, παράγραφο – παράγραφο, και το σχολιάζεις;
- μέσα από τις ασκήσεις του βιβλίου ή άλλες εργασίες που σου βάζει ο δάσκαλος / η δασκάλα σου;
- όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου;
- όταν παρατηρείς εικόνες και λες την άποψή σου;
- μέσα από συζήτηση όπου λες τη γνώμη σου για τα ιστορικά γεγονότα;
- όταν παρακολουθείς με την τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζετε;
- μέσα από παιχνίδια και δραματοποίηση;
- μέσα από έρευνες που σου αναθέτει ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου;
- όταν χρησιμοποιείς τον Η/Υ και ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο;

12. Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συμβαίνουν στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο;.....

.....

13. Σου αρέσει να μαθαίνεις για την ιστορία και το παρελθόν, εκτός σχολείου:

- Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Διαβάζοντας κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Παίζοντας (ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

14. Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο; (σημείωσε έως 3):

ιστορικά παιχνίδια στο Ίντερνετ ☐	επισκέψεις σε Μουσεία ☐	τηλεοπτικές εκπομπές ☐
ιστορικές ταινίες ☐	ιστορικά κόμικς ☐	παιδικά βιβλία ιστορίας ☐
Ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο ☐		

Αν θέλεις, αιτιολόγησε τις επιλογές σου: .....

.....

11. Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για σένα; (1 επιλογή)

Προϊστορία ☐	Βυζαντινή Ιστορία ☐	Σύγχρονη Ιστορία ☐
Αρχαία Ιστορία ☐	Νεότερη Ιστορία ☐	

Γιατί: .....

.....

Γυμνασίου

Είσα: ΚΟΡΙΤΣΙ ☐ ΑΓΟΡΙ ☐	Για παιδιά Α', Β' Γυμνασίου
Πηγαίνεις στην ..... Τάξη του	Νομός: .....

1. Το μάθημα της ιστορίας στο σχολείο σου αρέσει:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

2. Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για σένα εύκολο:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

3. Το μάθημα της Ιστορίας στο σχολείο είναι για σένα ενδιαφέρον:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

4. Το μάθημα της Ιστορίας είναι για σένα βαρετό:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

5. Το μάθημα της Ιστορίας είναι για σένα δύσκολο:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

Αν θέλεις, πες γιατί: .....

6. Κατά τη γνώμη σου, πόσο καλά ήταν τα βιβλία της Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

7. Κατά τη γνώμη σου, πόσο βαρετά ήταν τα βιβλία της Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό:

Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

8. Το καλύτερο βιβλίο Ιστορίας που είχες στο Δημοτικό ήταν της:

Γ' τάξης: Από την μυθολογία στην Ιστορία   Ε' τάξης: Στα βυζαντινά χρόνια

Δ' τάξης: Στα αρχαία χρόνια   Στ' τάξης: Η Ιστορία του νεότερου-σύγχρονου κόσμου

Αν θέλεις, αιτιολόγησε την επιλογή σου: .....

9. Η Ιστορία για σένα είναι σημαντική γιατί .....

10. Διάλεξε έως 2 από τις παρακάτω προτάσεις με τις οποίες συμφωνείς περισσότερο:

Η ιστορία έχει ενδιαφέρον για σένα γιατί μαθαίνεις για τις πράξεις των σημαντικών ανθρώπων.

Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις ότι είσαι Έλληνας / Ελληνίδα.

Μέσα από την ιστορία μπορείς να καταλάβεις πως ζούσαν και τι έκαναν παλιά οι άνθρωποι.

Η ιστορία θα σε βοηθήσει στο μέλλον να πάρεις αποφάσεις για σένα ή για το κράτος σου.

Η ιστορία σε βοηθά να καταλάβεις πώς είναι ο κόσμος σήμερα.

Μέσα από την ιστορία μπορείς να γνωρίσεις τι συνέβη στον τόπο σου παλιότερα.

Η ιστορία σε βοηθά να ξέρεις τι έμεινε σήμερα ίδιο από τα παλιά χρόνια και τι άλλαξε.

11. Στο σχολείο σου αρέσει να μαθαίνεις ιστορία (διάλεξε έως 3 προτάσεις):

- όταν ο καθηγητής / η καθηγήτρια αφηγείται τα ιστορικά γεγονότα;
- όταν μελετάς το βιβλίο της ιστορίας, παράγραφο – παράγραφο, και το σχολιάζεις;
- μέσα από τις ασκήσεις του βιβλίου ή άλλες εργασίες που σου βάζει ο εκπαιδευτικός;
- όταν διαβάζεις τις πηγές και τα παραθέματα του βιβλίου και λες τη γνώμη σου;
- όταν παρατηρείς εικόνες και λες την άποψή σου;
- μέσα από συζήτηση όπου λες τη γνώμη σου για τα ιστορικά γεγονότα;
- όταν παρακολουθείς με την τάξη σου ιστορικές ταινίες ή εκπομπές και τις σχολιάζεις;
- μέσα από παιχνίδια και δραματοποίηση;
- μέσα από έρευνες που σου αναθέτει ο δάσκαλος ή η δασκάλα σου;
- όταν χρησιμοποιείς τον Η/Υ και ψάχνεις πληροφορίες και δεδομένα στο διαδίκτυο;

12. Ποια από όσα διάβασες παραπάνω συνήθως συνέβαιναν στο μάθημα της ιστορίας όταν ήσουν στο Δημοτικό;.....

13. Σου αρέσει να μαθαίνεις για την ιστορία και το παρελθόν, εκτός σχολείου:

- Παρακολουθώντας ιστορικές ταινίες στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Διαβάζοντας εξωσχολικά παιδικά βιβλία με ιστορικά θέματα;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Διαβάζοντας κόμικς με ιστορικό περιεχόμενο;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Βλέποντας ιστορικές εκπομπές στην τηλεόραση;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Παίζοντας (ψηφιακά) παιχνίδια με ιστορικά θέματα στο διαδίκτυο;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Με επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου
- Σερφάροντας σε ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο;:
Πάρα πολύ   Αρκετά   Μέτρια   Ελάχιστα   Καθόλου

14. Ποια από αυτά θα ήθελες να υπάρχουν και στο μάθημα της ιστορίας στο σχολείο; (σημείωσε έως 3):

- ιστορικά παιχνίδια στο Ίντερνετ   επισκέψεις σε Μουσεία   τηλεοπτικές εκπομπές
- ιστορικές ταινίες   ιστορικά κόμικς   παιδικά βιβλία ιστορίας
- Ιστορικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο

Αν θέλεις, αιτιολόγησε τις επιλογές σου: .....

11. Ποια περίοδος από τις παρακάτω έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για σένα; (1 επιλογή)

- Προϊστορία   Βυζαντινή Ιστορία   Σύγχρονη Ιστορία
- Αρχαία Ιστορία   Νεότερη Ιστορία

Γιατί: .....

